

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
im. dr. Witolda Bełzy
w Bydgoszczy

BIBLIOTEKARZ KUJAWSKO-POMORSKI

NR 1 (62) 2024

BYDGOSZCZ 2024

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Lucyna Partyka - przewodnicząca
Beata Malczewska
Lucyna Gęsikowska
Karolina Stanek

Półrocznik ukazuje się od 1993 roku

Redakcja
85-034 Bydgoszcz, ul. Długa 39, tel./fax (52)328-73-90
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy
w Bydgoszczy

nakład 100 egz.

ISSN 1640-7164

Spis treści

BEATA MALCZEWSKA:

Sprawozdanie z działalności bibliotek publicznych województwa kujawsko-pomorskiego podległych merytorycznie Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy 5

MAGDALENA MRUGOWSKA:

Badania satysfakcji użytkowników Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy 18

IWONA SZAJNA:

Książki adresowe Bydgoszczy Władysława Webera 26

KAROLINA STANEK:

Rok Andrzeja Szwalbego w Bydgoszczy 35

ZOFIA ZIELIŃSKA-JARZĄBKOWSKA:

„Światy równoległe – Nauka i Sztuka” – podsumowanie projektu Miejskiej Biblioteki Publicznej w Mogilnie 41

ANNA MOKWA:

Twórcze Zacisze. Przestrzeń przyjazna osobom w spektrum autyzmu w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Świeciu 45

ALINA ROGOWA, MARCELINA KRUTKOWSKA:

Pałucki ogród edukacyjny przy Gminnej Bibliotece Publicznej w Rogowie 48

IWONA CYNARZEWSKA:

Roztańczeni na kociewską nutę 53

LUCYNA PARTYKA:

Wyjazd studyjny do Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rumi 56

GRAŻYNA KOWALSKA:

Półka z regionaliami 58

LUCYNA PARTYKA:

Co sływać w DKK: czerwiec – grudzień 2023 rok 62

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO-OŚWIATOWA W BIBLIOTEKACH
PUBLICZNYCH

powiatów: bydgoskiego, inowrocławskiego, mogileńskiego, nakielskiego,
sępoleńskiego, świeckiego, tucholskiego, żnińskiego 69

JAK TO ROBIĄ INNI (aktywne formy uczestnictwa w życiu kulturalnym
regionu) 93

NAGRODY LITERACKIE 2023 106

POŻEGNANIE 110

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI SIECI BIBLIOTEK
PUBLICZNYCH WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO
PODLEGLYCH MERYTORYCZNIE
WOJEWÓDZKIEJ I MIEJSKIEJ
BIBLIOTECE PUBLICZNEJ W BYDGOSZCZY – 2023 ROK**

1. Stan i struktura bibliotek publicznych:

Podregion bydgoski województwa kujawsko-pomorskiego swoim zasięgiem obejmuje 8 powiatów, w których funkcjonuje 55 bibliotek (26 w miastach i 29 na wsi), a w ich strukturze:

- 18 filii bibliotecznych (w tym 40 w miastach oraz 68 na wsi)
- 26 oddziałów dla dzieci (w tym 22 w miastach oraz 4 na wsi)
- 26 punktów bibliotecznych (w tym 8 w miastach oraz 20 na wsi)

W ubiegłym roku w podregionie bydgoskim likwidacji uległy 4 filie biblioteczne:

- Filia nr 2 w szpitalu (MBP Świecie, powiat świecki)
- Filia w Racicach (M-GBP Kruszwica, powiat inowrocławski)
- Filia w Słonawach (RBP Szubin, powiat nakielski)
- Filia nr 9 dla dorosłych (WiMBP w Bydgoszczy)

Status formalno-prawny bibliotek:

W podregionie bydgoskim funkcjonuje 7 bibliotek połączonych z ośrodkami kultury:

- Gminne Centrum Kultury i Biblioteki im. Klary Prillowej w Kcyni (powiat nakielski).
- Biblioteka – Centrum Kultury i Promocji Gminy Lubiewo (powiat tucholski).
- Centrum Biblioteki i Kultury w Gminie Jeżewo (powiat świecki).
- Biblioteka Gminnego Ośrodka Kultury w Osiu (powiat świecki)
- Gminne Centrum Kultury i Biblioteka w Sicienku (powiat bydgoski)
- Biblioteka Gminnego Centrum Kultury w Białych Błotach (powiat bydgoski)
- Biblioteka – Dom Kultury w Sośnie (powiat sępoleński)

Pozostałe biblioteki samorządowe w podregionie bydgoskim posiadają status samodzielnej instytucji kultury. Filia we Wtelnie Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Koronowie (powiat bydgoski) funkcjonuje jako biblioteka publiczno-szkolna.

W podregionie bydgoskim województwa kujawsko-pomorskiego wszystkie gminy wywiązują się z ustawowego obowiązku prowadzenia przynajmniej jednej biblioteki publicznej.

W 2023 roku do WiMBP w Bydgoszczy nie wpłynął żaden wniosek w sprawie łączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury.

Z dniem 2 listopada 2023 rozszerzony został zakres działania Biblioteki Publicznej Gminy Złotniki Kujawskie o zadania z zakresu upowszechniania kultury i promocji Gminy Złotniki Kujawskie. Zmieniony został statut oraz nazwa: Biblioteka – Międzypokoleniowe Centrum Kultury w Złotnikach Kujawskich. Jednocześnie Biblioteka przeprowadziła się do nowego budynku. Wypożyczalnia dla dorosłych oraz Oddział dla dzieci i młodzieży mieszczą się na parterze, czytelnia i sala multimedialna - na piętrze. Biblioteka została wyposażona w nowe meble i sprzęt komputerowy. Budynek posiada windę i jest w pełni przystosowany dla osób z niepełnosprawnością. BMCK zostało wybudowane przez Gminę Złotniki Kujawskie ze środków Rządowego Funduszu Polski Ład.

W listopadzie 2023 roku, po kapitalnym remoncie trwającym rok, oddany został do użytku budynek Gminnego Centrum Kultury w Kcyni (powiat nakielski). Na czas remontu biblioteka przeniesiona została do budynku szkoły. Budynek został zmodernizowany przez Gminę Kcynia ze środków Rządowego Funduszu Polski Ład. Biblioteka zajmuje lokal na parterze o powierzchni 100 m². Obiekt jest w pełni dostępny dla osób z niepełnosprawnościami, wyposażony jest także w windę.

Gminna Biblioteka Publiczna w Gąsawie (powiat żniński), dzięki dofinansowaniu z Rządowego Funduszu Polski Ład, zyskała nową siedzibę w budynku po dawnym posterunku policji. Remont biblioteki trwał od września 2022 do kwietnia 2023 r. Obecny lokal o powierzchni 100 m² usytuowany jest na parterze (poprzedni na piętrze Urzędu Gminy). Lokal jest w pełni dostępny dla osób z niepełnosprawnościami, składa się z wypożyczalni dla dorosłych, wypożyczalni dla dzieci i młodzieży oraz niewielkiego magazynu. GBP wyposażona została w nowe regały.

Centrum Biblioteki i Kultury w Gminie Jeżewo we wrześniu 2023 roku otrzymało nowy lokal w części budynku przedszkola, zmodernizowanego przez gminę. Wypożyczalnia i czytelnia zajmują 155 m². Biblioteka została wyposażona w nowe meble.

2. Stan organizacyjny i działalność bibliotek powiatowych:

W podregionie bydgoskim województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonuje jedna biblioteka powiatowa – **Powiatowa Biblioteka Publiczna w Świeciu**. Na działalność powiatową otrzymała ze Starostwa Powiatowego w 2023 r. dotację w kwocie **469 500 zł**. Instruktor powiatowy zatrudniony jest w wymiarze 1 etatu. PBP w Świeciu zorganizowała 1 szkolenie dla bibliotekarzy z powiatu „Pokolenie Alfa w bibliotece: budowanie oferty dla pokolenia Internetu”.

W 2023 r. w podregionie bydgoskim województwa kujawsko-pomorskiego działało 7 bibliotek pełniących funkcję biblioteki powiatowej na mocy podpisanego ze starostwem porozumienia (Inowrocław, Koronowo, Mogilno, Nakło, Sępólno Krajeńskie, Tuchola, Żnin).

Dopiero od 2022 roku zadania biblioteki powiatowej dla powiatu bydgoskiego pełni **Miejska Biblioteka Powiatowa w Koronowie**. Na wypełnianie zadań powiatowych MBP otrzymała **62 000 zł**. Biblioteka zorganizowała 1 spotkanie dla 7 bibliotek, nad którymi sprawuje opiekę merytoryczną. Od marca 2022 roku Biblioteka tworzy bibliografię regionalną.

Biblioteka Miejska w Inowrocławiu pełni zadania biblioteki powiatowej od 1.07.2019 r. Na wypełnianie zadań biblioteki powiatowej w 2023 roku otrzymała **60 000 zł** (bez zmian od 2021 r.). Środki przeznaczone zostały na wynagrodzenie instruktorów, zakup regionalistów oraz 2 szkolenia dla bibliotekarzy z powiatu: „Komunikacja czy obsługa klienta? Trudny klient czy osoba myśląca inaczej?” oraz „Spotkanie z opowieściami”. Placówki w powiecie inowrocławskim mogą liczyć na pomoc merytoryczną 2 instruktorów zatrudnionych na pełen etat.

Starostwo w Mogilnie na działalność powiatową przekazało **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Mogilnie 21 000 zł**. Kwota ta nie ulega zmianie od roku 2011. Biblioteka w Mogilnie sprawuje nadzór merytoryczny nad 1 biblioteką miejską i 2 bibliotekami gminnymi w powiecie. Z powodu braku instruktora i środków są to najczęściej kontakty telefoniczne. Ze środków powiatu zakupiono książki i sfinansowano prenumeratę czasopism regionalnych oraz spotkanie autorskie. Biblioteka tworzy bibliografię czasopism regionalnych: Gazeta Pomorska, Pałuki i Ziemia Mogileńska, Rozmaitości Mogileńskie oraz gromadzi dokumenty życia społecznego z regionu.

Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Nakle nad Notecią na działalność powiatową otrzymała ze Starostwa Powiatowego w 2023 r. **120 000 zł** (bez zmian w porównaniu do 2022 r.). Biblioteka tworzy bibliografię prasy regionalnej. Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Nakle na bieżąco prowadzi działalność instrukcyjną w ramach potrzeb zgłaszanych przez biblioteki publiczne z terenu powiatu nakielskiego. Instruktor (1etat) sprawuje opiekę merytoryczną nad 3 bibliotekami miejsko-gminnymi i 1 gminną udzielając wsparcia merytorycznego głównie telefonicznie i mailowo.

Biblioteka Publiczna w Sępólnie Krajeńskim pełni funkcję biblioteki powiatowej od 2004 r. Wysokość dotacji otrzymanej na ten cel ze Starostwa Powiatowego wyniosła **20 000 zł** (wzrost o 5000 zł). Biblioteka nie zatrudnia instruktora powiatowego. Środki z dotacji przeznaczono głównie na zakup

książek o tematyce regionalnej i kodów dostępu do książki elektronicznej.

Miejska Biblioteka Publiczna w Tucholi wypełniała zadania biblioteki powiatowej dla powiatu tucholskiego. Dotacja otrzymana ze Starostwa wyniosła **54 000 zł** (w 2022 r. - 45 000 zł) . Miejska Biblioteka Publiczna w Tucholi nie zatrudnia instruktora powiatowego.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie na działalność na rzecz bibliotek w powiecie otrzymała kwotę **82 350 zł** (w 2022 r. – 75 000 zł). Środki te przeznaczone były głównie na zakup książek o tematyce regionalnej. Biblioteka tworzy „Bibliografię regionalną powiatu żnińskiego”. Biblioteka telefonicznie udziela bibliotekarzom z powiatu informacji dotyczących przepisów bibliotecznych, zagadnień merytorycznych oraz programu Mak+. Nie zatrudnia instruktora powiatowego.

Ogółem w bibliotekach powiatowych instruktorzy pracujący w wymiarze pełnego etatu zatrudnieni są jedynie w BM w Inowrocławiu, w PiMBP w Nakle oraz w PBP w Świeciu. W pozostałych bibliotekach brakuje instruktorów powiatowych. Opieka merytoryczna nad bibliotekami w powiecie sprowadza się tylko do kontaktów mailowych lub telefonicznych. Biblioteki powiatowe przygotowują sprawozdawczość statystyczną i merytoryczną z działalności bibliotek powiatu dla WiMBP w Bydgoszczy.

3. Pozabudżetowe źródła pozyskiwania środków na działalność bieżącą i inwestycje – udział w programach, grantach, sponsoring, budżety partycypacyjne:

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy oraz biblioteki samorządowe województwa kujawsko-pomorskiego ubiegały się o dodatkowe środki na działalność i rozwój swoich placówek, biorąc udział w wielu konkursach i projektach. Biblioteki składały wnioski o dofinansowanie zadań ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz samorządów niższego szczebla i fundacji działających w kraju.

Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025 Priorytet 1 Poprawa oferty bibliotek publicznych Kierunek interwencji

1.1 Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych:

Dotacja na zakup nowości wydawniczych w 2023 roku wyniosła w podregionie bydgoskim 857 700 zł. Z udziału w programie zrezygnowało w podregionie bydgoskim województwa kujawsko-pomorskiego 10 bibliotek:

1. GBP w Dąbrowie Chełmińskiej
2. GBP w Dobrczu
3. GBP w Nowej Wsi Wielkiej
4. GCK w Białych Błotach

5. GBP w Jaksicach
6. GCKiB w Kcyni
7. GBP w Drzycimiu
8. PBP w Świeciu
9. GBP w Cekcynie
10. BPMiG w Barcinie

Powodem rezygnacji bibliotek z udziału w programie były głównie: brak środków na zapewnienie wymaganego 80% wkładu własnego oraz umiejscowienie lokali bibliotecznych w budynku szkoły i brak zgody dyrektora szkoły na otwarcie bibliotek w soboty dla czytelników. Wysokość posiadanej kwoty na zakup nowości wydawniczych, a co z tego wynika, możliwość zapewnienia wymaganego wkładu własnego, była jedynym kryterium podczas przydzielania bibliotekom dodatkowych środków z programu. Większość bibliotek nie była w stanie przyjąć w całości wyliczonej dla nich kwoty. Kwotę, która nie została rozdysponowana w podregionie przyjęła WiMBP w Bydgoszczy.

W październikowym II naborze wniosków do Priorytetu 1 K.1.1. do programu aplikowała WiMBP w Bydgoszczy (14 500 zł) oraz 4 biblioteki w podregionie bydgoskim (na ogólną kwotę 16 000 zł):

1. BP w Pakości
2. GBP w Świekatowie
3. GBP w Gostycynie
4. BP w Janowcu Wielkopolskim.

Ogółem dotacja na zakup nowości wydawniczych dla bibliotek podregionu bydgoskiego w 2023 roku wyniosła 888 200 zł. WiMBP w Bydgoszczy otrzymała 292 500 zł, biblioteki samorządowe w podregionie – 595 700 zł.

WiMBP w Bydgoszczy koordynowała program Dyskusyjne Kluby Książki w podregionie bydgoskim. Wysokość dofinansowania uzyskanego z Instytutu Książki na ten cel w 2023 roku wyniosła 83 581 zł. Dotacji celowej, w wysokości 20 000 zł, udzielił na realizację programu Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego. W 2023 roku działało w podregionie bydgoskim 95 klubów dyskusyjnych. W Bydgoszczy działał 24 kluby: 22 przy filiach WiMBP (w tym 3 dla dzieci i 1 dla młodzieży), Dyskusyjny Klub Książki Mówionej dla dorosłych w Bibliotece Głównej WiMBP oraz Dyskusyjny Klub Książki przy Bibliotece Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. W bibliotekach samorządowych, merytorycznie podległych WiMBP w Bydgoszczy, działało 71 klubów, w tym 9 dla dzieci i 4 dla młodzieży. W ubiegłym roku odbyło się 816 klubowych spotkań, w których uczestniczyło 6456 osób. Koordynator regionalny zakupił na potrzeby klubów 737 woluminów książek (98 tytułów) oraz 123 audiobooki

(28 tytułów). W ramach projektu Dyskusyjne Kluby Książki zorganizowanych zostało 19 spotkań autorskich, w których uczestniczyło 959 osób. Łącznie w 846 wydarzeniach zorganizowanych w 2023 w ramach programu Dyskusyjne Kluby Książki wzięło udział 7 797 osób.

WiMBP w Bydgoszczy pozyskała środki na realizację następujących zadań:

- Kultura w zasięgu 2.0 – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego – 118 756,89 zł

Dotacje celowe ze środków Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w tym na pokrycie wkładu własnego do projektów, które otrzymały dofinansowanie z innych źródeł:

- Kultura w zasięgu 2.0 – 20 957,10 zł
- „LiterObrazki - Festiwal Książki Obrazkowej dla Dzieci” – 30 000 zł
- Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025 Priorytet 1 Poprawa oferty bibliotek publicznych Kierunek interwencji 1.1 Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych – 150 000 zł
- „Dyskusyjne Kluby Książki podregionu bydgoskiego województwa kujawsko-pomorskiego” – 20 000 zł
- Droga do nowoczesności – aktualizacja dokumentacji projektowej – 142 680 zł
- Zakup wyposażenia – dotacja w kwocie 27 689,76 zł

Dofinansowanie z budżetu Miasta Bydgoszczy:

- „LiterObrazki - Festiwal Książki Obrazkowej dla Dzieci” - 30 000 zł
- XVI Bydgoski Trójkąt Literacki – 35 000 zł

W podregionie bydgoskim biblioteki skutecznie aplikowały do różnych projektów i konkursów, dzięki którym pozyskały dodatkowe środki, głównie na działalność kulturalną i upowszechnieniową.

Środki z MKiDN z funduszu Promocji Kultury w ramach Programu Partnerstwo dla książki pozyskały:

- Miejska Biblioteka Publiczna w Mogilnie - „Światy równoległe – nauka i sztuka” (12 000 zł)
- Biblioteka Miejska w Inowrocławiu – „Biblioteka od kuchni” (12 000 zł)

Gminna Biblioteka Publiczna w Kęsowie otrzymała 111 200 zł na dwuletni projekt „Biblioteczna Kuźnia Talentów” (2022-23) z programu BLISKO Narodowego Centrum Kultury na działania z młodzieżą,

a z programu „Bardzo Młoda Kultura 2023-2025” pozyskała 7 000 zł na działania dla młodzieży pod hasłem „Na coolturałną nutę”.

Gminna Biblioteka Publiczna w Lnianie pozyskała 10 000 zł w ramach Programu Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi na projekt „Potańcówka wiejska – Roztańczeni na kociewską nutę” propagujący kulturę regionu.

Gminna Biblioteka Publiczna w Jaksicach pozyskała 70 000 zł z Wydziału Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami Urzędu Gminy Inowrocław na działania z zakresu ochrony środowiska.

GBP w Rogowie otrzymała grant z Lokalnej Grupy Działania Pałuki Wspólna Sprawa w wysokości 53 320 zł na projekt „Młodzi rogowianie z pasją”, w ramach którego odbyły się warsztaty psychologiczne, artystyczne, dziennikarskie, grafiki komputerowej i języka angielskiego.

Działająca przy GBP w Warlubiu nieformalna grupa „Przebudzeni po pandemii” otrzymała dofinansowanie 4 960 zł w konkursie grantowym Działaj Lokalnie Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności realizowanym przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce oraz Ośrodek Działaj Lokalnie w Świeciu, na realizację projektu dla osób dorosłych „Aktywnie i kreatywnie”.

MGBP w Kamieniu Krajeńskim otrzymała 12 000 zł z Fundacji PZU na organizację zajęć wakacyjnych „Wakacje pięciu zmysłów”.

GBP w Gostycynie pozyskała 10 000 zł z Fundacji ORLEN na międzypokoleniowy projekt „Świętość na miedzy”.

BM w Inowrocławiu otrzymała środki (13 900 zł) z Fundacji Banku Gospodarstwa Krajowego z Programu dzieci Kapitana Nemo, na projekt historyczny „Człowiek od klimatu” popularyzujący sylwetkę i dokonania Henryka Arctowskiego.

Gmina Gostycyn pozyskała z Funduszy Europejskich środki na książkomat (44 280 zł) dla Gminnej Biblioteki Publicznej w Gostycynie.

Biblioteki w podregionie bydgoskim aplikowały do Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o środki na organizację zajęć wakacyjnych:

- Gminna Biblioteka Publiczna w Jaksicach – pozyskała 2 050 zł na projekt „Trzymaj formę”
- MGBP w Gniewkowie - pozyskała 1 300 zł na spotkania edukacyjne dla młodzieży
- Gminna Biblioteka Publiczna w Pruszczu – pozyskała 4 100 zł na zajęcia animacyjne
- Gminna Biblioteka Publiczna w Lnianie – pozyskała 12 000 zł na organizację Dnia Dziecka „Biesiada dzieciaka” oraz 840 zł na organizację „Zimowiska z biblioteką”.

- Miejska Biblioteka Publiczna w Mogilnie – pozyskała 5500 zł na organizację zajęć edukacyjnych

Środki z budżetu partycypacyjnego w podregionie bydgoskim pozyskała wyłącznie WiMBP w Bydgoszczy. W ramach Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego na rok 2023 mieszkańcy Bydgoszczy złożyli 22 projekty dotyczące działań realizowanych w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy – 4 z nich otrzymały dofinansowanie i zostały zrealizowane:

- „Bydgoszcz czyta bez końca” – dofinansowanie zakupu kodów dostępu do platformy Legimi – 38 600 zł
- „Od malucha do seniora” – uzupełnienie zbiorów biblioteki na osiedlu Przylesie” – 16 500 zł
- „Uzupełnienie zbiorów biblioteki na osiedlu Jachcice” – 10 000 zł
- „Zaczytane Bielawy – miejsce dla każdego na osiedlu Bielawy” – 19 300 zł

4. Obsługa specjalnych grup użytkowników bibliotek publicznych (osób z niepełnosprawnością, seniorów) – dostęp do biblioteki, zbiory przeznaczone dla osób z dysfunkcjami wzroku, wyposażenie w sprzęt i oprogramowanie specjalistyczne, współpraca z organizacjami i instytucjami wspierającymi osoby z niepełnosprawnością:

Tylko nieliczne placówki biblioteczne w podregionie bydgoskim przystosowane są w pełni do obsługi osób z niepełnosprawnościami. Warunki ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami spełnia wyłącznie kilka bibliotek wybudowanych w ostatnim czasie lub po generalnym remoncie: BMCK w Złotnikach Kujawskich (powiat inowrocławski), MBP w Mogilnie (powiat mogileński), w powiecie świeckim: MBP w Świeciu, GBP w Pruszczu, GBP w Bukowcu, oraz BP w Janowcu Wielkopolskim (powiat żniński).

W 2023 roku 92 placówki w podregionie bydgoskim posiadały wejście do budynku przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, natomiast 59 placówek deklarowało posiadanie udogodnień ułatwiających poruszanie się osobom niepełnosprawnym wewnątrz budynku. Użytkownicy mają do dyspozycji windę wyłącznie w 11 placówkach miejskich w bibliotekach w: Mogilnie, Solcu Kujawskim, Kcyni, Świeciu, Żninie i Nowem, w Oddziale dla dzieci w Więcborku oraz w 4 filiach WiMBP w Bydgoszczy. Windę posiadają również 3 biblioteki gminne na wsi (Złotniki Kujawskie, Bukowiec, Sadki).

WiMBP w Bydgoszczy wyposażona jest w schodolaz, niestety osoby z niepełnosprawnością w większości boją się z niego korzystać i proszą

obsługę o pomoc we wniesieniu wózka po schodach. W II kwartale 2023 roku RBP w Szubinie pozyskała schodołaz oraz wózek inwalidzki. Również BPMiG w Barcinie pozyskała w darze wózek inwalidzki.

Rejonowa Biblioteka Publiczna w Szubinie posiada certyfikat biblioteki przyjaznej osobom z autyzmem. Wypożyczalnia dla dorosłych oraz Oddział dla dzieci wyposażone są w tablice ze specjalnymi znakami graficznymi, którymi może się posługiwać w kontakcie z bibliotekarzem osoba z autyzmem lub zespołem Aspergera. Bibliotekarze zostali przeszkoleni do pracy z osobami z autyzmem. RBP w Szubinie zamieszcza na stronie biblioteki przewodnik dla osób autystycznych:
<http://biblioteka.szubin.pl/biblioteka-przyjazna-osobom-z-autyzmem/>

MBP w Świeciu stworzyła w ubiegłym roku w bibliotece przestrzeń przyjazną dla osób ze specjalnymi potrzebami (pierwszą w mieście). Nieformalna grupa „MaMy i działamy!” realizowała we współpracy z MBP w Świeciu projekt „Twórcze zacisze. Biblioteka przyjazna osobom w spektrum autyzmu” dofinansowany (5000 zł) przez Ośrodek Działaj Lokalnie w Świeciu. W Oddziale dla dzieci powstał kącik wyciszenia, zakupiono akcesoria sensoryczne i tablice manipulacyjne. Pracownicy biblioteki zostali przeszkoleni w zakresie obsługi osób autystycznych. W bibliotece przeprowadzono cykl warsztatów dla dzieci w spektrum autyzmu i ich rodziców. Były to zajęcia arteterapeutyczne, umuzykalniające, przyrodnicze, sensoryczne, spotkania ze specjalistami dla rodziców. Na działania w tej przestrzeni biblioteka pozyskała darowiznę (1000 zł) na organizację zajęć ph. „Soboty sensoryczne”.

Filia nr 12 Biblioteki Miejskiej w Inowrocławiu ukierunkowana jest na obsługę osób z niepełnosprawnościami. Czytelnikami filii są też osoby uczestniczące w procesie wychowania i usprawnienia osób z niepełnosprawnościami – nauczyciele, studenci, rodzice. Filia gromadzi oprócz książek czarnodrukowych, głównie książki „mówione” na różnych nośnikach oraz czasopisma specjalistyczne. Osoby niewidome i słabowidzące mogą tam korzystać ze stanowiska komputerowego z oprogramowaniem MAGi Plus oraz z 11 urządzeń Czytak Plus. Filia nr 12 organizowała w ubiegłym roku seanse filmowe ph. „Kinoterapia” pokazując filmy poruszające problemy osób z niepełnosprawnością. W Filii nr12 działa również 5 klubów seniora: „Senior potrafi” (zajęcia rękodzielnicze), „Żyj z pasją” (spotkania z ciekawymi ludźmi), „Literacki Klub Wiersza i Prozy” (prezentacja utworów czytelników), „Język niemiecki dla każdego” oraz „Makrama”. Łącznie w ubiegłym roku w filii zorganizowano 155 spotkań, w których uczestniczyło 2539 seniorów i osób z niepełnosprawnościami

Tylko 33 biblioteki przystosowały swoją stronę internetową do użytku dla osób z dysfunkcją wzroku.

Ogółem w podregionie bydgoskim biblioteki oferują tylko 19 stanowisk komputerowych przystosowanych do obsługi osób z niepełnosprawnościami.

MGBP w Gniewkowie zakupiła w 2023 roku program komputerowy IZOOM, ułatwiający osobom niedowidzącym obsługę komputera i stworzyła w czytelnicy stanowisko dla osób z niepełnosprawnością. MBP w Mogilnie oraz BPMiG w Barcinie wyposażone są w stanowisko komputerowe z oprogramowaniem dla osób niedowidzących, syntezatorem mowy Ivona. GBP w Rogowie posiada program udźwiękawiający i powiększający SUPER NOVA, 2 Czytaki4 oraz 2 lupy elektroniczne. PBP w Świeciu oferuje swoim czytelnikom stanowisko komputerowe wyposażone w klawiaturę z kontrastem oraz lupę elektroniczną z funkcją czytania tekstu. RBP w Szubinie wyposażona jest w tablice ze specjalnymi znakami graficznymi umożliwiającymi porozumiewanie się z osobami niemymi, z zespołem Aspergera bądź chorymi na autyzm. MBP w Mogilnie na tablicach informacyjnych przy wszystkich drzwiach zamieściła informacje alfabetem Braille'a.

MBP w Mogilnie, BPMiG w Barcinie, Wypożyczalnia Główna WiMBP w Bydgoszczy oraz Filia nr 5 dla dorosłych i dla dzieci w Bydgoszczy wyposażone są w pętlę indukcyjną (wzmacniacz dźwięku), która pomaga w obsłudze osób niedosłyszących.

Starając się zaspokoić potrzeby czytelnicze osób z niepełnosprawnościami i seniorów, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy i biblioteki samorządowe udostępniły im „książkę mówioną”. W WiMBP „książkę mówioną” (10 371 tytułów) na kasetach magnetofonowych oraz płytach CD udostępniła Wypożyczalnia Multimediów – Multimedia 39. Z oferty korzystały osoby z niepełnosprawnościami z Bydgoszczy i okolic, niewidomi i niedowidzący dorośli oraz uczniowie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. L. Braille'a w Bydgoszczy. Wypożyczalnia Multimediów WiMBP w Bydgoszczy dowoziła do domu „książkę mówioną” (19 razy) dwóm osobom niesprawnym ruchowo i w podeszłym wieku, które skorzystały z 225 tytułów. Ogółem w ofercie WiMBP w Bydgoszczy było 17 628 audiobooków, w 2023 roku oferta poszerzona została o 963 tytuły. Audiobooki miało w swojej ofercie także 20 filii sieci miejskiej. Wypożyczalnia Multimediów WiMBP oferowała 140 filmów fabularnych z audiodeskrypcją dla osób niewidomych i słabowidzących.

Rośnie oferta audiobooków w bibliotekach samorządowych w podregionie bydgoskim. W 2023 roku większość bibliotek oferowało swoim użytkownikom 42 060 audiobooków na nośnikach fizycznych, a 41 bibliotek oferowało dostęp do audiobooków na platformie Legimi.

Ogółem 10 bibliotek w podregionie bydgoskim współpracuje

ze Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Larix”, dzięki czemu pozyskały urządzenia Czytak Plus oraz dostęp do bazy cyfrowych książek z przeznaczeniem dla osób niewidomych i słabowidzących (BM Inowrocław, GBP Nowe, MBP Mogilno, MBP Świecie, M-GBP Więcbork, M-GBP Gniewkowo, PiMBP Nakło, PiMBP Żnin, GBP Jaksice, GBP Rogowo).

Z myślą o seniorach oraz osobach z dysfunkcją wzroku biblioteki udostępniają książki drukowane dużą czcionką. Ogółem 9 042 woluminów oferowały biblioteki samorządowe: w Inowrocławiu, Barcinie, Koronowie, Mogilnie, Janikowie, Kruszwicy, Nakle, Szubinie, Świeciu, Tucholi, Żninie. WiMBP w Bydgoszczy udostępniała książki z dużą czcionką (ogółem 4173 woluminy) w Wypożyczalni oraz 17 filiach osiedlowych.

WiMBP w Bydgoszczy wraz z bibliotekami samorządowymi umożliwiała również czytelnikom darmowy dostęp do ebooków. W minionym roku konsorcjum skupiające 14 bibliotek z podregionu wykupiło dostęp do elektronicznych publikacji udostępnionych przez Wydawnictwo Naukowe PWN na platformie IBUK.Libra. Czytelnicy mieli darmowy dostęp do 6 283 dokumentów. Konsorcjum bibliotek samorządowych oferuje czytelnikom również darmowy dostęp do ebooków na portalu Legimi. W 2023 roku konsorcjum liczyło 41 bibliotek i umożliwiało swoim czytelnikom dostęp do ponad 250 000 tysięcy tytułów. Książki w wersji elektronicznej dostępne na tablety, czytniki i inne urządzenia pozwalają na dowolne powiększenie czcionki dla osób z dysfunkcją wzroku. W ofercie bibliotek znalazły się więc czytniki książek elektronicznych, które można wypożyczać z kodami dostępu do ebooków. WiMBP w Bydgoszczy oferowała swoim użytkownikom 42 czytniki, a biblioteki samorządowe w podregionie 89 czytników (m.in.: MBP w Koronowie, M-GBP w Kamieniu Krajeńskim, M-GBP w Więcborku, BPMiG w Barcinie, GBP w Dobrczu, GBP w Świekatowie, GBP w Pruszczu).

Większość bibliotek w podregionie bydgoskim adresuje swoje działania do seniorów, ponieważ jest to najbardziej liczna grupa czytelnicza. Od kilku lat z Uniwersytetami Trzeciego Wieku współpracują biblioteki w Barcinie, Kcyni, Sępólnie Krajeńskim, Żninie, Solcu Kujawskim, Świekatowie, Pruszczu, Lnianie, Filia nr 3 BM w Inowrocławiu. W MGBP w Kamieniu Krajeńskim, w ramach UTW odbywają się zajęcia komputerowe oraz lekcje języka angielskiego. W BPMiG w Barcinie seniorzy z UTW uczestniczyli w zajęciach „Biblioteczny fitness umysłu”, a w Filii w Piechcinie odbywają się cyklicznie wykłady dla słuchaczy UTW.

Dyskusyjne Kluby Książki (ogółem 82 kluby dla dorosłych) działające przy bibliotekach w Bydgoszczy i podregionie bydgoskim skupiają

w większości seniorów. W Bibliotece Głównej WiMBP w Bydgoszczy działa Dyskusyjny Klub Książki Mówionej utworzony z myślą o osobach niewidomych i słabowidzących. Członkowie klubu słuchają audiobooków. Klubowicze spotykali się w ubiegłym roku 11 razy. MGBP w Kamieniu Krajeńskim uruchomiła odrębny Dyskusyjny Klub Książki „Seniorzy”.

GBP w Cerkwinie współrealizowała w terminie maj/wrzesień 2023 projekt „Teraz na seniora czeka biblioteka”, razem z Nieformalną Grupą Seniorów Razem oraz KGW z Gminy Cerkwin. Spotkania odbywały się w cerkwińskiej bibliotece oraz jej dwóch filiach. Seniorzy poznali m.in. audiobooki na nośnikach CD oraz platformę z ebookami i audiobookami oferowanymi bezpłatnie przez bibliotekę, zwiedzili WiMBP oraz Bibliotekę UKW w Bydgoszczy, obejrzeli spektakl w Teatrze Kameralnym w Bydgoszczy.

MGBP w Janikowie organizowała cyklicznie „Literackie czwartki dla grupy seniorów”.

W filiach sieci miejskiej BM w Inowrocławiu działają kluby seniorów: „Klub rozmaitych aktywności” (gry towarzyskie, spotkania integracyjne, prelekcje podróżników, gry planszowe), „Cafe senior” (prelekcje, spotkania z dietetykiem i kosmetyczką, dyskusje o książkach). W filiach barcińskiej biblioteki działają kluby seniora „Artystyczne pasje czytelniczek” (wiklina papierowa) oraz „Pasja łączy pokolenia”. W MGBP w Kamieniu Krajeńskim seniorzy cyklicznie spotykają się w Kółku Robótek Ręcznych.

Biblioteki prowadzą punkty biblioteczne w Domach Pomocy Społecznej (w Koronowie, Kruszwicy, Barcinie). MiPBP w Żninie dostarcza pakiety książek, czasopism, audiobooków i filmów do Domów Pomocy Społecznej w Tonowie i Podobowicach. BPMiG w Barcinie zorganizowała 7 spotkań z historią Barcina, wykorzystując zbiory Izby Tradycji, dla uczestników Domu Dziennego Pobytu Zacisze. W Barcinie realizowany był e-kurs nauki języka angielskiego dla seniorów. W 26 lekcjach uczestniczyły 83 osoby.

MGBP w Gniewkowie współpracuje ze Środowiskowym Domem Pomocy Społecznej, organizując co miesiąc zajęcia biblioterapeutyczne, kulturalne, rękodzielnicze. MBP w Koronowie współpracuje z Zespołem Szkół dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi, w szkole istnieje też punkt biblioteczny. Biblioteka w Strzelnie współpracuje ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym oraz Domem Pomocy Społecznej organizując spotkania w bibliotece, konkursy literackie i plastyczne, głośne czytanie i współorganizując akcje charytatywne. MBP w Świeciu kilka razy w miesiącu organizowała spotkania „Literacki wtorek w Bibliotece” i „Literacki piątek w Bibliotece” adresowane do podopiecznych

Środowiskowego Domu Samopomocy w Świeciu i Warsztatu Terapii Zajęciowej TWON w Świeciu. Spotkania polegają na czytaniu fragmentów książek przez bibliotekarzy oraz członkinie DKK. Oddział dla dzieci RBP w Szubinie współpracował cyklicznie z Zespołem Szkół Specjalnych organizując zajęcia edukacyjne dla uczniów. GBP w Jaksicach współpracowała ze Środowiskowym Domem Samopomocy w Żalinowie i Dziennym Domem Seniora+ dostarczając pensjonariuszom książki i organizując warsztaty. GBP w Pakości organizowała zajęcia dla seniorów w Domu Dziennego Pobytu Senior+, dostarczając pakiety zawierające krzyżówki, łamigłówki, prezentując nowości książkowe, bibliotekarze czytali seniorom. GBP w Dąbrowie Biskupiej kilkakrotnie w ciągu roku prowadziła zajęcia czytelnicze w Środowiskowym Domu Samopomocy Społecznej w Wonorzu oraz Domu Pomocy Społecznej w Parchaniu, gdzie mieści się również punkt biblioteczny GBP.

Usługę „książka na telefon” adresowaną do osób w podeszłym wieku oraz z niepełnosprawnościami oferowały 32 biblioteki w podregionie. Książki do domu dostarczali bibliotekarze w prawie wszystkich bibliotekach usytuowanych w miastach m.in.: Bydgoszczy, Koronowie, Inowrocławiu, Gniewkowie, Nakle, Sępólnie Krajeńskim, Świeciu, Tucholi, Żninie, Barcinie, Łabiszynie oraz w wielu placówkach na wsi.

BADANIA SATYSFAKCJI UŻYTKOWNIKÓW WOJEWÓDZKIEJ I MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ IM. DR. WITOLDA BĘŁZY W BYDGOSZCZY

Poniższe opracowanie stanowi podsumowanie wyników analizy ankiet badawczych oraz zawiera wnioski płynące z badania ankietowego przeprowadzonego w okresie od 15 listopada 2023 r. do 5 lutego 2024 r. Badania przeprowadzono w oparciu o metodologię przygotowaną w ramach projektu Analiza Funkcjonowania Bibliotek (AFB)¹, co pozwoliło także wyznaczyć wskaźnik „Satysfakcja użytkowników”, który został dodany do krajowej listy wskaźników funkcjonalności bibliotek publicznych w 2016 roku. Wskaźnik ten jest niezbędnym elementem pomiaru efektywności biblioteki, stanowi ważną częścią wielostronnych analiz – zestawiając go z innymi wskaźnikami funkcjonalności, które są wyznaczone w projekcie AFBP, możemy zmierzyć, czy wzrost/spadek nakładów personalnych, finansowych, rzeczowych w danym obszarze działalności bibliotecznej skutkuje wzrostem/spadkiem stopnia satysfakcji użytkowników w analizowanym okresie.²

Badanie satysfakcji 2023/2024 przeprowadzono dwutorowo:

- online;
- przy użyciu ankiet drukowanych.

Dodatkowo informację o badaniu i o celu badania umieszczono przy stanowiskach komputerowych we wszystkich filiach WiMBP oraz w Wypożyczalni Głównej i Czytelnii Głównej. Formularz ankiety przygotowano wykorzystując do tego Formularze Google oraz przygotowując ankiety do wydruku. Zamieszczono link do ankiety na stronie internetowej Biblioteki, blogach filii bibliotecznych WiMBP, a także na Facebooku Biblioteki Głównej oraz wszystkich filii bibliotecznych. Ankiety w wersji papierowej wyłożono w miejscach dostępnych dla użytkowników – zarówno w agendach Biblioteki Głównej, jak i w filiach bibliotecznych.

¹ <http://afb.sbp.pl/> Projekt adresowany do bibliotek publicznych, pedagogicznych, szkół wyższych, naukowych. Projekt Analiza Funkcjonowania Bibliotek Publicznych (AFBP) realizowany jest przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich przy współpracy Konferencji Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych.

² Analiza i interpretacja danych statystycznych i wskaźników funkcjonalności w projekcie Analiza Funkcjonowania Bibliotek. Poradnik, online: https://afb.sbp.pl/afbp/wp-content/uploads/2021/12/Poradnik_analiza_net.pdf, s. 74

Określono czas badania: od 15 listopada 2023 r. do 5 lutego 2024 r., niezbędny do zebrania odpowiedniej liczby ankiet, gwarantującej reprezentatywność próby badawczej zarówno pod względem populacji, jak i zmiennej wg wybranej cechy – w przypadku biblioteki publicznej zmienną najważniejszą różnicującą populację jest wiek użytkowników³.

Badanie satysfakcji użytkowników, którego dotyczy opracowanie, było kolejnym badaniem przeprowadzonym w WiMBP w Bydgoszczy. Poprzednie badania zrealizowano w 2015 i w 2018 roku. Po każdym z badań opracowano opis zawierający zarówno wyniki, jak i płynące z nich wnioski.

Przedmiot badania

Przedmiotem badania była analiza 685 ankiet badawczych skierowanych do użytkowników Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy dotyczących oceny jakości usług biblioteki.

Cel badania

Podstawowym celem badania ankietowego było zmierzenie poziomu zadowolenia użytkowników Biblioteki z całości jej działania oraz z poszczególnych usług przez nią świadczonych. Badanie dotyczyło Biblioteki jako całości – zarówno Biblioteki Głównej, jak i wszystkich filii działających na terenie miasta. Chcieliśmy spojrzeć na Bibliotekę oczami użytkownika, aby dostosować ofertę do jego potrzeb i oczekiwań. Badanie miało na celu zarówno ocenę funkcjonowania Biblioteki, jak i zidentyfikowanie słabych i mocnych stron jej działania. Rezultaty badania będą służyły jako materiały pomocnicze w procesie podejmowania decyzji dotyczących dostosowania funkcjonalności biblioteki do potrzeb użytkowników, a także stanowiąc będą punkt wyjścia do poprawy oferty i tworzenia nowych usług. Dostarczą one wiedzy na temat zadowolenia, jak i niezadowolenia z oferowanych usług. Dodatkowo pozwolą określić, które usługi są dla użytkowników ważne, czy oferowane usługi są na właściwym poziomie i świadczony są we właściwy sposób, co pozwoli zbadać jakość pracy biblioteki. Kolejnym celem było wyznaczenie globalnego wskaźnika „Satysfakcja użytkowników”, którą należy wprowadzić do formularza

³Jak przeprowadzić badania satysfakcji użytkowników biblioteki? Poradnik dla bibliotekarzy, online: <https://afb.sbp.pl/wp-content/uploads/2023/12/jak-przeprowadz%C4%87-badania-satysfakcji.pdf>, s.15

z danymi statystycznymi w aplikacji internetowej Analizy Funkcjonowania Bibliotek Publicznych.

Narzędzia badawcze

Narzędziem badawczym był w badaniu standardowy kwestionariusz ankiety przygotowany w ramach projektu Obserwatorium Bibliotek: Analiza Funkcjonowania Bibliotek dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego opracowany przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich i Zespół SBP ds. badania efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych. Składał się on z metryczki i pytań do użytkowników. Podstawowa część ankiety zawierała 3 pytania o charakterze zamkniętym. W pytaniach tych zastosowano:

- kafeterię koniunktywną, która pozwala na wybranie kilku możliwych odpowiedzi, dając potem możliwość obliczenia częstotliwości wyboru poszczególnych odpowiedzi, a tym samym utworzenie hierarchii (pytanie 1 i pytanie 3).
- skalę Likerta – czyli pięciostopniową skalę porządkową, dzięki której uzyskać można odpowiedź dotyczącą stopnia akceptacji zjawiska, poglądu itp. Bardzo często wykorzystywana jest do mierzenia postaw wobec konkretnych problemów czy opinii. Skala ta składa z kafeterii liczącej pięć odpowiedzi ułożonych w porządku od stopnia całkowitej akceptacji, do całkowitego odrzucenia. Badany ma za zadanie określić, w jakim stopniu zgadza się z danym twierdzeniem (pytanie 2).

W kwestionariuszu ankiety zastosowano także jedno pytanie otwarte – pozwalające na swobodną wypowiedź (pytanie 4). Kwestionariusz ankiety pozwolił na zebranie informacji dotyczących sposobu korzystania usług bibliotecznych, globalnej oceny funkcjonowania biblioteki, szczegółowych ocen usług, zasobów i form organizacji pracy. Pytanie otwarte dotyczyło problemów, które utrudniają korzystanie z biblioteki oraz sugestii usprawnienia jej funkcjonowania. W części metryczkowej pytano o płeć, wiek, status użytkownika i częstotliwość korzystania z usług biblioteki.

Grupa badawcza

Na potrzeby badania określona została grupa badawcza. Wielkość próby obliczono, biorąc pod uwagę wszystkich użytkowników biblioteki, zarówno użytkowników zarejestrowanych w bibliotece, jak i osoby niezarejestrowane, odwiedzające bibliotekę. Wielkość próby określono stosując się do zaleceń Poradnika dla bibliotekarzy – *Jak przeprowadzić badania satysfakcji*

użytkowników biblioteki? Wybrano ogólne zasady wyznaczania wielkości próby, czyli dla liczebności populacji większej niż 2000: liczba ankiet 600.⁴ Dla określenia reprezentatywności próby badawczej ustalono także strukturę populacji wg wybranej zmiennej – dla bibliotek publicznych zmienną najlepiej różnicującą populację stanowi wiek użytkowników. Badaniem objęte zostały osoby powyżej 13 roku życia. Respondentami byli użytkownicy WiMBP w Bydgoszczy.

Analiza wyników

Zebrane w badaniu ankietowym dane poddano zróżnicowanej analizie. Wg metodologii opracowanej w ramach projektu Analiza Funkcjonowania Bibliotek dokonywane analizy można podzielić na 3 poziomy – zależnie od zastosowanych parametrów.

W niniejszym opracowaniu zastosowano dwa poziomy analizy:

- analiza I stopnia – opis badanych zjawisk;
- analiza II stopnia – zestawienie dwu lub więcej zmiennych.

Struktura wypełnionych ankiet

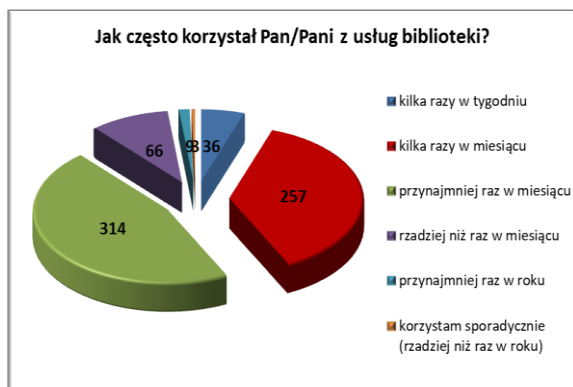
Na potrzeby analizy wzięto pod uwagę wszystkie ankiety wypełnione przez użytkowników. Do określenia reprezentatywności próby badawczej konieczna była znajomość struktury populacji wg wybranej cechy – dla bibliotek publicznych, jako zmienną różnicującą populację przyjęto wiek użytkowników. W badaniu uzyskano próbę reprezentatywną zarówno pod względem ilości zebranych ankiet, jak i struktury populacji pod względem wybranej cechy.

Podsumowanie wyników

Przeprowadzone badania satysfakcji użytkowników WiMBP w Bydgoszczy umożliwiły zebranie bardzo dużej ilości danych dotyczących działania biblioteki, jak i oferowanych przez nią usług – a tym samym cele badania ankietowego zostały osiągnięte. Badania dostarczyły wielu cennych informacji na temat użytkowników biblioteki. Największą statystycznie grupą korzystającą z usług biblioteki są kobiety (82,19%), osoby pomiędzy 25 a 44 rokiem życia (34,31%) oraz osoby pracujące (54,74%).

⁴ Jak przeprowadzić badania satysfakcji użytkowników biblioteki? Poradnik dla bibliotekarzy, online: <https://afb.sbp.pl/wp-content/uploads/2023/12/jak-przeprowadzi%C4%87-badania-satysfakcji.pdf>

Na podkreślenie zasługuje też wysoka częstotliwość, z jaką odwiedzana jest biblioteka – aż 45,85% ankietowanych korzysta z usług biblioteki przynajmniej raz w miesiącu, a niewiele mniej, bo 37,52% - kilka razy w miesiącu.

Rysunek 1. Aktywność korzystania z biblioteki przez respondentów 2024 r.

Analiza wyników badań dotyczących celu, w jakim odwiedzają bibliotekę ankietowani pokazała, że dominują tradycyjne aspekty bibliotecznego, tzn. wypożyczenie zbiorów do domu (93,58% ankietowanych), korzystanie ze zbiorów biblioteki na miejscu (33,72% od liczby respondentów). Ważnym powodem bytności w bibliotece okazało się uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez bibliotekę (29,64%, co oznacza spory wzrost zainteresowania w porównaniu z badaniem wcześniejszym).

Zaskakuje spadek zainteresowania u osób wypełniających ankietę nowoczesnymi rozwiązaniami, jakie oferuje biblioteka – chodzi tutaj o zasoby elektroniczne. Zainteresowanie tym celem odwiedzin spadło aż o 9,69% (od liczby respondentów) – jest to więc kwestia, nad którą należy się pochylić i którą należy dogłębnie przeanalizować.

Ważnym celem badania było wyznaczenie globalnego wskaźnika „Satysfakcja użytkowników”. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy uczestniczy w projekcie Analiza Funkcjonowania Bibliotek, więc jednym z ważniejszych rezultatów przeprowadzonych badań było wyliczenie wskaźnika satysfakcji użytkowników, który jednocześnie wyraża poziom satysfakcji użytkowników WiMBP z usług biblioteki jako całości.

Jak Pan/Pani ocenia całość usług bibliotecznych? (wg skali od 1 do 5, gdzie: 1 oznacza „bardzo źle” a 5 oznacza „bardzo dobrze”).				
Oceny	2018		2024	
	częstość	procent	częstość	procent
1	3	0,50%	2	0,29%
2	10	1,67%	3	0,44%
3	39	6,50%	16	2,34%
4	217	36,17%	78	11,39%
5	331	55,17%	586	85,55%
suma	600	100%	685	100%
Średnia arytmetyczna	4,44		4,81	

Tabela 1. Ocena globalna usług bibliotecznych – porównanie 2018-2024

Wskaźnik ten wyniósł więcej niż w badaniu poprzednim – średnia globalna całości usług bibliotecznych wzrosła z 4,44 do 4,81 – aż 96,93% respondentów wystawiło ocenę wysoką (4-5), co należy uznać za bardzo dobry rezultat.

Pogłębionej analizie wymagają oceny poszczególnych usług bibliotecznych, sposobu funkcjonowania, oferowanych usług, ale także zasobów personalnych i organizacyjno-technicznych.

Jednym z najwyższych wyników uzyskanych w badaniu (podobnie, jak w badaniu poprzednim) były oceny pracowników biblioteki (4,81) a zwłaszcza ich kompetencje (4,81) oraz kultura obsługi (średnia 4,80) a także dyspozycyjność (4,79).

Rysunek 2. Ocena ogólna pracowników biblioteki 2018r.

Wyposażenie biblioteki (umeblowanie, dostępność i jakość sprzętu) stanowi najsłabszą stronę postrzegania biblioteki przez użytkowników i zostało ocenione średnio na 4,18 (najniższa średnia w badaniu).

Jednym z podstawowych celów statutowych biblioteki jest gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie materiałów bibliotecznych, tak więc ważnym elementem ankiety była ocena zbiorów bibliotecznych. Ocena zbiorów zarówno drukowanych, jak i audiowizualnych oraz elektronicznych jest, podobnie jak w badaniu w 2018 roku, jedną z najniższych – wynosi odpowiednio 4,45; 4,23 i 4,28. Fakt ten może oznaczać, że nie spełniają one w pełni oczekiwań użytkowników, zwłaszcza, że najczęściej wskazywanym celem odwiedzin biblioteki przez ankietowanych są właśnie tradycyjne aspekty oferty bibliotecznej, tzn. wypożyczenie zbiorów do domu (93,58%), korzystanie ze zbiorów biblioteki na miejscu (33,72% respondentów).

Przy analizie ocen zbiorów wszystkich typów należy pamiętać, że duży wpływ na nią ma odpowiedź „NK – nie korzystam”. Największa liczba odpowiedzi „NK – nie korzystam” wystąpiła w przypadku zasobów elektronicznych (61,83% a tym samym wzrost z poziomu 47,02 %) i zbiorów audiowizualnych (60,58% - w 2028 r. było to 54,77%). Może to świadczyć o braku zainteresowania tymi usługami, zbyt małej ofercie lub o zbyt małej promocji tych ofert. Zasady wypożyczeń, a w nich czas realizacji zamówienia, dopuszczalna liczba egzemplarzy, dopuszczalny okres wypożyczeń zostały ocenione wysoko (odpowiednio na: 4,75; 4,78; 4,69 i 4,68). W każdej z tych kategorii zauważamy wzrost oceny. Poziom zadowolenia z usług informacyjnych (czyli m.in. informowanie o zasobach, doradztwo) ukształtował się średnio na poziomie 4,60, przy wysokim odsetku odpowiedzi NK (28,76%).

Jak Pan/Pani ocenia: (wg skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle” a 5 oznacza „bardzo dobrze”. W przypadku, kiedy Pan/Pani nie korzysta z danej usługi lub biblioteka jej nie oferuje proszę wybrać opcję „NK - nie korzystam”).

oceniający aspekt ocena	częstość					
	1	2	3	4	5	NK
zbiory drukowane, np. książki, czasopisma (...)	1	16	54	175	365	74
zbiory audiowizualne, np. audiobooki, filmy, nagrania (...)	1	19	40	68	142	415
zasoby elektroniczne (...)	3	17	36	60	156	413
zasady wypożyczeń	2	9	30	67	537	40
czas realizacji zamówienia	1	6	31	54	529	64
dopuszczalna liczba egzemplarzy	4	7	37	91	506	40
dopuszczalny okres wypożyczeń	3	11	44	77	512	38

Tabela 2. Ocena zbiorów biblioteki – liczba wskazań 2024 r.

Przeważająca liczba odpowiedzi „NK – nie korzystam” uzyskana w odpowiedzi na pytanie o ofertę edukacyjną (59,27%) oraz niewiele mniejsza w przypadku wydarzeń kulturalnych (46,72%) pozwala przypuszczać, że stosunkowo niskie oceny tych usług (4,43 i 4,51) wynikają z faktu, że uczestnicy ankiety nie są zainteresowani tą formą aktywności w bibliotece, bądź proponowana oferta jest niewystarczająca. Problem ten wymaga dalszej pogłębionej analizy.

Jednym ze słabszych elementów okazała się ponownie witryna internetowa. Pomimo wzrostu średniej oceny (która w 2018 roku wyniosła 3,84 i była to najniższa średnia arytmetyczna spośród wszystkich ocenianych aspektów) do wartości 4,45, nadal nie jest dobrze oceniana przez ankietowanych. Nastąpił też wzrost odpowiedzi „NK – nie korzystam” z 10,72% do 28,91%.

Badania satysfakcji przeprowadzone na przełomie 2023 i 2024 roku były kolejnymi tego typu badaniami. Dzięki regularnym badaniom możemy poznać profil użytkownika, nakreślić jego charakterystykę, oczekiwania i cele w jakich odwiedza bibliotekę, co pozwala odpowiedzieć na jego potrzeby. Regularne przeprowadzanie badań pozwala wprowadzać oczekiwane przez użytkowników zmiany oraz planować działania korekcyjne i promujące działania biblioteki na rzecz użytkowników.

Bibliografia

1. Edyta Kędzierska, Aldona Zawalkiewicz: Jak przeprowadzić badania satysfakcji użytkowników biblioteki? Poradnik dla bibliotekarzy. Warszawa. W: Analiza Funkcjonowania Bibliotek [online]. [Dostęp 24.01.2019]. Dostępny w Internecie: <http://pliki.sbp.pl/afb/jak-przeprowadzic-badania-satysfakcji.pdf>

KSIĘGI ADRESOWE BYDGOSZCZY WŁADYSŁAWA WEBERA ZA LATA 1922-1936/1937

Księgi adresowe to zbiory informacji o adresach, nazwiskach i profesjach mieszkańców danego miasta lub regionu, a także informacje o urzędach, zakładach i firmach rzemieślniczych, spisach instytucji i budynków użyteczności publicznej. Niewiele jest źródeł historycznych tak szczegółowych i miarodajnych, jak te księgi. Nie zawierają, co prawda, analiz, syntez czy opisu procesów historycznych, ale dzięki wspomnianej szczegółowości i obszerności materiału zamieszczonego w krótkich notkach, są bardzo ważnym źródłem informacji z różnych dziedzin. Chętnie po tego rodzaju publikacje sięgały np. hotele, restauracje, kupcy, przemysłowcy, lekarze, adwokaci. Obecnie natomiast są bogatym źródłem m.in. do badań historycznych.

Pierwsze księgi adresowe pojawiły się w XVIII wieku w Niemczech. W Polsce pierwszą księgę adresową wydano w 1827 r. dla Warszawy. Księgi adresowe były szczególnie popularne w XIX i XX wieku, kiedy to były jednym z najważniejszych źródeł informacji. Wydawano je dla całego kraju – *Księga Adresowa Polski (wraz z wolnym miastem Gdańskiem) dla Handlu, Przemysłu, Rzemiosła i Rolnictwa* obejmująca lata 1926/1927, 1928, 1929, 1930, a także dla poszczególnych miast i regionów jak np. *Księga Adresowa Bielsko-Białej i Okolicy dla Przemysłu, Handlu i Rzemiosła ze Szczególnym Spisem Właścicieli Mieszkań*⁵ [przyp. aut. wydana po 1934 r.], *Księga Adresowa dla Handlu – Przemysłu – Rzemiosła Stoł. M. Poznania*, *Księga Adresowa Ziem Zachodniej Polski. Gdynia – Wybrzeże Województwa Pomorskiego. Rocznik 1937-1938*, *Księga Adresowa i Informacyjna Miasta Torunia*, *Księga Adresowa Miasta Grudziądza*⁶.

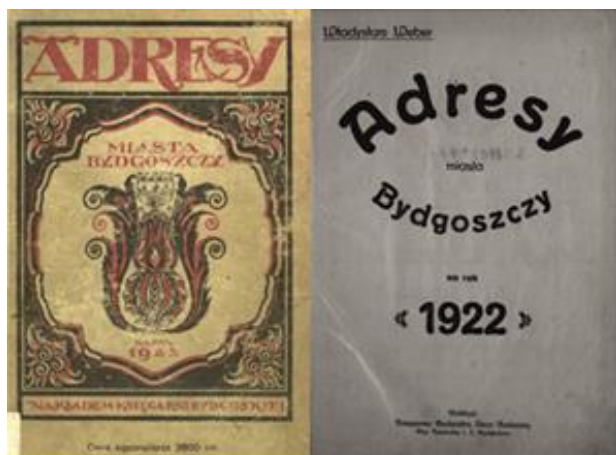
Księgi adresowe miasta Bydgoszczy zaczęły ukazywać się od roku 1855, początkowo co kilka lat, później co roku, a następnie znów nieregularnie (1858, 1864, 1869, 1872, 1876, 1878, 1880, 1882-1911, 1914, 1915, 1917). Pierwsza księga adresowa Bydgoszczy na rok 1855 wydana została pod tytułem *Allgemeiner Wohnungs-Anzeiger für Bromberg aus das Jahr 1855: nebst geschichtlichen und statistischen Nachrichten über die Stadt Bromberg*. Pod takim tytułem ukazał się też rocznik 1858. W kolejnych

⁵ www.oprzeszlosci.pl/ksiegi-adresowe-1926-1930/

⁶ www.kpbc.umk.pl/dlibra/

latach tytuł był nieznacznie modyfikowany: 1864 r. – *Wohnungs-Anzeiger und Adress-Buch für die Stadt und den Polizeibezirk Bromberg : auf das Jahr ...*, 1869 – *Wohnungs-Anzeiger nebst Adress- und Geschäfts-Katalog für die Stadt Bromberg : auf das Jahr ...*, od 1872 – *Wohnungs-Anzeiger nebst Adress und Geschäfts-Handbuch für die Stadt Bromberg und Umgebung : auf das Jahr ..* i od 1888 r. ustalił się tytuł *Adressbuch nebst Allgemeinem Geschäfts-Anzeiger von Bromberg und dessen Vororten auf das Jahr ...*⁷.

Redagowanie ksiąg adresowych wymagało bardzo dużego nakładu pracy. Polegało ono na stałym śledzeniu zmian adresów obywateli, zmian w firmach i poszczególnych branżach. Adresy mieszkańców zestawiane były na podstawie materiału urzędowego według meldunków policyjnych. Nie inaczej było z księgami wydawanymi przez Władysława Webera w latach 1922-1936/1937. Kto lub co natchnęło Webera do opracowywania polskich ksiąg adresowych Bydgoszczy – tego już się pewnie nie dowiemy. „Co by było gdybyśmy tych ksiąg nie posiadali? Dziś żadna władza lokalna ani kupiectwo obyć się bez nich nie mogą” – pisał „Dziennik Bydgoski” [przyp. autor 1936, nr 4, s. 11] w 25-lecie pracy dyrektora biur magistrackich⁸.

Okładka i strona tytułowa – fot. KPBC

W okresie międzywojennym ukazało się osiem *Ksiąg Adresowych: Adresy Miasta Bydgoszczy* na rok 1922, 1923 i 1925, *Książka Adresowa*

⁷ <https://repozytorium.ukw.edu.pl/>

⁸ Tamże

Miasta Bydgoszczy na rok 1926, 1928, 1929, 1933 oraz *Księga Adresowa Miasta Bydgoszczy* na lata 1936/1937. Luki, które powstały między wydanymi rocznikami, spowodowane były prawdopodobnie brakiem finansów. Redakcja wydawnictwa mieściła się w latach 1922-1929, początkowo przy ul. Jagiellońskiej 53, następnie od 1933 r. przy ul. Jagiellońskiej 26, a w roku 1936/1937 przy ul. Płockiej 16. Księgi tłoczono czcionkami Drukarni Bydgoskiej przy ul. Poznańskiej 30, następnie przy ul. Poznańskiej 12-14, a w latach 1929-1933 w Zakładach Graficznych „Biblioteka Polska” przy ul. Jagiellońskiej 2. Ukazywały się nakładem Księgarni Bydgoskiej, mieszczącej się przy Placu Teatralnym 3, zaś wydawcą *Księgi Adresowej 1936/1937* był Jan Miernik (ul. Długa 68). Objętość każdego z roczników wahała się od 512 do 892 stron [przyp. aut. najskromniejszy pod względem stron był rocznik z 1925 r., zaś najobszerniejszy z 1929 r.]. Jeśli chodzi o nakład, był on raczej mały, ponieważ roczniki przedstawiały tylko wartość lokalną, dlatego wydrukowanie tysięcy egzemplarzy bez subwencji było zbyt ryzykowne, z kolei cena pojedynczego egzemplarza była uzależniona od wielkości nakładu. W każdej z *Ksiąg* Weber apelował do mieszkańców Bydgoszczy, by zgłaszali wszelkie uwagi mogące udoskonalić wydawnictwo, a także by wspierali to przedsięwzięcie finansowo, zarówno przez zakup pojedynczych egzemplarzy, jak i zamieszczanie ogłoszeń czy reklam.

Układ treści w poszczególnych rocznikach ulegał pewnym zmianom. Zazwyczaj na początku zamieszczane były informacje na temat położenia, rozwoju miasta, podawana była data ostatniego spisu ludności, liczba mieszkańców. Można tam było również znaleźć dane meteorologiczne przygotowywane przez prof. Franciszka Nowaka. Następnie, dość nieregularnie, publikowane były artykuły i opracowania poświęcone historii, wybranym zagadnieniom życia społecznego i gospodarczego miasta, jak np.: Józefa Żernickiego artykuł zamieszczony w Roczniku 1923 pt. „Historia, położenie i rozwój miasta Bydgoszcz”, „Bydgoszcz – rozwój, perspektywy” w Roczniku 1925”, Jana Kaźmierczaka artykuł pt. „Z przeszłości Bydgoszczy” w Roczniku 1926, S. Sokołowskiego „Bydgoszcz ongiś, a dziś” w Roczniku 1928, czy w roczniku z 1936/37 artykuł pt.: „Bydgoszcz jako ośrodek turystyczny”. Część główną w każdym z roczników stanowiły wykazy spisów mieszkańców, które były podawane w dwóch układach – alfabetycznie według nazwisk i alfabetycznie według ulic. Oprócz danych adresowych, dodatkowo przy nazwiskach umieszczano informacje dotyczące zawodów mieszkańców (wachmistrz, ślusarz, robotnik, kupiec stolarz itd., np. Szajna Antoni, pom. fot., Grunwaldzka 25), zajmowanych stanowisk (dyrektor, podoficer zawodowy sierżant sztabowy itd. np.: Duch Bronisław,

oficer, Kwiatowa 11), a także stanu cywilnego (mężatka, wdowa, np.: Słomska Joanna, wdowa, Dworcowa 70-71).

Treść pierwszej z polskich ksiąg adresowych otwiera dział adresowy, ułożony na podstawie poszczególnych list spisu ludności, zestawionych i podpisanych własnoręcznie przez głowę rodziny (formularz A), spis domów i nieruchomości także na podstawie list zestawionych i własnoręcznie podpisanych przez właściciela lub jego zastępcę (formularz C3)⁹. Poza działem ściśle adresowym, czytelnik znaleźć może w dziale informacyjnym dane, odnoszące się do wszystkich władz, instytucji i urzędów państwowych, instytucji wojskowych, miejskich władz samorządowych, władz instytucji i urzędów miejskich, rady miejskiej, sekwestratorów miejskich, władz duchownych, ubezpieczeń, oświaty, szpitali i zakładów dobroczynnych, stowarzyszeń i instytucji (naukowe, oświatowe, szkolne artystyczne, teatralne, filantropijne, związki zawodowe na terenie miasta i przedmieść Bydgoszczy), wykaz hoteli i pensjonatów, placów, parków, ogrodów publicznych, rozkład jazdy Polskich Kolei Państwowych, spis wykaz osób wolnych zawodów (adwokaci, lekarze, agenci procesowi itp.), wykaz obwodów miejskich i ich naczelników, wykaz obwodów podlegających sędziom polubownym, rozkład obwodów dla biednych, obwody kominiarskie, a także przepisy i plan Polskiej Loterii Klasowej. Dział kupiecki i przemysłowy, dla większej przejrzystości został podany według branż zawierający m.in. spis członków Towarzystwa Kupców Polskich w Bydgoszczy, spis poszczególnych branż (banki, zakłady kredytowe, kasy oszczędnościowe, balwierze, fryzjerzy i perukarze, bednarze, biura techniczne, instalacyjne i inżynierskie, budowle ziemne, cegielnie, brukarze, blacharze, pracownie parasoli i wiele innych). W spisie ulic miasta i przedmieść Bydgoszczy osobno zostały podane spisy nieruchomości i ich hipotecznych właścicieli wraz z objaśnieniem skrótów: wł. m = właściciel mieszka, wł. n. m. = właściciel nie mieszka. Kolejną część stanowił dział ogólny obejmujący kawiarnie, restauracje, winiarnie, browary, zakłady krawieckie, papiernicze, fabryki wyrobów budowlanych i metalowych, fabryki mebli, cukiernie, domy rolniczo-handlowe itp. Podobnie przedstawiała się księga za rok 1923. Jako dodatek pojawił się tu spis alfabetyczny przyływu i odpływu ludności. W 1925 roku warunki wydawnicze uległy pogorszeniu, w związku z czym W. Weber odstąpił np. od zestawienia adresów według ulic i kolejności domów. Jednocześnie poinformował, że zamieszczone działy zostały na nowo opracowane, a wszelkie zmiany personalne zaistniałe w ciągu roku zostały skrupulatnie uwzględnione. Adresy zostały zestawione na podstawie materiału

⁹ Tamże, s. 4.

urzędowego, według meldunków policyjnych. Autor chcąc uniknąć błędów i niedoskonałości adresów przez tydzień zamieszczał je do publicznego wglądu w miejscowej prasie, pisał: „Pragnąc dać możność szerszym sferom wyrażenia swych życzeń lub uwag co do układu względnego wprowadzenia nowych działów w następnym roczniku załączam do niniejszego kartkę do wypełnienia i przesłania jej wydawcy. Wszelkie życzenia w miarę możliwości zostaną uwzględnione”¹⁰. Oprócz stałych działów, pojawił się spis alfabetyczny działu reklamowego. Natomiast nazwy ulic zestawione zostały w tabeli: polska nazwa ulicy – niemiecka nazwa ulicy – leży w mieście lub gminie – liczba domów – obwód policyjny.

Rocznik 1926 Weber uzupełnił spisem ulic i planem miasta. Dzięki formularzom roznoszonym do domów obywatele sami podawali dane, które trafiały potem do książki adresowej. Mieszkańcy mieli okazję podać nie tylko imię, nazwisko, zawód i ulicę, ale także dane do działu informacyjnego, działu branż, działu alfabetycznego i ogłoszeń. Przy opracowaniu działu ulicznego i alfabetycznego materiał zebrany za pomocą formularzy porównano z listami wyborców do Rady Miejskiej, które urzędowo sporządzone zostały w lipcu 1925 roku na podstawie spisu ludności. W dziale ulicznym zamieszczono w ramach oszczędności tylko właściciela domu (np. Koch Ferdynand, wł. domu, Witebska 19) i lokatorów. Dział informacyjny sporządzony został na podstawie danych otrzymanych wprost z poszczególnych urzędów, zaś dział branż zestawiono ściśle według danych, zawartych w wspomnianym wcześniej formularzu. Numery telefonów zaczerpnięte zostały ze spisu abonentów.

W roczniku 1929 W. Weber z satysfakcją donosił, że na polu wydawania książki adresowej Bydgoszcz wyprzedza Warszawę, Łódź, Kraków, Lwów¹¹. Dane czerpał ze źródeł ściśle urzędowych. Przy opracowaniu Działu branż wspierał się wykazami Przemysłowo-Handlowymi, sporządzonymi dla książki adresowej na całą Polskę. Alfabetyczny spis mieszkańców i spis według ulic, opracowany został na podstawie ostatnich spisów do Sejmu i Senatu, a następnie dla ścisłości szczegółowo poprawiony w Biurze Meldunkowym. Pojawił się także skorowidz ulic miasta Bydgoszczy, zestawiony w formie tabeli.

¹⁰ Władysław Weber, *Słowo od autora* [w:] „Adresy Miasta Bydgoszczy na rok 1925”, s. 3.

¹¹ Władysław Weber, *Słowo wstępne autora i wydawcy* [w:] „Książka Adresowa Miasta Bydgoszczy na rok 1929”, s. 3.

W kolejnych latach na terenie miasta zaszło wiele znaczących zmian. Na mocy rozporządzenia prezydenta Bydgoszczy Leona Barciszewskiego istotnej zmianie uległa zasada numeracji domów, wprowadzono nową numerację mieszkań, pojawiło się wiele nowych budynków. Wcześniej posesje otrzymywały numery bieżące po kolei, bez podziału na parzyste i nieparzyste, najpierw po jednej stronie ulicy, a następnie, w odwrotnej kolejności, jakby wracając, do początku ulicy. Po zmianie po jednej stronie ulicy (prawej) biegły numery parzyste, po drugiej zaś (lewej) równoległe numery nieparzyste. To wszystko uwzględnione zostało w *Księżce Adresowej Miasta Bydgoszczy* na rok 1933.

Ostatnia z ksiąg, *Księga Adresowa Miasta Bydgoszczy 1936/37*, zawierała nawet rekomendację samego prezydenta Leona Barciszewskiego: „Księga adresowa jest w życiu wielkiego miasta czymś wprost nieodzownym. Na zachodzie Europy niema bodaj nawet większego miasteczka, któreby takiej książki nie miało. Niniejsza książka wyświadczy niewątpliwie wielką przysługę społeczeństwu bydgoskiemu i ułatwi pracę wszelkim urządóm. Wyrażając głębokie zadowolenie z racji ukazania się nowej księgi adresowej, dziękuję Wydawcom za trudy podjęte dla dobra publicznego ipolecam księgę adresową miasta Bydgoszczy Obywatelstwu naszego grodu. Księga ta spełni tylko wtenczas swoje wielkie zadanie, jeżeli rozejdzie się w kilku tysiącach egzemplarzy i trafi do każdego hotelu, każdego lokalu publicznego, składu handlowego, biura przemysłowego i w ogóle do domów, które się zagadnieniem publicznej organizacji miasta chociaż odrobinę interesują.”¹² (zachowano pisownię oryginalną). Materiał do tej ostatniej księgi czerpano ze źródeł ściśle urzędowych. Spis mieszkańców w porządku alfabetycznym (według stanu z dnia 25 czerwca 1936 r.) i według ulic sporządzony został na podstawie dokumentów Biura Meldunkowego. Alfabetyczny spis ulic i placów Bydgoszczy z porządkową numeracją domów i ich mieszkańców powstał na podstawie Rejestru Domów (skrót przy każdym nazwisku wł. m. – właściciel mieszka, wł. n. m. – właściciel domu nie mieszka). Dział urzędowo-informacyjny opiera się z kolei na danych z urzędów i instytucji. Dział branż natomiast zawiera materiał urzędowy władzy przemysłowej pierwszej instancji, uzupełniony danymi zebranymi przez akwizytorów, którzy odwiedzili wszystkie miejscowe placówki przemysłowo-handlowe. W roczniku 1936/37

¹² „Księga Adresowa miasta Bydgoszczy Rocznik 1936/1937”, s. 7.

zamieszczono także zestawienie obrazujące zmiany w liczbie ludności Bydgoszczy na przestrzeni lat 1620-1936!

„Księgi Adresowe” Władysława Webera, to nieocenione źródło informacji o międzywojennej Bydgoszczy także z jeszcze jednego względu. Dużo miejsca zajmują w nich reklamy i ogłoszenia. Niekiedy zawierają tylko podstawowe informacje, innym razem roi się w nich od szczegółów. Znajdziemy tu reklamy od wyrobów jubilerskich, zegarmistrzowskich, stolarskich, spożywczych, drogeryjnych, odzieżowych, przemysłowych począwszy a na towarach kolonialnych skończywszy. Reklamowano też różnorakie usługi, np. hotelarskie, gastronomiczne, bankowe, rozrywkowe (teatr, kabaret), transportowe, pogrzebowe, poligraficzne czy medyczne. Bardzo często ogłoszenia, reklamy zamieszczały firmy działające na polu książki! Zawarte w nich informacje dotyczyły m.in. oferty księgarń, działalności i wyposażenia drukarni, czytelni prasy, wypożyczalni płatnych, czytelni i wypożyczalni prowadzonych również w związku z handlem muzykaliami. Reklamowała się np. Drukarnia Kupiecka przy ul. Jagiellońskiej 22, Bydgoska Grafika Józefa Stefanowicza przy Placu Poznańskim 3, Centralny Skład Nut przy ul. Mostowej 2, Introligatornia Drukarni Bydgoskiej przy ul. Poznańskiej 30, Bracia Bażańscy, Zjednoczone Księgarnie na Pomorzu, Bydgoszcz-Grudziądz-Toruń przy ul. Gdańskiej 13, „Lektor” wypożyczalnia książek przy ul. Gdańskiej 141, „Lektura” wypożyczalnia książek przy ul. Gdańskiej 54. Wśród reklamodawców nie mogło, rzecz jasna zabraknąć lokalnych czasopism – dzienników takich jak np.: „Dziennik Bydgoski”, „Dziennik Kujawski”, „Dzień Bydgoski Ilustrowany”, „Gazeta Bydgoska”, „Kurjer Bydgoski”, „Codzienna Gazeta Handlowa”. W reklamach czasopism zamieszczano informację o nakładzie, dodatkach, kosztach prenumeraty i cenach pojedynczych egzemplarzy. Oprócz podmiotów związanych z Bydgoszczą reklamowały się również ogólnopolskie marki, które w Bydgoszczy miały swoje oddziały jak chociażby Żegluga Wielkopolska, Warszawskie Towarzystwo Ubezpieczeń S.A., Krajowe Ubezpieczenie Ogniove w Poznaniu, Polskie Kopalnie Skarbowe na Górnym Śląsku w Katowicach, „Polmin” Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych, czy „Bacon Export Gniezno” Spółka Akcyjna. To jedynie wycinek tego, co można znaleźć na kartach ksiąg adresowych.

Powyższa, z oczywistych względów, skrótowa charakterystyka bydgoskich ksiąg adresowych okresu międzywojnia unaocznia ogrom pracy, jaką musiał włożyć w ich opracowanie Władysław Weber, zasłużony, udzielający się w wielu organizacjach społecznych, urzędnik, który doczekał się w ratuszu tablicy pamiątkowej oraz sali swojego imienia,. Urodzony

9 czerwca 1883 r. w Książu w powiecie śremskim, od 1889 r. uczył się w średniej szkole budowy maszyn w Magdeburgu i praktykował w tym zawodzie. W ukończeniu szkoły przeszkodziło mu powołanie do wojska. To właśnie służba w pruskiej armii przywiodła go do Bydgoszczy. W latach 1903-1906 służył w 14. Pułku Piechoty. Po odbyciu służby wojskowej, gdzie dosłużył się stopnia podoficera, został już na stałe w Bydgoszczy¹³. Najpierw pracował w kancelarii adwokata Melchiora Wierzbickiego (1867-1925), polskiego działacza narodowego i społecznego, organizatora polskich władz politycznych i gospodarczych w Bydgoszczy. Następnie został sekretarzem Polskiego Komitetu Wyborczego w Bydgoszczy, którego prezesem był Wierzbicki. 24 października 1907 r. rozpoczął pracę w bydgoskim Magistracie, gdzie pracował aż do emerytury. Na początku jako asystent, potem sekretarz miejski przeszedł kolejno niemal wszystkie działy administracji miejskiej. Przez dłuższy czas pracował w Miejskim Urzędzie Policijnym, Kasie Podatkowej, Miejskiej Kasie Oszczędności, w kasach Rzeźni, Urzędzie Żywnościowego, Urzędzie Ubezpieczeń, Budownictwie Podziemnym i innych urzędach. Krótco przed przejściem Bydgoszczy przez władze polskie został przeniesiony do Biura Prezydialnego, gdzie pomagał generalnemu komisarzowi rządu polskiego, później komisarycznemu prezydentowi miasta Janowi Maciaszkowi (1876-1932) w repolonizacji Bydgoszczy. Organizował kursy dla przyszłych urzędników samorządowych, prowadził na nich wykłady¹⁴. Od 1920 r. aktywnie udzielał się w Bractwie Kurkowym i pełnił w nim funkcję sekretarza. W 1925 r. został prezesem Związku Urzędników Miejskich członkiem komisji egzaminacyjnej¹⁵. Wcześniej założył dla nich kasę oszczędnościowo-pożyczkową, kasę pogrzebową, fundusz pomocy lekarskiej w letnisku w Solcu Kujawskim. Korzystano z niego do wybuchu wojny w 1939 r. W listopadzie 1939 r. wraz z rodziną musiał opuścić mieszkanie przy ul. 20 Stycznia 19. Ostrzeżono ich, że są na liście mieszkańców wskazanych do aresztowania. Schronili się w Tczewie. Do Bydgoszczy powrócili w lutym 1945 r. W latach 1937-1947 Weber pracował w firmie „Bacon Export” Gniezno SA., kierował filią w Gdyni, Tczewie, sklepem w Bydgoszczy, pełnił różne funkcje w bydgoskiej centrali. „Bacon Export” już przed wojną wyrobił

¹³ S. Błażejowski, J. Kutta, M. Romaniuk [w:], *Bydgoski Słownik Biograficzny. T. 5*, Bydgoszcz 1998, s. 117.

¹⁴ 25 lat na posterunku. *Jubileusz pracy w Magistracie bydgoskim dyrektora Władysława Webera* [w:] „Gazeta Bydgoska”, 1932, nr 245, s. 3.

¹⁵ Bydgoski Słownik Biograficzny, s. 118.

mu zezwolenie na przebywanie w strefie nadgranicznej, a mimo to 7 września 1939 r., właśnie w Tczewie został aresztowany. Przetrzymany był w różnych więzieniach, w obozie w Gdańsku, zwolniony po 4 miesiącach po interwencji „Bacon Export”. Dla tej firmy pracował przez całą wojnę i później do maja 1947 r. Wówczas nazywała się już Państwowe Przedsiębiorstwo Mięsne nr 1 w Bydgoszczy. Gdy zwolnili go z „Bacon Export”, zatrudnił się w Izbie Przemysłowo-Handlowej, jednak w związku z redukcją pracowników, musiał odejść. W lipcu 1949 r. prosił „Dyrekcję Przemysłu Miejscowego Ogólno-Branżowego” o przyjęcie do pracy. „Jestem zdrow i chętny do pracy” – pisał. Miał wówczas 66 lat.¹⁶ W związku z niską emeryturą i pogarszającymi się warunkami materialnymi, w lipcu 1953 r., młodszy syn Grzegorz zabrał rodziców do Szczecina. Władysław Weber zmarł tam 7 marca 1966 r.

Bydgoskie księgi adresowe zarówno niemieckie, jak i polskie, znajdujące się w zbiorach Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy, a także w formie zdigitalizowanej na stronach Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej, stanowią cenne źródło dla badaczy, miłośników naszego miasta, a także osób, które poszukują informacji o swoich przodkach.

¹⁶ <https://pomorska.pl/wladyslaw-weber-i-jego-ksiegi-adresowe/ar/6446782>

ROK ANDRZEJA SZWALBEGO W BYDGOSZCZY

Andrzej Szwalbe był kreatorem bydgoskiego życia muzycznego i kulturalnego. Był także wizjonerem, który konsekwentnie wcielał w życie swoje pomysły. Te realizacje możemy oglądać współcześnie w mieście. Wśród nich można wymienić: Filharmonię Pomorską, Operę Nova, Akademię Muzyczną, Biuro Wystaw Artystycznych, tzw. „dzielnice muzyczną”, kolekcje zabytkowych fortepianów, rzeźb, gobelinów i wiele innych.

Andrzej Szwalbe urodził się 30 czerwca 1923 r. w Warszawie¹⁷. Tam w 1941 r. na tajnych kompletach zdał maturę, następnie podjął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. Kontynuował naukę gry na fortepianie. Po wybuchu Powstania Warszawskiego został wywieziony do obozu w Pruszkowie, z którego uciekł do Krakowa. W 1945 r. trafił do Płocka, następnie do Ciechocinka. W 1948 r. ukończył studia prawnicze na UMK w Toruniu. Do Bydgoszczy przyjechał na stałe w 1946 r. Bardzo szybko dał się poznać społeczności bydgoskiej jako osoba charyzmatyczna. Jego pierwsze publiczne wystąpienie w 1949 r. dotyczyło przyszłości bydgoskich symfoników. Wygłosił je w budynku przy ul. Grodzkiej w czasie koncertu Pomorskiej Orkiestry Symfonicznej. Dało to początek staraniom o upaństwowienie POS¹⁸. W 1951 r. został dyrektorem administracyjnym Pomorskiej Orkiestry Symfonicznej, która dzięki jego staraniom została upaństwowiona i 1 stycznia 1953 r. przekształciła się w Państwową Filharmonię Pomorską, a Szwalbe stanął na czele komitetu budowy jej gmachu. 16 listopada 1958 r. odbył się koncert inauguracyjny już w nowo wybudowanej siedzibie.

W roku 1960 Szwalbe zainicjował budowę teatru muzycznego (późniejszej Opery Nova). Rok później odbył się I Ogólnopolski Konkurs Pianistyczny im. I. Paderewskiego. W 1962 roku powołano do życia zespół Capella Bydgostiensis Pro Musica Antiqua, który stał się jedną z czołowych orkiestr kameralnych w Polsce, specjalizujących się w muzyce dawnej. W kolejnym roku zainaugurowano Festiwal Muzyki Polskiej, przekształcone kilka lat później w Bydgoskie Festiwale Muzyczne. W 1965 r. powierzono Andrzejowi Szwalbemu obowiązki „inwestora bezpośredniego”

¹⁷ Wszystkie informacje biograficzne pochodzą z publikacji: Adam Bezwiński, *Andrzej Szwalbe portret niedokończony*, Bydgoszcz 1996.

¹⁸ *Naród sobie - 60 lat gmachu Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy*, Bydgoszcz 2018, s. 8.

dla rozbudowy gmachu Pomorskiego Domu Sztuki. Z kolei w 1966 r. zostały zapoczątkowane międzynarodowe festiwale i kongresy muzykologiczne Musica Antiqua Europae Orientalis, które w późniejszych latach stały się wizytówką Bydgoszczy. Lata siedemdziesiąte rozpoczęły się otwarciem nowego gmachu Biura Wystaw Artystycznych, do którego budowy również przyczynił się A. Szwalbe. Odegrał także decydującą rolę w otwarciu w 1974 roku filii łódzkiej Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej, która rok później, za sprawą Szwalbego, otrzymała do swojej dyspozycji zabytkowy budynek dawnego starostwa powiatowego. Był to załączek zrealizowania kolejnej idei Dyrektora Filharmonii – powołania Dzielniczy Muzycznej, która do dziś stanowi fenomen wyróżniający Bydgoszcz na tle całego kraju.

Lata osiemdziesiąte to początek starań o przywrócenie blasku i funkcji kulturotwórczych pałacom w Ostromecku i Lubostroniu. Widać to wyraźnie w artykułach z tego okresu, w których dominuje temat Ostromecka, ale również szeroko pojętej sztuki. To właśnie w tym czasie Szwalbe rozwijał kolekcję gobelinów i rzeźb eksponowanych w gmachu Filharmonii. Z tematem Ostromecka łączy się również powiększana w tamtym czasie kolekcja fortepianów, która w zamyśle Szwalbego miała znaleźć swoje miejsce w pałacu. Lata dziewięćdziesiąte to schyłek zawodowej działalności dyrektora Filharmonii. W 1991 r. przeszedł na emeryturę. Za sprawą swojej następczyni, Eleonory Harendarskiej, otrzymał tytuł Honorowego Dyrektora Filharmonii Pomorskiej, a w 1993 r. – godność Honorowego Obywatela Bydgoszczy. Emerytura nie oznaczała wycofania się Szwalbego z życia publicznego, wręcz przeciwnie. Był bardzo aktywny, pisał i wypowiadał się na wiele różnych tematów, dotyczących nie tylko miasta, ale również szeroko rozumianego regionu. W roku 2000 Andrzej Szwalbe otrzymał tytuł „Bydgoszczanina Roku 1999”. Rok później został honorowym przewodniczącym Komitetu Odbudowy Pierzei Zachodniej Starego Rynku. Coraz częściej jednak pojawiały się w prasie informacje o pogarszającym się stanie zdrowia byłego dyrektora Filharmonii. Zmarł 11 listopada 2002 roku. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 18 listopada, mszę odprawiono w bydgoskiej Farze, a zmarły spoczął na cmentarzu katolickim Najświętszego Serca Jezusa w Bydgoszczy.

Założyciel i wieloletni dyrektor FP oraz Honorowy Obywatel Bydgoszczy był upamiętniany w przestrzeni miejskiej na różnych płaszczyznach. Jeszcze za jego życia ukazały się dwie książki biograficzne: *Andrzej Szwalbe – Portret niedokończony* Adama Bezwińskiego i *Życie na przelomie* Krystyny Starczak-Kozłowskiej. W 1995 roku odsłonięto popiersie w brązie dłuta Michała Kubiaka, które można podziwiać w foyer FP. W 80. rocznicę urodzin, 30 czerwca 2003, odsłonięto tablicę na kamienicy przy ul. Dworcowej 75, w której mieszkał Szwalbe. W lutym

2005 zmieniono nazwę części ul. Karola Libelta na nazwę: Andrzeja Szwalbego a dwa lata później przed gmachem Filharmonii Pomorskiej stanął pomnik z brązu autorstwa Michała Kubiaka. W dziesiątą rocznicę śmierci narodził się pomysł powołania do życia stowarzyszenia, które miało popularyzować idee i przypominać liczne zasługi Andrzeja Szwalbego dla rozwoju kulturalnego miasta i regionu. Tak powstało Stowarzyszenie im. Andrzeja Szwalbego „Dziedzictwo”, które działa nieprzerwanie od 2013 roku.

Jednym z założycieli i pierwszym prezesem jest Henryk Martenka, który w 2018 roku zwrócił się do dyrekcji WiMBP w Bydgoszczy z prośbą o sporządzenie kwerendy na temat osób z otoczenia Szwalbego. Tak zawiązała się współpraca Stowarzyszenia i Biblioteki, którą w czasie comiesięcznych zebrań reprezentowała autorka niniejszego artykułu. W marcu 2023 wybrano nowy Zarząd Stowarzyszenia, w którym funkcję sekretarza powierzono Karolinie Stanek.

W 2023 roku Andrzej Szwalbe obchodziłby 100. urodziny. W związku z tą właśnie rocznicą rok 2023 został ogłoszony przez Radę Miasta Bydgoszczy Rokiem Andrzeja Szwalbego. Miał on być przede wszystkim hołdem dla tej wybitnej postaci, ale również doskonałą okazją do przypomnienia jego zasług dla miasta i całego regionu. Obchody zainaugurowano 13 stycznia w Filharmonii Pomorskiej, która tego dnia świętowała swoje 70-lecie uroczystym koncertem. Koordynatorem wszystkich działań związanych z Bydgoskim Rokiem Andrzeja Szwalbego zostało Miejskie Centrum Kultury, pod którego opieką znajduje się Zespół Pałacowo-Parkowy w Ostromecku. To właśnie w Ostromecku działo się najwięcej, głównie z uwagi na przechowywaną tam kolekcję zabytkowych fortepianów, stworzoną przez Szwalbego oraz znajdujący się tam „gabinet Szwalbego”, będący swoistą izbą pamięci tego zasłużonego dyrektora Filharmonii. 22 stycznia odbył się w Pałacu Nowym pierwszy z cyklu comiesięcznych koncertów zorganizowanych w ramach obchodów Bydgoskiego Roku Andrzeja Szwalbego. W trakcie zaprezentowano nowy nabytek, który wzbogacił kolekcję fortepianów, a mianowicie fortepian pionowy, tzw. leżąca żyrafa, jedna z trzech tego typu konstrukcji zachowanych na świecie. Również w Ostromecku, 25 czerwca, zorganizowano „Urodziny Andrzeja Szwalbego”. Goście mogli m.in. podziwiać mural przedstawiający wizerunek Szwalbego na jednym z drzew w parku, który powstał miesiąc wcześniej przy okazji festiwalu sztuki współczesnej World Urban Art. Autorem muralu jest litewski artysta Linas Domarackas. Ostatnim dużym wydarzeniem wpisującym się w Bydgoski Rok Andrzeja Szwalbego w Ostromecku było nadanie sali balowej imienia Andrzeja Szwalbego w dniu 16 grudnia. Towarzyszyła mu prezentacja

fragmentu przygotowywanej wystawy strojów ze spektakli (przy współpracy z Operą Nova) oraz koncert muzyki operowej i operetkowej. Wśród innych inicjatyw podejmowanych przez Miejskie Centrum Kultury można wymienić cykl audycji radiowych w ramach projektu pt. „Radio Jaskółka”. W czasie dziesięciu rozmów przeprowadzonych przez Andrzeja Gawrońskiego i Adama Gajewskiego poruszano różne aspekty życia i działalności bydgoskiego patrona roku 2023. W czasie comiesięcznych rozmów na bieżąco komentowano również kolejne inicjatywy podejmowane w mieście nad Brdą, mające na celu upamiętnienie postaci i dorobku Andrzeja Szwalbego. Jedną z nich było nazwanie imieniem Andrzeja Szwalbego tramwaju, który od 30 czerwca kursuje na różnych trasach w Bydgoszczy. W przeciwieństwie do reszty taboru, ten konkretny pojazd swoją kolorystyką nawiązuje do czarno-białych klawiszy fortepianu. Znajdują się na nim również wizerunki obiektów kultury, do których powstania przyczynił się Andrzej Szwalbe, czyli Opera Nova, Akademia Muzyczna i Filharmonia Pomorska. Jest to zaledwie ułamek ze 185 wydarzeń i inicjatyw, które zorganizowano w roku 2023, by upamiętnić postać tego wybitnego bydgoszczanina. Wśród pozostałych można wymienić m.in.: koncerty, wystawy, debaty, tablice pamiątkowe, grę miejską oraz plenerową grę planszową, spacer po mieście śladami Andrzeja Szwalbego, miniseriał edukacyjny pt. „Andrzej Szwalbe i jego dzieło”, etiudę filmową pt. „Non omnis moriar” (reż. Dariusz Gackowski), escape room czy mural. 6 listopada 2023 Prezydent Bydgoszczy Rafał Bruski poinformował, że Bydgoszcz znalazła się w Sieci Miast Kreatywnych UNESCO uzyskując tytuł Miasta Muzyki UNESCO.

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy aktywnie włączyła się w obchody Bydgoskiego Roku Andrzeja Szwalbego. Już na początku 2022 r. w Dziale Informacji i Bibliografii WiMBP rozpoczęto pracę nad kwerendą w zasobach prasy codziennej, która ukazywała się w Bydgoszczy po roku 1945. W ostatnich latach zostały one zdigitalizowane w znacznej części, co bardzo ułatwia takie poszukiwania. W ramach kwerendy przejrzano następujące tytuły: „Ilustrowany Kurier Polski” (lata 1945-2002), „Gazetę Pomorską” (lata 1960-2000)¹⁹, „Dziennik Wieczorny” (lata 1959-2001) oraz „Fakty” (lata 1973-1990). W spisie bibliograficznym uwzględniono jedynie pozycje traktujące o Szwalbem oraz te jego autorstwa, wywiady z nim lub artykuły, w których Szwalbe się wypowiadał bardziej obszernie. Artykuły dotyczące

¹⁹ „Gazeta Pomorska” zaczęła się ukazywać w 1949 r. Jednak pierwsze 11 lat zostało zdigitalizowanych już kilka lat wcześniej, niestety bez możliwości wyszukiwania słów w tekście, dlatego te lata nie zostały uwzględnione w kwerendzie.

Filharmonii Pomorskiej, w których siłą rzeczy nazwisko Dyrektora się przewijało w większości pominięto, gdyż w przeciwnym wypadku spis byłby bardzo rozbudowany. Na przestrzeni prawie pięćdziesięciu lat nazwisko Szwalbe pojawiało się na łamach bydgoskiej prasy bardzo często. Wynikało to oczywiście z funkcji, jaką pełnił. Przy jakichkolwiek artykułach na temat działalności Filharmonii Pomorskiej powoływano się na relacje Dyrektora. Jednak w kwerendzie uwzględniono tylko te artykuły, w których Szwalbe wypowiedział się bardziej obszernie, ewentualnie, jeśli jakaś jego inicjatywa była szerzej opisana. Mimo takiej selekcji kwerenda liczy sobie aż 208 pozycji i jest dostępna w formie folderów z wycinkami oraz spisu na stanowiskach komputerowych w Pracowni Regionalnej.

Wszystkie działania podjęte przez WiMBP opierały się na wynikach teże kwerendy. Głównym wydarzeniem był udział autorki niniejszego artykułu w III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Bydgostiana. Kultura i muzeum” i przedstawienie referatu pt. „Andrzej Szwalbe o Bydgoszczy i kulturze... na łamach bydgoskiej prasy w latach 1954-2002” w drugim dniu obrad, tj. 26 maja 2023. Wystąpienie było wzbogacone pokazem slajdów, który prezentował wybrane wycinki prasowe z tego obszernego spisu bibliograficznego. Ograniczenia czasowe nie pozwoliły na szczegółowe omówienie tematu, ale zostanie on rozwinięty w artykule przygotowanym do materiałów pokonferencyjnych, których wydanie planowane jest na rok 2024. Kolejnym wydarzeniem upamiętniającym i propagującym wiedzę o działalności wieloletniego dyrektora Filharmonii Pomorskiej było przygotowanie wystawy prezentującej wybrane wycinki prasowe oraz krótkie opisy wydarzeń związanych z Andrzejem Szwalbem w kolejnych dekadach. Plansz było w sumie 7, z czego pierwsza była planszą tytułową a kolejne przedstawiały 6 dziesięcioleci. Wystawa nosiła tytuł: „Andrzej Szwalbe o Bydgoszczy i kulturze...” i była dostępna dla zwiedzających w Wypożyczalni Głównej WiMBP przy Starym Rynku 24 od 8 maja do 30 czerwca. Dodatkowo w dniu 13 maja, na czas trwania Nocy Muzeów, wystawa została przeniesiona do Pracowni Regionalnej. Tylko tego jednego dnia wystawę zobaczyły 82 osoby w 8 grupach.

W ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek odbyło się spotkanie ze słuchaczami Uniwersytetu Trzeciego Wieku, w czasie którego zaprezentowano wyniki wspomnianej kwerendy, uzupełnione o podstawowe fakty z życia Andrzeja Szwalbego oraz źródła, w których można szukać informacji na ten temat. Po prelekcji uczestników zaproszono na zwiedzanie Biblioteki Głównej oraz wystawy, która prezentowana była w Wypożyczalni Głównej. W tym spotkaniu uczestniczyły 32 osoby.

30 czerwca, czyli w dniu setnej rocznicy urodzin Szwalbego, odbyło się spotkanie upamiętniające tę ważną rocznicę w Filii nr 24 dla dorosłych

z Oddziałem dla dzieci i młodzieży w Starym Fordonie. Osią spotkania była prezentacja pt. „Jestem robotnikiem kultury” oraz wspomnienia obecnego na spotkaniu Andrzeja Adamskiego, który od wielu lat działa w strukturach Stowarzyszenia im. Andrzeja Szwalbego „Dziedzictwo”. Podobne spotkanie odbyło się również w Bibliotece Głównej w ramach akcji „Weekend seniora z kulturą” zorganizowanej na przełomie września i października 2023 roku. Ostatnia prelekcja miała miejsce w sali Miejskiego Centrum Kultury dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku „Agora Nestora”. W wykładzie uczestniczyło ok. 150 osób.

15 stycznia 2024 r. w Filharmonii Pomorskiej im. Ignacego Jana Paderewskiego odbyło się uroczyste podsumowanie Bydgoskiego Roku Andrzeja Szwalbego z udziałem władz miejskich oraz przedstawicieli bydgoskich instytucji kultury, szkół, przedszkoli i stowarzyszeń. Specjalne medale pamiątkowe z wizerunkiem patrona roku 2023, autorstwa wybitnego bydgoskiego rzeźbiarza Michała Kubiaka, wręczyli prezydent Bydgoszczy Rafał Bruski i przewodnicząca Rady Miasta Monika Matowska. Jeden z nich trafił do Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy.

Medal pamiątkowy – fot. archiwum WiMBP
w Bydgoszczy

„ŚWIATY RÓWNOLEGLE - NAUKA I SZTUKA” – PODSUMOWANIE PROJEKTU MBP W MOGILNIE

Miejska Biblioteka Publiczna w Mogilnie realizowała w 2023 roku zadanie „Światy równoległe – nauka i sztuka”. Dofinansowano je ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach programu Partnerstwo dla Książki 2023. Wysokość dofinansowania wyniosła 12000 złotych. Projekt miał na celu przypomnienie postaci patronów 2023 roku. Sejm RP ogłosił patronem Pawła Edmunda Strzeleckiego w 150. rocznicę śmierci. Senat Rzeczypospolitej Polskiej ogłosił patronami roku Jana Matejkę i Mikołaja Kopernika.

W ramach projektu „Światy równoległe – nauka i sztuka” użytkownikom biblioteki przybliżono Wszechświat Mikołaja Kopernika, Ziemię Edmunda Strzeleckiego oraz świat sztuki Jana Matejki.

6 października 2023 r. minęła 150. rocznica śmierci Pawła Edmunda Strzeleckiego, wybitnego badacza, podróżnika, odkrywcy i filantropa, pierwszego Polaka, który okrążył indywidualnie kulę ziemską w celach naukowych. Edmund Strzelecki, wybitny geograf i podróżnik, znany jest przede wszystkim jako eksplorator Australii.

Spotkanie z M. Tomalikiem – fot. archiwum MBP w Mogilnie

Pierwszym wydarzeniem w ramach realizowanego przez mogileńską placówkę projektu był spektakl multimedialny z muzyką na żywo zatytułowany „Aborygeni rdzenni Australijczycy”. Gośćmi biblioteki byli: Marek Tomalik – podróżnik, dziennikarz prasowy i radiowy, pasjonat

i znawca Australii oraz Kwartet Czerwie, jeden z czołowych polskich zespołów grających muzykę do filmów niemych, łączący dźwięki alternatywne, m.in. jazzu, etno i muzyki eksperymentalnej.

Spotkanie z muzyką, która współgrała z filmowym obrazem roślinności, piasków czerwonej ochry, rozgwieżdżonego nieba i przyrody Antypodów, a przede wszystkim ludzi – Aborygenów – i głosem Marka Tomalika, dotykało istoty kultury i przekazywanej ustnie tradycji rdzennych mieszkańców Australii. Głos Marka Tomalika prowadził uczestników spotkania przez tragiczną historię Australii: od skolonizowania przez białego człowieka, eksterminację i próbę przymusowej asymilacji rdzennych mieszkańców, po ukazanie ich kultury i sztuki. Prelegent wiele uwagi poświęcił ogromnej wiedzy Aborygenów, zdobywanej przez przekazy ustne i znajomość symboliki rysunków naskalnych, a także filozofii życia w nieskończonej terażniejszości i szacunku do natury. Muzyka potęgowała siłę oddziaływania przedstawianych obrazów i dodawała głębi przekazowi. Podczas spotkania odbyła się również prezentacja książki Marka Tomalika *9 ognisk*, której tematem są rozważania powstałe podczas rozmów z przyjaciółmi przy ogniskach w Australii i Meksyku. To wręcz metafizyczna podróż po zakamarkach świata, także tego nieodkrytego świata w nas samych.

Podsumowanie konkursu plastycznego – fot. archiwum MBP w Mogilnie

Senat Rzeczypospolitej Polskiej ogłosił rok 2023 rokiem Jana Matejki w związku ze 185. rocznicą urodzin artysty, 130. rocznicą jego śmierci oraz 125. rocznicą powstania pierwszego biograficznego muzeum na ziemiach polskich – Domu Jana Matejki w Krakowie. Młodym użytkownikom biblioteki Jan Matejko został zaprezentowany podczas wakacyjnych warsztatów plastycznych, które przeniosły uczestników w świat sztuki i nauczyły tworzenia portretów. Dla najmłodszych oraz dla młodzieży

niepełnosprawnej intelektualnie zorganizowano konkurs plastyczny na portret przyjaciela pod hasłem „Mój król, moja królowa – tworzymy poczet przyjaciół”. Prace pokonkursowe i powarsztatowe zaprezentowano w holu biblioteki.

11 października 2023 roku w sali konferencyjnej Miejskiej Biblioteki Publicznej w Mogilnie można było wysłuchać prelekcji „Matejko – kiczmen czy geniusz?” Łukasza Wudarskiego, popularyzatora i historyka sztuki. W telewizyjnym programie „Bulwar Sztuki” analizuje on malowidła, które na stałe wpisały się w historię światowej kultury. Łukasz Wudarski jest dyrektorem Wojewódzkiego Ośrodka Animacji Kultury w Toruniu, gdzie prowadzi Dyskusyjny Klub Jednego Obrazu, w którym wspólnie z publicznością analizuje największe dzieła sztuki. W Mogilnie prelegent zaprezentował Jana Matejkę jako postać szczególnie zasłużoną dla rozwoju kształcenia plastycznego w Polsce. Jan Matejko to pierwszy dyrektor Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, który z wielkim zaangażowaniem zabiegał o jej rozwój. W pierwszej fazie twórczości starał się być sumieniem narodu, z czasem zaczął tworzyć „ku pokrzepieniu serc”. Jego obrazy pełne są symboli i odniesień do historii Polski. Inspiracją dla artysty były dzieła wielkich europejskich twórców, między innymi Paula Delaroché czy też Carla von Piloty. Jan Matejko zasłynął jako twórca wielkoformatowych płócien historycznych, spośród których do najznamienitszych należą: „Stańczyk”, „Kazanie Skargi”, „Konstytucja 3 maja 1791 roku” czy też powszechnie znana „Bitwa pod Grunwaldem”. Spod jego pędzla wyszedł Poczet Królów i Książąt Polski oraz obraz „Astronom Kopernik, czyli rozmowa z Bogiem”.

Realizację zadania „Światy równoległe – nauka i sztuka” zamykały wydarzenia nawiązujące do 550. rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika. Ten wybitny naukowiec najczęściej kojarzony jest z astronomią. Spotkania w bibliotece zwróciły uwagę młodych użytkowników na astronomię jako pasjonującą dziedzinę nauki. Przybliżono też najbardziej znane dzieło Kopernika *De revolutionibus orbium coelestium*. Dzieci korzystające z biblioteki mogły wziąć udział w wakacyjnych warsztatach pt. „Układ Słoneczny moimi oczyma”. Uczestnicy wykonali prace wykorzystując różne techniki plastyczne m.in. kolaż, temperę i pastele olejne. Na kartkach papieru formatu A3 powstały układy słoneczne wyłącznie na podstawie wyobraźni dzieci, które stworzyły układy nieznanych nam słońc i galaktyk. W holu biblioteki zaprezentowano dostępne w bibliotece publikacje dzieł Mikołaja Kopernika oraz opracowań związanych z postacią tego wybitnego naukowca. Uzupełnieniem wystawy były publikacje poświęcone astronomii, mogące przyciągnąć uwagę czytelników biblioteki i zachęcić ich do zainteresowania się tą dziedziną wiedzy.

8 listopada 2023 r. gościem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Mogilnie była dr Grażyna Leśniewska, ekonomistka, członkini Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii Oddział Grudziądz, do 2020 r. dyrektor Zespołu Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika Ekonomisty, autorka publikacji *Grudziądz z Kopernikiem w tle*. Przybliżyła ona słuchaczom postać Mikołaja Kopernika, nie tylko jako astronoma, ale przede wszystkim człowieka, który obdarzony był wieloma talentami i w wielu kwestiach wyprzedzał czasy, w których żył. Był typowym przykładem „człowieka renesansu”. Jako lekarz nigdy nie stosował powszechnego wówczas upuszczania krwi, tylko mikstury z ziół i przypraw. Jako administrator wizytował wsie i podległe tereny m.in. zaopatrując chłopów w potrzebne sprzęty. Jako kartograf wykorzystywał zainteresowania wiedzą geograficzną, która pomocna była w badaniach astronomicznych do tworzenia map. Wreszcie jako ekonomista, który wykonał tytaniczną pracę badania jakości i wartości monet w czasach, gdy miało miejsce „psucie pieniądza”. Jego teoria monetarna stała się ponadczasowa. Prelekcji towarzyszyła chętnie oglądana wystawa numizmatów z czasów Mikołaja Kopernika oraz wystawa wszystkich wydanych przez Pocztcę Polską znaczków pocztowych z jego wizerunkiem, o której w przystępny sposób opowiedziała dr Leśniewska. Prelegentka przekazała bibliotece autorską książkę *Grudziądz z Kopernikiem w tle*, publikację *Nicolaus Copernicus* wydaną przez Narodowy Bank Polski oraz okolicznościową monetę wybitą w 2022 roku z okazji 500. rocznicy ogłoszenia traktatu *O szacunku monety*.

Warsztaty dla dzieci oraz prelekcje dla dorosłych użytkowników biblioteki organizowane w ramach projektu „Światy równoległe – nauka i sztuka” były dostępne online na facebookowym profilu placówki.

TWÓRCZE ZACISZE. PRZESTRZEŃ PRZYJAZNA OSOBOM W SPEKTRUM AUTYZMU W MIEJSKIEJ BIBLIOTECE PUBLICZNEJ W ŚWIECIU

Miejska Biblioteka Publiczna w Świeciu umożliwiła nieformalnej grupie „MaMy i działamy!” zrealizowanie projektu „Twórcze Zacisze”. Choć może brzmieć to dosyć zagadkowo, działanie było proste w realizacji, dostępne dla każdego i odpowiadało na potrzeby społeczne.

Od czego się zaczęło?

Jako pedagog i mama dzieci w spektrum autyzmu, a przede wszystkim jako bibliotekarz pracujący w Oddziale dla dzieci MBP w Świeciu, przez dłuższy czas obserwowałam, że liczba osób nieneurotypowych korzystających z biblioteki wzrasta. Moje spostrzeżenie dotyczyło zarówno użytkowników, czytelników (dzieci i ich opiekunów), jak i dzieci w grupach zorganizowanych (przedszkola, szkoły, wycieczki) przychodzących na lekcje biblioteczne. Wizyta w bibliotece wymaga pewnych umiejętności społecznych i może być kłopotliwa dla osób w spektrum autyzmu. Jak wiadomo, zaburzenie to charakteryzuje się występowaniem nieprawidłowości w zakresie zachowania, komunikacji, relacji społecznych i funkcji poznawczych. Niejednokrotnie zdarzało się, że dzieci w spektrum autyzmu (także z zaburzeniami sprzężonymi, np. ADHD) prezentowały tzw. zachowania trudne: nadrucliwość, echolalie, stymowanie, fiksacja na obiekcie – np. konkretny rodzaj książek, wycofanie z kontaktu, autoagresja. Sytuacje takie były w pewnym stopniu niekomfortowe dla opiekunów dzieci oraz pozostałych użytkowników. Pomimo trudności, nie powinni oni rezygnować z odwiedzania biblioteki. Każda wizyta w naszej instytucji stanowi dla dzieci w spektrum i ich rodzin doskonałą sposobność do socjalizacji, nabywania umiejętności społecznych, trenowania komunikacji, a dla nas, bibliotekarzy, okazję do promowania czytelnictwa, polecania wyjątkowych książek, a także kontaktu z wymagającymi, wrażliwymi czytelnikami.

Wychodząc naprzeciw tym potrzebom, postanowiliśmy wprowadzić pewne udogodnienia w bibliotece. Każdy pracownik MBP w Świeciu wziął udział w szkoleniu z obsługi użytkownika w spektrum autyzmu prowadzonym przez pracownika Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Świeciu. Następnie wyznaczaliśmy pierwsze soboty miesiąca jako „soboty sensoryczne”. W te dni w bibliotece są przygaszone światła, zwracamy uwagę na wyciszenie telefonów oraz ciche korzystanie z przestrzeni.

Dodatkowo w Oddziale dla dzieci dyżurują dwie osoby do obsługi czytelników, zamiast jak zwykle jednej.

To rozwiązanie pozostawiło we mnie niedosyt i nabierałam przekonania, że możemy zrobić jeszcze coś więcej. Tak powstał pomysł na projekt przekształcenia przestrzeni Oddziału dla dzieci w taki sposób, aby ułatwić dzieciom w spektrum autyzmu i ich opiekunom korzystanie z biblioteki.

Co się zmieniło?

Wraz z koleżankami z biblioteki utworzyliśmy grupę nieformalną „MaMy i działamy!”. Napisałyśmy projekt „Twórcze zacisze. Biblioteka przyjazna osobom w spektrum autyzmu”, który został zrealizowany w 2023 roku dzięki współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną w Świeciu oraz dofinansowaniu przez Inkubator Przedsiębiorczości w Świeciu ze środków Programu „Działaj Lokalnie” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, realizowanego przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce oraz Ośrodek Działaj Lokalnie w Świeciu.

W Oddziale dla dzieci powstał kącik wyciszenia dostępny dla każdego. Wykorzystaliśmy architekturę budynku, oddzielając wnękę od pozostałej ogólnodostępnej części piętra. Użyliśmy białych zasłon z materiału dźwiękochłonnego i zawiesiliśmy je na stalowej linie w gumowej otulinie, aby podczas zasłaniania nie generować dźwięków. We wnęce ustawiliśmy duży, relaksujący fotel z kocem i miękkimi poduszkami z różną strukturą poszewek. Zyskaliśmy przytulny kącik, gdzie każdy nasz użytkownik, czy to dziecko, nastolatek, czy dorosły, może oddzielić się od nadmiaru bodźców, odpocząć i złapać przysłowiowy oddech. To również kącik przeznaczony specjalnie dla dzieci w spektrum autyzmu i ich opiekunów służący uspokojeniu. W części zabawowej, dla młodszych użytkowników (przy wieszakach i stolikach), zamontowaliśmy dwie tablice manipulacyjne, na których znajdują się m. in. różnego rodzaju zamki, przełączniki, spinnery, kółeczka. Są ogólnodostępne, a ich rolą jest umożliwienie dzieciom rozładowania napięcia emocjonalnego i skanalizowanie stymulacji. Dodatkowo zakupiliśmy akcesoria sensoryczne: fidgety, przekładanki, kostki, gniotki, itp., które ułatwiają samoregulację układu nerwowego.

Jakie działania podjęliśmy?

Mając świadomość szeroko pojętych trudności społecznych i komunikacyjnych, z jakimi borykają się rodziny dzieci w spektrum autyzmu, podjęliśmy szereg działań mających na celu dotarcie do jak największej grupy odbiorców i zapoznanie ich z oferowanymi udogodnieniami, wypracowanie nawyku odwiedzania biblioteki, umożliwienie doświadczania korzyści wynikających z aktywnego

korzystania z jej oferty, budowanie przekonania, że nasza biblioteka jest miejscem przyjaznym dla każdego.

Przeprowadziliśmy cykl warsztatów dla grup (każdorazowo) dziesięciorga dzieci w spektrum wraz z opiekunami/rodzinami. Były to różnorodne zajęcia: arteterapeutyczne, umuzykalniające, przyrodnicze, sensoryczne, zooterapeutyczne. Zorganizowaliśmy wspaniałe wydarzenie – piknik integracyjny dla lokalnej społeczności, który spotkał się z bardzo pozytywnym odbiorem. A na koniec, dla opiekunów dzieci w spektrum, zaaranżowaliśmy spotkania z różnymi specjalistami tej dziedziny.

Uczestnicy warsztatów – fot. archiwum MBP w Świeciu

Co dalej?

Projekt się zakończył, a my działamy dalej. Udało nam się pozyskać środki od firmy Energoremont, dzięki czemu kontynuujemy organizowanie spotkań ze specjalistami. Wykorzystujemy do tego wydzieloną w bibliotece wnękę. Kącik wyciszenia zawsze znajdzie amatora relaksu i chwili wytchnienia, a upływ czasu pokazał, że z tablic manipulacyjnych korzystają nie tylko dzieci, również młodzież, a czasami nawet dorośli. Pod skrzydłami biblioteki powstała grupa mam dzieci w spektrum, która spotyka się raz w miesiącu i coś czuję, że dopiero rozkręca swoją działalność :). Odwiedza nas coraz więcej nieneurotypowych osób. Są u nas zawsze mile widziani, zaopiekowani, mogą liczyć na zrozumienie i profesjonalną obsługę. Razem tworzymy biblioteczną społeczność.

PAŁUCKI OGRÓD EDUKACYJNY PRZY GMINNEJ BIBLIOTECE PUBLICZNEJ W ROGOWIE

W 1999 roku Gminna Biblioteka Publiczna w Rogowie przeniosła się do będącego własnością Gminy budynku przy Placu Powstańców Wielkopolskich 26. Otrzymała wówczas do dyspozycji liczące łącznie niespełna 120 m² pomieszczenia na I piętrze. W pomieszczeniach na parterze mieściły się lokale usługowe. Nikt nie dbał o porządek na znajdującym się na tyłach budynku podwórzu o powierzchni 1100 m², które praktycznie nie było widoczne od frontu budynku. W 2022 roku zrodził się w bibliotece pomysł, by ten zapuszczony i zaśmiecony teren przekształcić w piękny pałucki ogród, w którym można będzie wypocząć, poczytać książkę, wziąć udział w spotkaniu autorskim.

12 sierpnia 2022 r. w Urzędzie Gminy w Rogowie została podpisana umowa na wykonanie zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej polegającej na uporządkowaniu i zagospodarowaniu, będącego porośniętym chaszczami dzikim wysypiskiem śmieci, podwórka posesji przy Powstańców Wielkopolskich 26. Roboty było co niemiara. Miłośnicy GBP (obecnie znani pod nazwą „Mole książkowe”) ręcznie wykarczowali teren i wybierali prawie tonę śmieci (od kości zwierzęcych przez niezliczone puszki i butelki po azbest)! Wywieziono 23 przyczepy gałęzi, gruzu i śmieci, 17 worków plastiku, 25 worków szkła i około 50 płyt eternitu! Potem musiała jeszcze przyjechać koparka. Na przekształcającym się w piękny ogród podwórzu wymieniona została cała ziemia na głębokości do 50-80 cm. Nie było wyjścia, gdzie by się nie wbiło szpadla, tam czekały kolejne warstwy śmieci. Braki ziemi uzupełnione zostały ziemią kompostową.

Kolejnym dużym wyzwaniem była wymiana dwóch bram, które zostały zaprojektowane przy udziale mieszkańców. Pierwszą z nowych bram, tę mniejszą, prowadzącą na podwórze wąskim gardłem od Placu Powstańców Wielkopolskich zamontowano od frontu, a drugą, większą, wjazdową, od ul. Kościuszki. Obie bramy zdobią elementy haftu pałuckiego, hasło przewodnie w gwarze pałuckiej „Czytomy wef pałuckjym łogrodzie” oraz wizerunek dwóch kóz (kocie Rogowo). Bramy wykonała i zamontowała firma EKO-ROL z Rogowa. Firma przygotowała też niespodziankę – tablicę do ogrodu z napisem: „Do szczęścia potrzeba człowiekowi ogrodu i biblioteki” Cyceron. Okres zimowy był wytechnieniem dla bibliotecznyc „aktywistów”. Od wczesnej wiosny rozpoczęły się najprzyjemniejsze prace ogrodowe, czyli planowanie nasadzeń krzewów i bylin, gdzie posiać kwiaty i jakie? Potem już realizacja zamierzeń, oczywiście, z pewnymi zmianami. Wszystkie krzewy, byliny i nasiona biblioteka otrzymała od czytelników.

Było ich tak dużo i tak różnorodne, że już w maju ogród mienił się kolorami. Okoliczne firmy wspomagały nas niezbędnymi akcesoriami do prac ogrodowych. Firma KAPRI podarowała palety, które zostały wykorzystane do budowy kompostownika, bejce do zaimpregnowania drewna. Firma DREWA obdarowała ogród 2 pergolami do róż oraz korą ogrodową (2 m³). Prywatna firma budowlana wykonała niezbędne naprawy murów otaczających ogród. LGD PAŁUKI ufundowała impregnat i farbę do pomalowania naprawionych ścian. Mieszkańcy uzupełnili wyposażenie ogrodu w narzędzia ogrodnicze oraz wąż ogrodowy. Jesienią biblioteka zorganizowała akcję sadzenia cebulek kwiatowych, ich ilość przerosła nasze oczekiwania! Przez cały ten czas, przy tworzeniu ogrodu pracowała grupa zapaleńców, która utworzyła we wrześniu 2023 r. nieformalne stowarzyszenie pn. „Mole książkowe”, bo to również wierni czytelnicy rogowskiej GBP. Wspólnie podjęto decyzję, by centralną, dużą ścianę jednego z budynków okalających ogród przyozdobić murałem. Wykonany przez znanego rogowianom Jarka Strzałkę mural, ukazuje zasłużonych twórców regionalnych: Wandę Niedziałkowską-Dobaczewską oraz Feliksa Malinowskiego.

Wanda Niedziałkowska-Dobaczewska, pisarka, poetka, publicystka, autorka sztuk dla teatrów kukielkowych oraz animatorka kultury pochodziła z Wilna. Przed II wojną światową prowadziła intensywną działalność polityczną i kulturalną, w czasie okupacji była więziona (1940–1945) w obozie koncentracyjnym Ravensbrück (nr obozowy P 5068) i swoje przeżycia zawarła w książce *Kobiety z Ravensbrück*. Po II wojnie światowej pracowała w warszawskiej Bibliotece Narodowej, potem w Toruniu w Polskim Radiu oraz w teatrze lalkowym „Baj Pomorski”. Od 1951 przez blisko 30 lat mieszkała w Żninie. Była autorką wielu powieści tematycznie związanych z Pałukami.

Zmarły w lipcu 2023 Feliks Malinowski, regionalista, nauczyciel, działacz społeczny, autor *Legend Pałuckich* osiedlił się w Żninie w 1958 roku. Pochodził z Kaszub. Zebrał i opracował 34 legendy pałuckie, w tym jedną o Rogowie. Wydano je drukiem po raz pierwszy w 1981 roku. W 2014 roku ukazało się zbiorowe wydanie tego zbioru (34 legendy), a w 2023 – drugi tom, zawierający 11 tekstów. Jego zdjęcia krajobrazów Pałuk były publikowane jako widokówki z serii krajobrazów Polski oraz w podręczniku geografii dla VI klasy. Jako przewodnik turystyczny oprowadzał po Pałukach wycieczki w języku niemieckim, angielskim i esperanto, był pierwszym żniniąninem, który objechał świat dookoła.

Uroczyste odsłonięcie malowidła, w obecności licznie zaproszonych gości i sympatyków biblioteki, nastąpiło 5 października 2023 roku. Symbolicznego przecięcia wstęgi dokonała wnuczka Wandy Dobaczewskiej

– Helena Skonieczka oraz wnuczka Feliksa Malinowskiego – Maja Chaczyńska. Kierowniczka biblioteki skierowała gorące podziękowania w stronę wszystkich osób i instytucji, które w jakikolwiek sposób przysłużyły się do realizacji marzenia o Pałuckim Ogrodzie Edukacyjnym.

Odsłonięcie muralu – fot. archiwum GBP w Rogowie

Dzięki wspólnemu zaangażowaniu z podwórka, które szpeciło i straszycyło, stworzyliśmy kwitnący ogród, przyjazny wszystkim mieszkańcom. 20 lipca 2023 zaprosiliśmy dzieci szkolne do wspólnej zabawy w ogrodzie. Pod okiem doświadczonej ogrodniczki uczestnicy poznali gatunki roślin rosnących w Pałuckim Ogrodzie Edukacyjnym, własnoręcznie sadzili rośliny w doniczkach. Każdy mógł zabrać do domu swoje sadzonki.

Po pałucku brzmiałoby to tak: Dziewuchy zes biblioteki wpadły na pomys jak przerobić podwórko za bibliotekom na coś fajnygo. Tak wymyśliły, żeby tyn zarośniynty kawołek zimi, sużoncy gminnym pijokom za matecznik przemianować wef łogrudek. Zebrało sie pore osób, którym pomys się spodobał i wziyny się do roboty. Ludzie! Czegó tam nie było? Aż dziwi, że archeolodzy sie tam nie pojawiły. No uwierzta na słowo, że mieli my co robić. Nos samych zaskoczyło to co wef tych choszczoch i zymi znojdywalim. Gnoty po świniach zjedzonych przez tych co tam miyszkoli, flaszki po różnym rodzaju używek łod kropli żołountkowych przez zupe chmielowom, sikacza i inne bełty po czyste i kolorowe napitki – zależy jaki sie sponsor trafił. Naliczyli 25 worków szkła, pindziesiont płyt eternitu, 17 worków plastyku – tu mamy dowód w postaci kubyszka po jogurcie zes 1996 roku co nas upewnio, że przez dwajścia sześ lot sie niezdygitalizował. Były puszki – różniste, ruszta zes pieca, łyżeczki i inne sztucce, szklonki i kielonki – niepotuczzone. Stare papcie i inne śmiecie wywożone wef tónach przez firme ze Świdnicy i prywaciorza. Na dzisiaj zbiyromy kwiotki i inne rośliny do tegó by tyn łogród był jak łogród. Żeby sie tam chcioło zes

przyjemnościom wejść i posiedzieć. Bo musita wiedzieć, że tom bydzie tako fest antrejka, ławyszki, fajnie pokozone na zdjynciach stare Rogowo i inne fiksmatynta. Bydom tyż ciekawe bramy. Jedna łod frontu – znaczysie łod Placu Powstańców Wielkopolskich, a drugo łod Kościuszki. Łobie bydom miały elemynty pałuckie. Bydzie tyż wef bramie koza, żeby Rogowioki pamiyntali czym jes „Kozie Rogowo”, a Rogowioki to „koziki”. Robota jeszczyg nie skóńczono, ale jestemy na dobry drodze. Dziewuchy robiom zdjyncia zes poszczególnych etapów naszymy roboty. Bydzie fest kronika jak dobijmy do końca. Dziewietnastygo listopada bydzie tyn dzień jak bydom piyrsze nasadzynia wef łogrodzie. Jak mota jakom byline u sie, a chceta sie ji pozbyć to przyniysta. Fajne krzoki tyż, a jak pomożeta w sadzynie to se zaś posiedzita wef fajnym miejscu. /Marycha/

W październiku 2023 roku Gminna Biblioteka Publiczna w Rogowie znalazła się wśród laureatów konkursu „Odkryj Swój Skarb/Język. Bogactwo Językowe Rzeczypospolitej” na najlepsze działania związane z pielęgnowaniem dziedzictwa lokalnego małych miejscowości związane z językiem: gwarą, dialektem, językiem regionalnym lub językiem mniejszości. Celem konkursu zorganizowanego przez Narodowe Centrum Kultury było promowanie miejsc i pomysłów na działania edukacyjne ukazujące „skarby” małych i średnich miejscowości, miast i miasteczek Polski (do 30 000 mieszkańców). Ubiegłoroczna, piąta edycja poświęcona była bogactwu językowemu Rzeczypospolitej. Dokonanie rogowskiej księżnicy (jedynej biblioteki z całej Polski) znalazło się wśród dziewięciu najwyżej ocenionych działań. Przesłane zgłoszenia oceniono w dwóch kategoriach: osób fizycznych i organizacji. „Co by naszo mowa pałucko nie zaginyła – ocalić gwarę pałucką od zapomnienia” to tytuł zwycięskiej prezentacji z Rogowa, opowiadającej historię powstania Pałuckiego Ogródu Edukacyjnego. Biblioteka otrzymała nagrodę finansową w wysokości 2000 złotych. Warto podkreślić, że spośród nadesłanych zgłoszeń jury wyłoniło i nagrodziło 16 laureatów. W dniach 19-22 października 2023 laureaci konkursu Narodowego Centrum Kultury „Odkryj Swój Skarb” wzięli udział w wizycie studyjnej w Ośrodku „Pogranicze” w Sejnach i Krasnogrudzie. Do Sejn i Krasnogrudy Narodowe Centrum Kultury zaprosiło osoby działające na rzecz pielęgnowania lokalnego dziedzictwa językowego z różnych zakątków kraju – reprezentowane były m.in. gwary warmińska, pałucka, język łemkowski, czy gwary/języki wschodniosłowiańskie Podlasia. Celem wizyty było podsumowanie konkursu, prezentacja dobrych praktyk nagrodzonych uczestników, wymiana doświadczeń oraz osobiste zapoznanie się przez uczestników z różnymi stron Polski ze specyfiką działalności gospodarza – Ośrodka Pogranicze. W trakcie wizyty uczestnicy poznali dorobek i metody pracy Ośrodka. Przeprowadzili rozmowy z twórcami

Ośrodka oraz wysłuchali historii zacieśniania związków ze społecznością lokalną, opowieści o wartości małej i wielkiej współpracy w ramach pielęgnowania wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa. Dodatkowo nagrodzone działania będą umieszczone w elektronicznej publikacji *Lokalne inspiracje vol. V*, podsumowującej edycję konkursową na stronie NCK. Czytelniczka Biblioteki, uczestnicząca w wizycie studyjnej tak podsumowała wyjazd w gwarze pałuckiej:

Naszo biblioteka wziyna udział wef studyjnyj wizycie laureatów konkursu „Odkryj swój skarb. Język. Bogactwo językowe Rzeczypospolitej 2023”. Czemu? Bo tyż bralim wef konkursie udział, a nawet lepij, bo wef nim bylim zauważyni i nagradzyni. Za co? A, no za godanie po pałucku i przelobrażynie dziczy za bibliotekom, czyli nasz pałucki łogród. Kresowiaki, bo oni przewożali wef tym spotkaniu, byli zdziwiyni, że naszo robota dała takie efekty, a to jeszczy nie kóniec. Óni myśleli, ba nie wiedzieli, że wef śródku Polski tyż jes jakoś gwara, że keymy i sie nie wstydzimy ji używać. Takim sposobym te co tyrajom wef pałuckim łogrodzie zostali nagrodzyni przez Narodowe Centrum Kultury. Momy tyż wielki szacunek dło dokónań prezentowanych przez Anie, Oksane, dwu Łukaszów i Janusza. Bydzimy czyrpać z waszy roboty. Brawa dło nos wszyskich.

/Maria „Marycha” Tralewska/

Motto Cycerona – fot. archiwum GBP w Rogowie

Kolejnym krokiem będzie uzupełnienie ogrodu w małą architekturę ogrodową – ławki, stoły, chcielibyśmy wybudować altanę. W ubiegłym roku biblioteka otrzymała dodatkowo dwa pomieszczenia na parterze, więc ma już bezpośrednie wyjście do ogrodu.

ROZTAŃCZENI NA KOCIEWSKĄ NUTĘ

W sobotę 2 września 2023 roku, w Parku Wiejskim w Lnianie odbyła się Potańcówka na kociewską nutę. Organizatorem imprezy była Gminna Biblioteka Publiczna w Lnianie, partnerami zaś Gmina Lniano, OSP Lniano, Stowarzyszenie Lniane Serce, oraz KGW Gminy Lniano: KGW Mszano, KGW Lniano, KGW Lubdzież, KGW Błądzim, KGW Brzemiona, KGW Jeziorki. Dofinansowanie projektu „Zorganizowanie i przeprowadzenie Potańcówki Wiejskiej – Roztańczeni na kociewską nutę” zostało pozyskane przez GBP z programu „Potańcówki Wiejskie 2023” ogłoszonego przez Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi. Biblioteka w Lnianie, jako jedyna w regionie, została rekomendowana do dofinansowania w kwocie 10.000 zł, zajmując siódme miejsce na liście laureatów. Celem projektu była promocja folkloru Kociewia z tradycjami lokalnymi w tle zwieńczona potańcówką dla uczestników imprezy plenerowej, która w przyszłości będzie nieodłącznym elementem tradycji na mapie kultury gminy Lniano. Potańcówka miała być w założeniu organizatorów dogodnym momentem do przekazywania lokalnej regionalnej ludowości, przywiązania do tradycji, zwyczajów i obrzędowości.

Zespoły ludowe – fot. archiwum GBP Lniano

Zabawa plenerowa pod hasłem „Roztańczeni na kociewską nutę” zgromadziła wielu gości miejscowych jak i przyjezdnych. Konferansjerem był Mariusz Puchowski, nad oprawą muzyczną i nagłośnieniem czuwał Daniel Nica i Hubert Puchowski. Potańcówka rozpoczęła się w strefie

artystycznej o godzinie 16.00 uroczystym przywitaniem gości i przedstawieniem poszczególnych punktów imprezy. Jako pierwsze zaprezentowały swój repertuar Panie z Klubu Seniora Leśna Kraina z Cierpic. Gośćmi specjalnymi był Zespół Pieśni i Tańca Kociewianki z Jeżewa oraz Kociewska Kapela Burczybas z Gniewu. Zachwyty wzbudzały nie tylko stroje członków zespołów i piękne pieśni w gwarze kociewskiej, ale także tradycyjne, kociewskie instrumenty muzyczne, takie jak burczybas czy diabelskie skrzypce. Prezentowane pieśni i obyczaje ludowe były okazją do integracji międzypokoleniowej mieszkańców. Prócz śpiewu był i pokaz tańców regionalnych. Wszyscy chętni mogli nauczyć się kroków tańca kociewskiego „korkarz” bądź poprobować swych sił grając w starą kociewską grę kamieniami o nazwie „kapele”. Wśród atrakcji dla najmłodszych była też wata cukrowa, lody, dmuchana zjeżdżalnia oraz malowanie twarzy w kociewskie wzory. Miłośnicy motoryzacji mogli podziwiać paradę motocyklową zorganizowaną spontanicznie przez Grupę Miłośników Motocykli Motobory.

Dużym zainteresowaniem cieszyły się warsztaty rękodzielnicze po kociewsku, przeprowadzane przez Kwiaciarnię Lawenda. Warsztaty miały jednocześnie na celu edukować młode pokolenie, ucząc je prostych metod układania bukietów zielnych i wyplatania wianków w otoczeniu kultury kociewskiej. Chętni mogli zmierzyć się z opracowaną przez Gminną Bibliotekę Publiczną Krzyżówką Na Kociewską Nutę, której poszczególne hasła w większości dotyczyły gwary kociewskiej. Prawdłowo rozwiązana krzyżówka jak i powstałe wianki i bukiety zielne, brały udział w dwóch odrębnie ogłoszonych konkursach, w których wśród uczestników rozlosowane zostały atrakcyjne nagrody. Aby przypomnieć wszystkim „Jak to ze lnem..., a Lnianem było”, gościom rozdawane były ulotki z legendą o pochodzeniu nazwy Lniano oraz nasionka lnu z zasadami jego uprawy.

Kociewie to nie tylko śpiew, taniec i gwara, to też barwy i smaki. W strefie smaku i zapachu prezentowały swoje stoiska Koła Gospodyń Wiejskich z Gminy Lniano. Panie oferowały tradycyjne potrawy kuchni lokalnej np. bigos, kluski z kiszoną kapustą, pajdę chleba ze smalcem i kiszonym ogórkiem jak i słodkie ciasta drożdżowe i napoje.

W strefie ginących zawodów można było zaopatrzyć się w pyszne i zdrowe miody prosto z pasieki rodzinnej z Lniana oraz z Kurzajewa. Na stoisku kowalstwa artystycznego chętni mogli spróbować swych sił przy obróbce artystycznej metali i z fachową pomocą wyczarować dla siebie małą pamiątkę sobotniej potańcówki. Wśród prezentujących się stoisk z różnościami rękodzielniczymi można było znaleźć wyroby ze sklejki – Sklejkowe Marzenie, zabawki, wyroby haftowane, naturalne i przyciągające swym zapachem olejki eteryczne. Swoje stoisko prezentowało także nowo

powstałe Stowarzyszenie Lnianie Serce, na którym wystawione było rękodzieło przygotowane przez seniorów.

Gościnność kociewską i atmosferę zabawy podkreślało płonące przez cały czas ognisko, podtrzymywane przez strażaków z OSP Lniano. Strażacy przeprowadzili również pogadankę na temat bezpieczeństwa przy ognisku.

Pod osłoną ciemności o godzinie 20.00 odbył się spektakl z tradycją w tle, zaprezentowany przez Teatr Ognia – Złodzieje Oklasków. Dynamiczne połączenie muzyki, słowa, żywiołu ognia jako głównego aktora spektaklu oraz różnego rodzaju efektów świetlnych wprowadziło widownię w zachwyt i podziw dla młodych aktorów i tancerzy. Zakończeniem potańcówki była zabawa taneczna pod hasłem – „Tańczmy jak za dawnych lat”.

fot. archiwum Lniano

Zaproszona do współpracy młodzież, na swój bardziej nowoczesny sposób poprowadziła dalszą część imprezy wykorzystując muzykę folk. Stworzone zostały w ten sposób idealne warunki do dobrej zabawy i integracji międzypokoleniowej. W potańcówce w Lnianie wzięło udział około 500 osób.

Lucyna Partyka

WYJAZD STUDYJNY DO MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ IM. FLORIANA CEYNOWY W RUMI

19 osób wzięło udział w wyjeździe studyjnym zorganizowanym przez bydgoskie Koło Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w dniu 28 września 2023 roku. Głównym celem bibliotekarskiej wyprawy była słynna, za sprawą genialnego projektu architekta Jana Sikory, Stacja Kultura czyli Miejska Biblioteka Publiczna im. Floriana Ceynowy w Rumi, miście leżącym w połowie drogi między Gdynią a Wejherowem, liczącym niespełna 50 000 mieszkańców. Od 2014 roku biblioteka mieści się w wyremontowanym budynku dworcowym. Metamorfozę sypiącej się i zaniedbanej stacji kolejowej umożliwiły środki pochodzące z programu infrastruktura kolejowa, z którego PKP otrzymała na remont dworca ponad 4 miliony złotych oraz dofinansowanie w wysokości ponad 700 tysięcy złotych, pozyskane przez MBP z programu „Infrastruktura Bibliotek”. Do biblioteki bydgoska grupa dojechała nie inaczej, jak tylko pociągiem! Grupę z Bydgoszczy przywitał sam dyrektor placówki, Dariusz Rybacki i to on oprowadził wszystkich po Stacji.

fot. Lucyna Partyka

Trzeba przyznać, że projekt, mimo upływu dekady, nic nie traci ze swojej świeżości i atrakcyjności. Placówka przyciąga pięknym wystrojem. W 2016 roku zdobyła nagrodę w międzynarodowym konkursie

Światowego Stowarzyszenia Architektów Wnętrz i Amerykańskiego Stowarzyszenia Bibliotek dla najlepiej zaprojektowanych wnętrz bibliotek w kategorii bibliotek jednoprzestrzennych. Ten światowy sukces poprzedziły wyróżnienia i nagrody w kraju. Bydgoscy bibliotekarze mogli też podziwiać nowo otwartą przy Placu Kaszubskim filię MBP – Bibliotekę Kaszubską, której elewację zdobi mural zaprojektowany przez Dariusza Rybackiego.

fot. Lucyna Partyka

Biblioteka, mieszcząca się w zrewitalizowanym XIX-wiecznym budynku zachwyca już z daleka. Nic w tym dziwnego, autorem projektu jest twórca Stacji Kultura – Jan Sikorski! Wysmakowane wnętrze zachwyca również funkcjonalnością. Dyrektor Rybacki tak sprawnie zaprezentował nam swoje placówki, że pojawiła się szansa na niezapowiedzianą wizytę w Sopotecce – największej z filii Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Józefa Wybickiego w Sopocie. Supernowoczesna Sopoteka – Galeria Kultury Multimedialnej mieści się w wielofunkcyjnym kompleksie Sopot Centrum, stanowiącym również ciąg komunikacyjny dla podróżnych dworca Sopot Główny. Do wszystkich placówek warto zajrzeć, chociażby przy okazji wakacyjnych wojaży.

PÓŁKA Z REGIONALIAMI

Aglomeracja bydgosko-toruńska to obszar metropolitalny, obejmujący miasta Bydgoszcz i Toruń wraz z przyległymi obszarami miejskimi i wiejskimi. Ideą zespolenia, czy też powiązania, tych obszarów zajęli się autorzy książki *Przestrzenne aspekty funkcjonowania aglomeracji bydgosko-toruńskiej*²⁰ wydanej przez Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego. Celem badawczym publikacji była analiza funkcjonowania tytułowego obszaru, wskazanie perspektywy jego rozwoju oraz poznanie „przeszkód, które stoją na drodze porozumieniu Bydgoszczy i Torunia”²¹. Ciekawie postawione hipotezy pozwalają spojrzeć na temat bez zbędnych animozji, dostarczają cennych wskazówek wszystkim chcącym zrozumieć zagadnienie kooperacji dwóch dużych miast w naszym regionie. Poza charakterystyką obu obszarów, historycznym ujęciem relacji na przestrzeni lat, przykładami współpracy między miastami w Polsce, interesujący jest rozdział *Scenariusz budowania zdrowych relacji Bydgoszczy i Torunia*²².

Spory przyczynek do poznania Bydgoszczy stanowi z pewnością książka Andrzeja S. Dyszaka *Literacko-językowe obrazy: miasto, wydarzenia, ludzie, język Bydgoszczy*²³ opublikowana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Dzięki autorowi poznajemy niezwykle bogate obrazy Bydgoszczy w literaturze. Przez pryzmat tekstów prozatorskich, poetyckich i wspomnieniowych autorów związanych z miastem możemy przyjrzeć się jego różnorodności, historii i charakterowi. Prof. Dyszak już we wstępie podkreśla ważną rolę, jaką spełnia tu autobiograficzna powieść Jerzego Sulimy-Kamińskiego *Most Królowej Jadwigi*, stanowiąca ważne źródło informacji o życiu codziennym w Bydgoszczy w różnych okresach czasu. W opisie literacko-językowym miasta znajdziemy opisy dzielnic, ulic, mostów, rzek, parków i innych miejsc, które tworzą specyficzny klimat Bydgoszczy. Dzięki przywołanym przez prof. Dyszaka autorom wspomnień o życiu codziennym, zwłaszcza z czasów okupacji, powojennych zmian oraz przybyszów z innych regionów

²⁰ M. Sydorów, R. Anisiewicz, T. Palmowski, *Przestrzenne aspekty funkcjonowania aglomeracji bydgosko-toruńskiej*, Gdańsk-Pelplin 2023.

²¹ Tamże, s. 6.

²² Tamże, s. 163.

²³ A. Dyszak, *Literacko-językowe obrazy: miasto, wydarzenia, ludzie, język Bydgoszczy*, Bydgoszcz 2023.

Polski, dostrzegamy wielowarstwowość i zmienność miasta. Obraz Bydgoszczy przedstawiony przez Kazimierza Kummera (*Klatka*), Wiesława Rogowskiego (*Kamienny bruk*), czy Tadeusza Nowakowskiego (*Obóz wszystkich świętych; Urzeczenie*) jest pełen detali, które pozwalają czytelnikowi przenieść się w czasie i przestrzeni. Książka A. S. Dyszaka jest cennym źródłem wiedzy zarówno dla lingwistów, socjologów, literaturoznawców, jak i wszystkich miłośników Bydgoszczy. Przystępny język publikacji sprawia, że może być ona polecana wszystkim, którzy chcą lepiej poznać historię i specyfikę miasta.

W 2023 r. ukazał się tego samego autora, dedykowany bydgoszczanom, *Nowy słownik gwary miejskiej bydgoszczan*²⁴. Autor i jednocześnie wydawca kolejnego już słownika charakterystycznych zwrotów dla naszego regionu i społeczności zebrał, czerpiąc z różnych tekstów literackich oraz z własnych obserwacji, wyrażenia, które nas wyróżniają (np. *rojber, sznytko, zakluczać*). Gwara różni się od standardowego języka w zastosowaniu słownictwa, gramatyki i akcentu, często stanowiąc swoisty sposób wyrażania się i identyfikowania się z daną grupą. Istnieją różne rodzaje gwary: miejska, wiejska, studencka czy gwara dzielnicowa. Istnienie gwary jest zazwyczaj związane z lokalną kulturą i historią danego obszaru. Autor słownika przedstawił skrótową charakterystykę gwary bydgoskiej oraz przeprowadził analizę składników leksykalnych tej mowy, dzięki czemu czytelnik może lepiej zrozumieć specyfikę języka mówionego. Dodatkowym atutem publikacji jest umieszczony na końcu skorowidz, zawierający alfabetyczny spis gwaryzmów.

Kto chce poznać naszych sąsiadów zza miedzy, powinien sięgnąć po książkę *Modne stroje mieszkańców Torunia: XIV-XVIII wiek*²⁵ Marii Magdaleny Gessek, wydaną przez Muzeum Okręgowe w Toruniu. To przepiękna publikacja, bogata w ilustracje, faksymilia i zdjęcia reprodukcji obrazów²⁶ i elementów sztuki (rzeźby, płyty nagrobne, plakiety wotywno, tkane jedwabie i sukna). Autorka wskazuje źródła, które służą badaczom do odtworzenia i zbadania strojów z odległych epok. Podstawę stanowią głównie zachowane stroje i przeróżne akcesoria, jak np. złote guzy, wstążki, rękawiczki, koronki, relikwiarze. Kolejne źródła to dzieła sztuki i rzemiosło artystyczne, obrazy, rzeźby, a nawet kubki i medale. Autorka wymienia jako trzecie źródło słowo pisane: kroniki, dokumenty oraz listy i utwory literackie. W książce zastosowano podział na poszczególne okresy.

²⁴ A. Dyszak, *Nowy słownik gwary miejskiej bydgoszczan*, Bydgoszcz 2023.

²⁵ M. M. Gessek, *Modne stroje mieszkańców Torunia: XIV-XVIII wiek*, Toruń 2022.

²⁶ A. Boy, *Alegoria-rebus*, s. 101; F. Luycx, *Cecylia Renata*, s. 103; P. Danckers de Rij, *Portret młodzieńca*, s. 111.

Szczególną uwagę poświęcono rzemiosłu, związanemu z produkcją odzieży, czyli włókiennictwu odzieżowemu i rzemiosłu skórzanemu. Przeciętnemu odbiorcy publikacja pozwala na zupełnie nowe spojrzenie na sztukę prezentowaną w muzeach. Zamieszczony na końcu słowniczek terminów kostiumologicznych umożliwia rozszyfrowanie niektórych tajemniczo brzmiących nazw, jak np. szych czy wams. Książka skierowana jest do szerokiego kręgu odbiorców.

W 2023 roku Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszcy obchodziło 100-lecie istnienia. Jest to jedno z najstarszych muzeów w Polsce. Od tego czasu muzeum rozwija swoje zbiory, organizuje liczne wystawy oraz aktywnie działa na rzecz promocji kultury i sztuki w regionie. „Najaktywniejszymi propagatorami sprawy (...) utworzenia Muzeum w Bydgoszcy byli pracownicy Biblioteki Miejskiej, z jej kustoszem ks. Janem Kleinem na czele”²⁷ – takie i inne interesujące fakty z życia muzeum prezentuje publikacja *100 lat Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszcy (1923-2023)*. Napisana przez Kamila Ściesińskiego jest komemoracją działalności placówki i jej osiągnięć. Opisuje ważne i istotne wydarzenia związane z historią muzeum, takie jak nadanie instytucji w 1946 roku imienia Leona Wyczółkowskiego, wybitnego malarza pochodzącego z Bydgoszcy, który od lat identyfikowany jest z naszym miastem. Szczególną uwagę zwracają rozdziały poświęcone zamiejscowym oddziałom w województwie bydgoskim (1975-1992): Muzeum Ziemi Pałuckiej w Żninie, Muzeum Kolei Wąskotorowej w Wenecji, Pałuckiej Izbie Muzealnej w Kcyni i Muzeum Borów Tucholskich w Tucholi. Kalendarium historii muzeum pozwala w szybki i jednoznaczny sposób odnaleźć istotne daty dla bydgoskiej instytucji kulturalnej. Zestawienie wystaw 2008-2023 opisuje, jakie i ile ekspozycji odbyło się, a przegląd tematów charakteryzuje działalność muzeum, które sięga po różnorodne dziedziny wiedzy i sztuki.

155 lat temu, w roku 1868, Bydgoszcz była dynamicznie rozwijającym się miastem przemysłowym w zaborze pruskim. W tym okresie na terenie miasta i jego okolic rozwijały się różne gałęzie przemysłu, co było związane z ówczesnymi procesami industrializacyjnymi oraz modernizacją regionu. Powstałe wówczas *Bydgoskie Zakłady Elektromechaniczne Belma*²⁸ S.A. doczekały się w 2023 r. ciekawego opracowania wydanego w Bydgoszcy przez Pejzaż Stadnicki s.k. Tekst napisali Edmund Jaskólski i Kamila Pajączkowska, a zdjęcia wybrane do książki pochodzą z Archiwum Belmy

²⁷ K. Ściesiński, *100 lat Muzeum okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszcy (1923-2023)*, Bydgoszcz 2023, s. 28.

²⁸ *Bydgoskie Zakłady Elektromechaniczne Belma S.A. : 155 lat*, Bydgoszcz 2023.

i ze zbiorów E. Jaskólskiego. Do powstania publikacji przyczyniły się też wspomnienia byłych pracowników. Historia firmy zaczyna się od powstania zakładu ślusarskiego produkującego urządzenia dla kolejnictwa, motoryzacji, przemysłu zbrojeniowego, górnictwa. „Obecnie to nowoczesna firma pod względem technicznym i organizacyjnym, zdolna zaspokajać potrzeby wymagających klientów z kraju, Unii Europejskiej jak i świata”²⁹. Większą część książki stanowią informacje o czasach powojennych. Jeden z rozdziałów poświęcony został Oddziałowi w Białych Błotach, oddanemu do użytku w 1955 roku, inny z kolei połączeniu zakładu z Pomorskimi Zakładami Wytwórczymi w Toruniu. Na końcu znajdziemy spis dyrektorów, prezesów, członków zarządu oraz pełniących inne ważne funkcje na przestrzeni lat.

²⁹ <https://belma.pl/firma-belma> [data dostępu: 14.02.2024]

Lucyna Partyka

CO SLYCHAĆ W DKK: lipiec-grudzień 2023

Ogólnopolski program Dyskusyjne Kluby Książki realizowany był w wybranych bibliotekach podregionu bydgoskiego już siedemnasty rok. Finansowego wsparcia w wysokości 83 581 zł udzielił na ten cel Instytut Książki. Dotacji celowa Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2023 r. wyniosła 20 000 złotych. W minionym roku działało w bydgoskim podregionie 95 klubów. Z tego 23 stanowiły kluby działające w Bydgoszczy – 22 przy filiach WiMBP (w tym trzy dla dzieci) i 1 – Dyskusyjny Klub Książki Mówionej dla dorosłych w Bibliotece Głównej WiMBP, adresowany głównie do osób niewidomych i niedowidzących oraz Dyskusyjny Klub Książki przy Bibliotece Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. W bibliotekach samorządowych, merytorycznie podległych WiMBP w Bydgoszczy, działały 72 kluby, w tym 6 dla dzieci i 5 dla młodzieży. Łącznie w 846 wydarzeniach zorganizowanych w 2023 w ramach programu Dyskusyjne Kluby Książki wzięło udział 7797 osób. Informacje dotyczące form realizacji programu w podregionie bydgoskim znajdują się na stronie internetowej: <http://biblioteka.bydgoszcz.pl/dzialalnosc-dodatkowa/dkk/informacje-o-projeckcie/>

Spotkania w klubach

Także i w drugiej połowie 2023 roku nie brakowało ciekawych klubowych inicjatyw. 15 lipca 2023 odbyło się niezwykle uroczyste spotkanie DKK działającego przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tucholi z okazji 15-lecia klubu. Na tę okoliczność klubowiczka Aneta Nowak napisała piosenkę „DKK to dla umysłu SPA”.

Kto czyta książki, żyje podwójnie – mawiał Umberto Eco
Więc nasze życie dwoimy dzięki księgarniom i bibliotekom
Lecz to za mało i naszej grupy taki stan rzeczy nie zadowala
Oprócz czytania mamy spotkania, dyskusja przekaz książek nam wszystkich utrwała

Ref./x2

Tucholski DKK liczy już 15 lat. To kryształowa rocznica!
Zaspiewajmy razem tak: DKK to rozrywka. To dla umysłu jest spa!

Tu się nie liczy nikomu wieku, płeć nie gra nam żadnej roli
Liczy się pasja czytania książek i dyskutujemy do woli
Tu argumenty każdy ma swoje, wyrażamy je bez obawy
Łączymy głębię doznanych uczuć i zwykle proste codzienne sprawy
Ref./x2

Podczas spotkania wykonała ją solistka Tucholskiego Chóru Gospel AVE Dagmara Stopa, a później odśpiewali ją wszyscy razem. Była okazja do wspomnień, w czym pomogła prezentacja multimedialna, starannie przygotowana przez moderatorkę klubu Grażynę Zielińską-Woźną. Można było dowiedzieć się, w jaki sposób poszczególne osoby trafiły do klubu. Wspominano niezwykle ożywione dyskusje, warsztaty, udział w Złocie Ludzi Książki w Warszawie i we Wrocławiu, wyjazdy oraz niezapomniane spotkania autorskie. W ciągu 15 lat klub spotkał się 172 razy, przeczytał 180 książek, odbyło się 11 spotkań autorskich oraz 9 warsztatów literackich. Inna członkini tucholskiego DKK Brygida Wolańska przygotowała pamiątkowy kolaż ze zdjęć klubowiczów. Z okazji klubowych urodzin przygotowano wystawę zdjęć obrazujących 15-letnią działalność tucholskiego DKK oraz przeczytane klubowe lektury. Nie zabrakło też podziękowań i prezentów. Całości dopełnił jubileuszowy tort!

15-lecie DKK w Tucholi – fot. archiwum MBP w Tucholi

DKK z Łabiszyna wybrał się 31 sierpnia 2023 do dawnego dworu admirała Józefa Unruga – twórcy Marynarki Wojennej w Polsce i obrońcy Helu podczas kampanii wrześniowej w 1939 r., usytuowanego w miejscowości Sielec na Pałukach. Niejednokrotnie członkowie DKK korzystali z oferty kulturalnej nie tylko bibliotek, ale także innych instytucji kultury. W grudniu organizowane były spotkania wigilijne. Biblioteka w Więcborku zaprosiła na takie spotkanie także klub ze swojej filii w Sypniewie Obecni byli na nim Burmistrz oraz Przewodnicząca Rady Miejskiej. Uczestniczki spotkania wigilijnego w Sadkach wykonały świąteczne ozdoby.

W okresie od stycznia do grudnia 2023 odbyło się łącznie 816 klubowych spotkań, w których uczestniczyło 6456 osób. Koordynator zapewniał lektury do czytania klubom działającym w Bydgoszczy oraz koordynował przepływ książek między klubami w terenie. W 2023 roku koordynator regionalny zakupił na potrzeby klubów 737 woluminów książek (98 tytułów) oraz 123 audiobooki (28 tytułów).

Absolutnym hitem 2023 roku w DKK podregionu bydgoskiego okazała się twórczość Barbary Wysoczańskiej. Pierwszą powieścią, która na życzenie Marioli Zelek, moderatorki DKK w Piechcinie, znalazła się w 2022 roku na klubowej liście lektur, była *Siła kobiet*. W 2023 dołączyły: *Aktoreczka* i *Świat na nowo*. Równie często co *Silę kobiet* wybierano powieść Adrianny Klary Kłosińskiej zatytułowaną *Szukając nadziei*. Czołówkę książek zagranicznych otwierają: tom japońskich opowiadań Tochikazu Kawaguchiego pt. *Zanim wystygnie kawa* oraz historyczna powieść *Grace, córka latarnika* autorstwa mieszkającej w Irlandii angielskiej pisarki Hazel Gaynor. Zaraz za tymi tytułami uplasował się *Johnny* Macieja Kraszewskiego, opowiadająca losy niesamowitej przyjaźni księdza Jana Kaczkowskiego i człowieka ze społecznego marginesu, Patryka Galewskiego, która temu drugiemu dała nowe życie. Może nie tak często, jak po klubowe hity, sięgano po tytuły amerykańskie, włoskie, francuskie, islandzkie czy koreańskie.

Literatura faktu stale znajduje swoich odbiorców. W drugiej połowie 2023 roku kluby kompletnie „oszalały” na punkcie *Chłopek* Joanny Kuciel-Frydryszak. Ustawiły się po nie w kolejce do czytania niemalże wszystkie. Nadal wybierana była autobiograficzna książka Anne Applebaum *Matka Polka*. Nie małał popyt na japońskie klimaty, stąd zainteresowanie książkami: *Japonia. Subiektywny przewodnik nieokrzesanego gaijina* małżeństwa Pauliny Walczak-Matli i Macieja Matli oraz *Szkola po japońsku* Kumiko Makihary. Z polskich książek wymienić trzeba jeszcze *Minuty. Reportaże o starości* Izy Klementowskiej. Z książek zagranicznych koniecznie wymienić trzeba *Dziewczynę i uczonogo*, historię dwóch obrazów Rembrandta z kolekcji Karoliny Lanckorońskiej, genialnie napisaną przez Gardien Verschoor z Holandii, która jest historykiem sztuki.

Listę bestsellerów literatury dla dzieci i młodzieży otwierał w 2023 roku starannie wydany komiks *Maria Skłodowska-Curie. Światło w ciemności*. Autorkami tekstu są Dunki – Frances Andreassen Østerfelt (pomysłodawczyni książki) i Anja C. Andersen, natomiast autorką ilustracji jest polska graficzka, ilustratorka, scenarzystka i reżyserka filmów animowanych Anna Błaszczuk.

Konkursy

Od lutego 2010 roku trwa nieprzerwanie internetowy konkurs „Klubowicze do klawiatur!” przeznaczony dla członków Dyskusyjnych Klubów Książki. W jego ramach wybierana jest najlepsza recenzja w danym miesiącu kalendarzowym, a na koniec roku – recenzja roku. Przedmiotem recenzji może być dowolna książka (literatura polska i obca, literatura faktu, literatura dziecięca i młodzieżowa itp.) czytana i omawiana w Dyskusyjnym Klubie Książki. Konkurs trwa od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku. Prace oceniane są w dwóch kategoriach wiekowych: do 15 roku życia i od 16 roku wwyż. Recenzje, przeznaczone na konkurs, należy przesyłać drogą elektroniczną do koordynatora regionalnego, który przesyła je następnie do Instytutu Książki. Jesienią 2023 Agnieszka Lewandowska z Instytutu Książki przeprowadziła adresowane do dorosłych klubowiczów szkolenie online dotyczące pisania recenzji „Dobra książka podaj dalej – poradnik początkującego recenzenta”. W podregionie bydgoskim przeszkolił się Dyskusyjny Klub Książki z Tucholi – 19 osób, 6 osób z MiPBP w Żninie, 1 osoba z Filii nr 5 WiMBP w Bydgoszcz

Spotkania autorskie

Na drugą połowę 2023 roku przypadło 10 z 19 spotkań autorskich organizowanych w ramach programu Dyskusyjne Kluby Książki. We wrześniu gościem bydgoskiej WiMBP oraz inowrocławskiej Biblioteki Miejskiej był cieszący się do dziś ogromną popularnością aktor Stefan Friedmann, który promował autobiograficzną książkę *70 lat mojego dzieciństwa*. Październikowe spotkania w Bydgoszczy i Szubinie przebiegły pod znakiem podróży. Robert Gondek zaprezentował tym razem slajdy z wypraw do Namibii i Botswany. W grudniu odbyło się aż sześć spotkań autorskich. Gośćmi DKK dla dorosłych byli profesorowie: Kacper Pobłocki z Uniwersytetu Warszawskiego (promocja książki *Chamstwo!*) oraz Roman Bäcker z UMK w Toruniu. Cykl ubiegłorocznych spotkań zamknęły cztery spotkania dla dzieci połączone z warsztatami plastycznymi. Poprowadzili je: dziennikarz, leśnik, autor popularyzatorskich filmów i książek przyrodniczych dla dzieci Marcin z lasu Kętrzyński oraz autorka ilustracji do tych książek Natalia Berlik. Łącznie w spotkaniach autorskich zorganizowanych w 2023 roku w ramach programu Dyskusyjne Kluby Książki wzięło udział 959 osób.

Spotkanie moderatorów

Spotkanie dla moderatorów Dyskusyjnych Klubów Książki podregionu bydgoskiego zorganizowane zostało w minionym roku 15 listopada. Pierwszą część spotkania, zatytułowaną „Dlaczego należy jeździć na targi książki”,

wypełniły wystąpienia moderatorek DKK: Kingi Osińskiej z Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Żninie oraz Doroty Kortas z Gminnej Biblioteki Publicznej w Nowem, a także koordynatora regionalnego Lucyny Partyki. Część drugą wypełniło spotkanie z gościem specjalnym – autorką najgłośniejszej polskiej książki 2023 roku, a mianowicie *Chłopek*, Joanną Kuciel-Frydryszak. Pierwotnie widzieliśmy w roli gościa specjalnego spotkania dla moderatorów jednego z najbardziej znanych aktorów młodego pokolenia – Dawida Ogrodnika, bohatera książki *Koniec gry*, niestety, z przyczyn od biblioteki niezależnych nie udało się tego zrealizować. W części drugiej spotkania, która miała charakter otwarty, wzięło udział 120 osób. Książka *Chłopki*, która miała swoją premierę 17 maja 2023 roku, to absolutny fenomen na polskim rynku wydawniczym. Zbiera kolejne nagrody, wygrywa plebiscyty. Fantastycznie, że mogliśmy gościć jej autorkę w murach bydgoskiej WiMBP.

Joanna Kuciel-Frydryszak w bydgoskiej WiMBP– fot. archiwum biblioteki

Warsztaty

3 i 4 lipca 2023 zorganizowane zostały dla dziecięcych DKK podregionu bydgoskiego warsztaty plastyczno-literackie pt. „Pamiętniki marzeń”. Poprowadziła je w Bydgoszczy, Pruszczu, Sępólnie Krajeńskim i Barcinie ilustratorka Małgorzata Kwapińska. Warsztaty nawiązywały do książki pod takim samym tytułem autorstwa Emilii Becker. M. Kwapińska ukończyła Wydział Grafiki i Malarstwa Łódzkiej ASP. Dyplom obroniła w Pracowni Grafiki Wydawniczej i Pracowni Druku Wypukłego. Początkowo pracowała jako grafik w agencjach reklamowych. Od kilkunastu lat pracuje jako ilustratorka książek. Jest autorką ilustracji do dziesiątek książek, m.in. *Historie zamiecione pod dywan*, *Historie wyciągnięte z kapelusza*, *Czyje to farby*. *Tajemnice warsztatu artysty?*, *W grudniu*

po południu, czyli trochę inny kalendarz, Marcel i czas. Na zakończenie dzieci uczestniczące w warsztatach otrzymały w prezencie od prowadzącej warsztaty książki.

74 osoby wzięły udział w warsztatach z cyklu „WOKÓŁ PROZY”, które 20 i 21 września 2023 roku przeprowadzone zostały w czterech klubach: w Bydgoszczy, Łochowie, Sośnie, Ślesinie. Podobnie, jak w 2022 roku, były one poświęcone współczesnej literaturze koreańskiej, z uwagi na coraz większe zainteresowanie, jakie wzbudza ona w Polsce. Nie powtórzył się jednak żaden z tytułów omawianych w 2022 roku. Warsztaty poprowadziła prof. Ewa Rynarzewska, od 2001 r. związana z Zakładem Japonistyki i Koreanistyki Instytutu Orientalistycznego Uniwersytetu Warszawskiego, tłumaczka, autorka prac popularnonaukowych i naukowych. Przedmiotem warsztatów były powieści: *O zmierzchu* Hwanga Sok-yonga, laureata nagród literackich, uważanego za najpoważniejszego koreańskiego kandydata do literackiej Nagrody Nobla, *Pachinko* – finalistka National Book Award for Fiction autorstwa Min Jin Lee – amerykańskiej pisarki pochodzenia koreańskiego, *Turystka* Yun Ko-eun oraz *Nikt nie odpisuje* pióra Jang Eun-jin. Forma ta, stosowana od kilku lat, także w tym roku została z entuzjazmem przyjęta przez klubowiczów i moderatorów. Rozmowa o koreańskiej literaturze, kulturze, historii prowadzona przez prof. Ewę Rynarzewską to prawdziwa uczta intelektualna.

Szósta edycja warsztatów z cyklu „ROZMAWIAJĄC O POEZJI”, zainicjowanych w 2018 r. w Dyskusyjnych Klubach Książki podregionu bydgoskiego, poświęcona była Wisławie Szymborskiej w ramach obchodów Roku poetki z okazji setnej rocznicy jej urodzin. Połączone z warsztatami spotkanie 25 września 2023 r. w Bydgoszczy, a następnego dnia w Świeciu, poprowadził Jerzy Ilg – dr nauk humanistycznych, filolog, krytyk literacki, wydawca, nauczyciel akademicki, publicysta, redaktor naczelny Społecznego Instytutu Wydawniczego ZNAK, wydawca i przyjaciel Wisławy Szymborskiej. W latach 1990-1997 był redaktorem pisma społeczno-literackiego „NaGłos”. W 1997 i 2000 organizował Krakowskie Spotkania Poetów pod patronatem polskich noblistów. Autor książek, m.in. *Mój znak. O noblistach, kabaretach, przyjaźniach, książkach, kobietach, Mój przyjaciel wiersz, Słuch absolutny. Andrzej Szczeklik w rozmowie z Jerzym Illgiem, Rozmowy.* Przedmiotem poprzednich edycji warsztatów była poezja Zbigniewa Herberta, Kazimiery Iłakowiczówny, Ewy Lipskiej, Tadeusza Różewicza, Julii Hartwig. W warsztatach wzięło udział 150 osób.

Szkolenie koordynatora regionalnego programu DKK

9 września 2023 Lucyna Partyka odwiedziła Jesienne Targi Książki w Warszawie, gdzie mogła uczestniczyć w spotkaniach autorskich:

z Magdaleną Wolińską-Riedi i Joanną Kuciel-Frydryszak. Pierwsza z nich promowała swoją książkę *Mój Rzym*, a druga *Chłopki*. W dniach 25-27 października 2023 L. Partyka przebywała w Krakowie w związku ze zorganizowanym przez Instytut Książki spotkaniem koordynatorów wojewódzkich ogólnopolskiego programu Dyskusyjne Kluby Książki. Pobyt w Krakowie dodatkowo uatrakcyjniło spotkanie autorskie z francuskim pisarzem i reżyserem Philippem Claudelem, gościem Festiwalu Conrada, wystawa „Włodzimierz Tetmajer. Siła barw i temperamentu” w Pałacu Krzysztofory oraz dzień spędzony na Międzynarodowych Targach Książki.

Promocja programu DKK

O programie mówiono i pisano w II połowie 2023 roku:

<https://www.radiopik.pl/161,111023,dzieci-tworzyly-pamietniki-marzen-w-bibliotece-i>

<https://bydgoszcz.wyborcza.pl/bydgoszcz/51,48722,30467011.html#S.galeria-K.C-B.1-L.1.duzy>

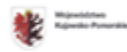
Skromnie przedstawiały się w 2023 r. środki przeznaczone na materiały promocyjne. Zamówiono torby bawełniane. Tradycyjnie rozprowadzane były materiały promocyjne przygotowane przez Instytut Książki: plakaty, notesy, ołówki.

telefon: 52 339 92 28, 506 200 530

e-mail:

Lucyna.Partyka@wimbp.bydgoszcz.pl

Instytut Kultury Uniwersytetu Warmińskiego Republiki Pomorskiej

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO-OŚWIATOWA W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH

powiatów: bydgoskiego, inowrocławskiego, mogileńskiego, nakielskiego, sępoleńskiego, świeckiego, tucholskiego, żnińskiego.

LIPIEC

Gminna Biblioteka Publiczna w Rogowie udostępniła w lipcu wystawę „Żadnej przemocy!”, dzięki Wydawnictwu Zakamarki. Składała się ona z plansz z cytatami z przemówienia Astrid Lindgren, które wygłosiła w 1978 roku podczas ceremonii wręczenia Pokojowej Nagrody Księgarzy Niemieckich. Pisarka zwróciła uwagę na przemoc, zwłaszcza wobec dzieci. Wyraziła również głęboką tęsknotę ludzi za pokojem na świecie oraz wskazała na mechanizmy powstawania przemocy, którym każdy z nas może przeciwdziałać. Ten niezwykle ważny i wciąż aktualny przekaz Astrid Lindgren podkreślają akwarelowe ilustracje Stiny Wirsén. Wystawa zwraca uwagę na wciąż aktualny problem przemocy. Wystawie towarzyszył zorganizowany przez GBP konkurs pt. „Moja szczęśliwa rodzina”, który propagował działania związane z profilaktyką i przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Miał również za zadanie podnoszenie świadomości dzieci i młodzieży na temat negatywnych konsekwencji wynikających z występowania przemocy w rodzinie.

01.07. **Gminna Biblioteka w Cekcynie** zorganizowała spotkanie poetyckie będące zwieńczeniem XVII finału Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego o „Cisową gałązkę” im. Leona Wyczółkowskiego. Podczas spotkania zaprezentowano utwory laureatów poprzednich edycji konkursu. W drugiej części spotkania uczestnicy wysłuchali wierszy nagrodzonych specjalnym wyróżnieniem – drukiem w miesięczniku literackim AKANT. Oprawę muzyczną spotkania przygotował Szymon Brucki (gitara i śpiew). GBP w Cekcynie wydała pokonkursowy tomik zawierający poezję z lat 2020-2022. Wydanie publikacji sfinansowane zostało przez Fundację PZU.

20.07. w **Filii nr 19 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbyło się spotkanie z Agnieszką Nikczyńską-Wojciechowską, autorką książki *To, co ukryte*. Okazją do rozmowy stała się czerwcowy premiera audiobooka. To ciepła, ale też nieco bolesna historia dwójki młodych ludzi, których dzieli niemalże wszystko, a łączy pasja do muzyki. Podczas spotkania poruszono również temat dotyczący aktualnej sytuacji na rynku wydawniczym oraz samodzielnego wydawania książek.

25.07. gościem **Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Barcinie** była Joanna Krzyżanek, autorka książek m.in.: *Pierwsze czytanki, Czytamy bez mamy. Kot Papla i babeczka, Byki Weroniki. Historyjki ortograficzne*, serii o Cecylce Knedelek. Uczestnicy poznali historyjkę ortograficzną o śledziach i śledzikach pochodzącą z książki *Byki Weroniki*. W części warsztatowej, powstały kolorowe śledzie oraz inne gatunki bajkowych ryb, wykonane suchymi pastelami na szarym papierze. 22.11. pisarka odwiedziła **Rejonową Bibliotekę Publiczną w Szubinie**. Podczas spotkania przytoczyła kilka historii ze swojego życia, które stały się inspiracją dla jej twórczości. Dzieci wzięły udział w zabawach paluszkowych, a także wysłuchały fragmentów opowieści o kotku. Pisarce towarzyszyła gąska Waleria.

26.07. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tucholi** miała miejsce wystawa lalek kolekcjonerskich Agnieszki Grzelak-Dziurli. Artystka jest absolwentką Wydziału Sztuk Pięknych na UMK w Toruniu, projektantką, grafikiem komputerowym i nauczycielką plastyki w szkole podstawowej. Podczas spotkania opowiedziała o swojej wyjątkowej pasji, przedstawiła historię lalki oraz swój dorobek artystyczny wraz z opisem prac. Każda laleczka jest indywidualna i niepowtarzalna. Artystka nadaje im imię, osobowość, charakter i styl poprzez własnoręcznie wykonane akcesoria, ubrania, albumy czy ozdobne pudełko. Swoim lalkom poświęca również akwarele, które wzbogacają jej unikatową kolekcję. Wystawę akwareli przedstawiających lalki Blythe wraz z prezentacją wizualną można było obejrzeć do 31 sierpnia 2023 roku.

SIERPIEŃ

4.08. w **Filii nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** odbył się wernisaż wystawy malarstwa pt. „Nasi bracia mniejsi” grupy plastycznej „Impresja” 1 Blog, prowadzonej przez artystkę Małgorzatę Biernat. Gościem specjalnym artystycznego spotkania był znany bydgoski publicysta, prozaik i poeta Zdzisław Pruss, który zaprezentował wiersze z tomiku poezji *Rozmowy z psem*. Wystawę można było obejrzeć do 18 sierpnia 2023 roku.

10.08. w **Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Barcin** odbyło się spotkanie autorskie z Zofią Jesionowską, połączone z promocją trzeciego tomiku poezji *Ocalić... wiersze i poezja romantyczna. O miłości, życiu i marzeniach*. Najnowsza publikacja podzielona jest na cztery części: *Poetycko, Sny, chcenia i marzenia, Życiowe remanenty* oraz *Uniesienia*. Poetka odpowiedziała na pytania dotyczące warsztatu, roli poezji w życiu, młodości oraz planach na przyszłość.

10.08. w **Bibliotece Publicznej w Sępólnie Krajeńskim** miała miejsce premiera rocznika *Mała Ojczyzna. Rocznik Miłośników Gminy Sępólno Krajeńskie*, kulturalno-popularnonaukowego czasopisma na temat Sępólna i okolic. Wydawcą jest sępoleńska biblioteka, redaktorem naczelnym - dyrektor Grażyna Kędzierska. Redakcję tworzą: regionalista Leszek Skaza oraz pracownik biblioteki, regionalista, archiwista, bibliotekarz i historyk, autor kilkunastu książek historycznych Łukasz Jakubowski. Pierwszy numer *Małej Ojczyzny* zawiera ponad 100 stron tekstów autorów związanych z regionem. Wśród nich znaleźli się m.in.: prof. Dorota Angutek, Mirosław Lebek, Łukasz Jakubowski, Daniel Nita, Andrzej Ossowski, Leszek Skaza i Agnieszka Szliep. Rocznik ma na stałe zagościć w ofercie księżnicy, a jego łamy są otwarte dla wszystkich osób, które zechcą podzielić się swoją wiedzą o Sępólnie i jego mieszkańcach. Drugi numer tego wydawnictwa ukaze się w sierpniu 2024 roku .

18.08. **Filia nr 19 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** gościła Magdalenę Szponar, autorkę cyklu powieści obyczajowych dla dorosłych: *Rodzeństwo Mach*, *Uczucia nie do ugaszenia*, *Biuro*, *Cztery żywioły*, *Weles MC Poland*. Rozmowę poświęcono powieściom z cyklu *Odcienie*, który w tym roku miał swoją premierę. Podczas spotkania pisarka opowiedziała także o warsztacie twórczym oraz planach na przyszłość.

29.08. gościem **Biblioteki Publicznej Gminy Złotniki Kujawskie** był Krzysztof Petek, autor powieści sensacyjno-przygodowych, reportażysta, organizator wypraw i szkół przetrwania. Spotkanie autorskie połączone z grą terenową pt. „Dzień Detektywów”, podczas której uczestnicy poszukiwali skarbu zakopanego przez wojska napoleońskie.

WRZESIEŃ

01.09. w **Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Żniniu** odbyła się prelekcja Krzysztofa Krzemienia z Pałuckiego Stowarzyszenia Miłośników i Kolekcjonerów Broni Palnej oraz Leszka Jaśkowiaka z Kwidzyńskiego Stowarzyszenia Sportowo-Kolekcjonerskiego GWARD w Kwidzynie. Goście omówili nie tylko historię broni, ale również przedstawili wiele ciekawostek związanych z możliwością jej posiadania. Spotkanie połączone z prezentacją broni współczesnej oraz historycznej, m.in. czarnoprochowej.

06.09. **Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Barcin** zorganizowała spotkanie podróżnicze z Krzysztofem Nowackim, który opowiedział o swojej wyprawie na Madagaskar. Spotkaniu towarzyszył pokaz fotografii i filmów

prezentujących najciekawsze miejsca na wyspie, m.in.: słynną aleję baobabów, zamożne dzielnice stolicy Madagaskaru Antananarywy, a także biedniejsze miejscowości położone na prowincji.

12.09. **Filia nr 16 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** oraz **Filia nr 23 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** gościły Renatę Piątkowską, autorkę ponad 50. książek dla dzieci i młodzieży, laureatkę Nagrody Literackiej im. Kornela Makuszyńskiego oraz Orderu Uśmiechu. Pierwsze spotkanie poświęcone było książce *Biuro detektywistyczne Dziurka od klucza*. Uczestnicy wzięli udział w ćwiczeniach na spostrzegawczość, dedukcję, logiczne myślenie, a także zapoznali się z detektywistycznymi terminami, takimi jak: poszlaki, linie papilarne, alibi, dowody rzeczowe. Pisarce towarzyszyła lektorka Malwina Kożurno, która przeczytała fragmenty książki. Podczas drugiego spotkania lektorka zaprezentowała opowiadanie *Daleko jeszcze? ze zbioru To się nie mieści w głowie*, a także wiersz Joanny Kulmowej *Gdybym miał dziesięć rąk*. Pisarka przedstawiła prawdziwą historię kotki Wierusi z książki *Mruk, opowiadania o kotkach, kotach i kociskach*.

13.09. gościem **Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Barcinie** była Anna Rink, autorka książki *Dziennik Reni*. W rodzinnych pamiątkach znalazła dzienniczek swojej mamy. Postanowiła go wydać chcąc zachować pamięć o codziennym życiu ludzi z okolic Trzemeszna, Różanej, Myślątkowa, Orchowa, Gębic w czasie okupacji niemieckiej. W pamiętniku Teresa Wrzeszczyńska jako nastoletnia dziewczynka przedstawia losy swoich bliskich, od chwili wywiezienia do obozu koncentracyjnego kierownika szkoły Henryka Wrzeszczyńskiego – ojca wielodzietnej rodziny. Opowiada o próbach przetrwania na przekór trudom wojennej rzeczywistości. Podczas spotkania autorskiego odsłoniła nieznane dzieje poszczególnych bohaterów książki.

13.09. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Mogilnie** miało miejsce spotkanie autorskie z Patrykiem Galewskim, jednym z dwóch bohaterów, obok ks. Jana Kaczkowskiego, filmu *Johnny*. Podczas spotkania opowiedział o przemianie, którą zawdzięcza ks. Janowi, a także przybliżył działalność w fundacji PAKA, która wciela w życie idee i myśli ks. Jana Kaczkowskiego, pomagając młodzieży w rozmaitych sytuacjach. Promował także swoją książkę *Kuchnia na pełnej petardzie*. Współorganizatorem spotkania była Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mogilnie.

15.09. w **Filii nr 4 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** miała miejsce IX Biesiada Myśli Poetyckiej. Uczestniczyli w niej twórcy z Bydgoszczy i regionu. Gościem honorowym był Bartłomiej Siwiec, poeta, prozaik, krytyk literacki, prezes SPP Oddziału w Bydgoszczy, zdobywca tegorocznej „Strzały Łuczniczki” za tom wierszy *Samotny mężczyzna spokojnie konsumuje fasolkę Heinza*. Spotkanie poprowadzili Jarosław Stanisław Jackiewicz i Lucyna Siemińska.

15.09. **Gminna Biblioteka Publiczna w Gostycynie** zorganizowała spotkanie z Marią Jolantą Edwarczyk, autorką tomiku poezji *Pogubienie*. Uczestnicy wysłuchali wybranych wierszy w interpretacji autorki, Marka Sassa, dyrektora Szkoły Podstawowej w Gostycynie oraz bibliotekarzy. W zbiorze znalazły się rysunki Moniki Suchomskiej. Prace artystki zostały zaprezentowane na towarzyszącej spotkaniu wystawie.

15.09. w **Bibliotece Publicznej w Sępólnie Krajeńskim** odbyło się spotkanie z Olgą Stelmach, autorką największej w Polsce haftowanej książki sensorycznej *O czym milczy miasto?* Książka licząca 20 stron, powstała w 2021 roku w Szczytnie w gminie Przechlewo na Pomorzu. Została wpisana do Księgi Rekordów Polski.

16.09. **Biblioteka Miejska w Inowrocławiu** zorganizowała dwa spotkania autorskie, w ramach festiwalu „INOWROCLAW-DEMOKRACJA #kochamirozumiem”. Pierwszym gościem był Sławomir Koper, twórca książek historycznych. Opowiedział o blaskach i cieniach demokracji w II Rzeczypospolitej oraz przytoczył mało znane fakty i barwne anegdoty z naszych dziejów. Gościem kolejnego spotkania był Marcin Kącki, autor książek o współczesnej Polsce. Z reporterską wnikliwością i swadą przedstawił zagrożenia, jakie czyhają na demokrację, odsłaniając kulisy narodowej i światowej sceny politycznej. Wydarzenie zorganizowało Miasto Inowrocław przy wsparciu Samorządu Województwo Kujawsko-Pomorskiego.

16.09. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Świeciu** odbyło się spotkanie entuzjastów gier planszowych w ramach inicjatywy polskich Klubów Gier Planszowych „Spotkajmy się, pograjmy”. Przy współpracy z GEEKony Klubem Gier Planszowych zorganizowano Turniej Gry w Zuuupe. Uczestnicy zapoznali się również z grami: Kōhaku, Skato oraz Ubongo Shimo. Gościem specjalnym był Ignacy Trzewiczek, twórca i popularyzator gier RPG, planszowych, i karcianych. Podczas spotkania z niezwykłą pasją opowiadał o swojej pracy oraz o tym jak wygląda rynek gier „od środka”.

18.09. **Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim** zorganizowała spotkanie autorskie z Tomaszem Bechterem, pedagogiem, socjoterapeutą, praktykiem Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach, autorem powieści obyczajowych, m.in. *Żołnierskie serce*, *Szeptun*, *Serce z piernika*, *Tam, gdzie jesteś* oraz cyklu *Po tamtej stronie*.

18.09. w **Gminnej Bibliotece Publicznej w Lnianie** odbyło się spotkanie autorskie z Agnieszką Frączek, doktor językoznawstwa, popularyzatorką wiedzy o języku ojczystym, a także autorką książek dla dzieci. Podczas spotkania autorskiego rozstrzygnięto również rodzinny konkurs plastyczny ph. „Wakacyjne malowanki”. Zadaniem uczestników było wykonanie ilustracji do wybranego wiersza lub opowiadania Agnieszki Frączek. Autorka wyróżniła pracę plastyczną ilustrującą wiesz *Dama*. Wystawę prac można było obejrzeć do 29 września 2023 roku.

18.09. gościem **Gminnej Biblioteki Publicznej w Rogowie** był pisarz Wojciech Burdelak. W swoim dorobku ma 10 powieści o tematyce kryminalnej, tomik poezji oraz trzy sztuki teatralne. Podczas spotkania połączonego z promocją najnowszej powieści *Franca*, autor opowiedział o swojej pasji pisania książek, a także procesie tworzenia.

19.09. w **Filii nr 10 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbyło się spotkanie autorskie z Krzysztofem Drozdowskim. Pisarz opowiedział o swojej najnowszej książce *Ostatnie tajemnice nazistów*. Dostęp do części archiwów i dogłębna analiza dokumentów pozwoliły rzucić nowe światło na kilka zagadek pozostawionych przez zawieruchę wojenną. Spotkanie poprowadziła Jolanta Tobolewska z Księgarni „Arabeska”. 13.12. gość odwiedził **Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy Barcin**. Autor poruszył kwestie związane z historią Trzeciej Rzeszy i jej najważniejszymi dowódcami. Uczestnicy wysłuchali wielu owianych tajemnicą historii dotyczących m.in. losów powojennych postaci takich jak Rudolf Hoess czy Heinrich Himmler.

19.09. **Filia nr 16 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** gościła Marię Chilicką, bydgoską pisarkę i malarzkę, autorkę wielu tomików poezji, opowiadań i utworów popularnonaukowych. Ukończyła studia na Wydziale Fizyki UMK w Toruniu. Przez pewien czas pracowała jako nauczycielka, a później jako fizyk i inspektor Ochrony Radiologicznej, współtworzyła również bydgoską radioterapię. Choć wybrała fizykę, to zainteresowania humanistyczne zawsze jej towarzyszyły. Trochę malowała oraz pisała do szuflady. Swoje pasje

zrealizowała dopiero po przejściu na emeryturę. Wówczas wydała wszystkie prace. Podczas spotkania z czytelnikami zaprezentowała część swojego literackiego i popularno-naukowego dorobku.

19.09. w ramach współpracy ze Stacją Muzeum, **Biblioteka Główna WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała spotkanie z autorką reportażu historycznego, Dominiką Leszczyńską. Pisarka opowiedziała o swojej najnowszej książce zatytułowanej *Kolejarze z Wileńszczyzny*.

20.09. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tucholi** odbył się wernisaż wystawy malarstwa Heleny Kaczanowskiej pt. „Wśród przyjaciół”. Ulubionymi technikami malarskimi artystki są: olej, akwarela, kolaż oraz akryl. Podczas spotkania w bibliotece zaprezentowała obrazy przedstawiające zwierzęta. Wystawę można było obejrzeć do 23 października 2023 roku.

21.09. **Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Nakle** zorganizowała spotkanie podróżnicze z Krzysztofem Krygierem. Gość opowiedział o swojej podróży do Ziemi Świętej. Wśród miejsc, które odwiedził nie mogło zabraknąć największych miast, w tym Tel-Awihu oraz Jerozolimy – świętego miasta trzech religii – judaizmu, chrześcijaństwa i islamu. Prelekcja gościa pt. „Izrael i zachodni brzeg Jordanu – po obu stronach muru” przybliżyła również skomplikowane relacje między Żydami a Arabami zamieszkującymi wspólnie te tereny.

25.09. gościem **Miejskiej Biblioteki Publicznej w Mogilnie** był Piotr Wnuk, pasjonat podróży przemierzający świat na własną rękę. Do tej pory odwiedził 40 krajów, m.in.: Laos, Kambodżę, Birmę, Wietnam, Tajlandię, Japonię, Iran, Liban, Maroko, Nową Zelandię, Norwegię. Podczas spotkania pt. „Góry – medytacja w ruchu” przedstawił kontakt z przyrodą jako formę medytacji i rozwoju osobistego. 11.12. podróżnik odwiedził **Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną w Żninie**.

26.09. w **Filii nr 10 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbył się koncert Reginy Wasilewskiej, czytelniczki biblioteki oraz uczestniczki programu „The Voice Senior”. Podczas spotkania promowała debiutancką płytę *Sentymentalna podróż*. Przy akompaniamencie Kacpra Kasprzaka artystka zaprezentowała wybrane utwory, m.in. *Do Ciebie Mamo, Walc Embarras, Miłość Ci wszystko wybaczy*.

26 i 28.09. **Gminna Biblioteka Publiczna w Świąkatowie** zorganizowała zajęcia edukacyjne w ramach projektu ph. „Matematyka na zielono”, zrealizowanego przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, w partnerstwie z Fundacją mBanku. Zajęcia tematyczne przeprowadzono

na podstawie książki Mai Kramer *Matematyka na zielono*. Za udział w projekcie, biblioteka otrzymała egzemplarze omawianej pozycji.

28.09. w **Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Żninie** miał miejsce wernisaż wystawy porcelany pt. „Czar porcelany z malarstwem w tle”. Zbiory pochodziły z prywatnych kolekcji Stefana Czarneckiego, Prezesa Żnińskiego Towarzystwa Kultury oraz Barbary Filipiak, pracownicy Biblioteki. Wystawa prezentowała porcelanę z całego świata. Uczestnicy wernisażu mieli okazję obejrzeć unikatowe filiżanki z Miśni, Rosenthala czy Versace. Ekspozycji towarzyszyły reprodukcje obrazów wybitnych malarzy, m.in. Vermerra i Modiglianiego, które namalował żninianin Marek Koziński. Wystawę można było obejrzeć do 6 października 2023 roku.

28.09. **Miejska Biblioteka Publiczna w Świeciu** gościła Marka Marcinowskiego, autora książek dla dzieci i dla dorosłych. Towarzyszyła mu ilustratorka Lidia Rózio. Podczas spotkania pisarz przedstawił nie tylko swój dorobek pisarski, ale również proces powstawania książek. Ilustratorka opowiedziała o tworzeniu ilustracji do książki, od prostego szkicu poprzez czarno-biały obrazek, po końcowy efekt z naniesieniem koloru. Dzieci obejrzały także tablet graficzny, na którym rysuje ilustratorka.

29.09. gościem **Falii nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** był Jarosław Stanisław Jackiewicz, bydgoski poeta, krytyk literacki, prozaik. Podczas spotkania autorskiego opowiedział o poezji, prozie, wydanych książkach, drodze do poezji i literackich planach na przyszłość.

PAŹDZIERNIK

4.10. **Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Barcinie** gościła pisarkę i dziennikarkę Katarzynę Drogę, autorkę biografii oraz powieści z historią w tle. Podczas spotkania autorskiego opowiedziała o najnowszej publikacji *Nielatwo mnie zabić. Opowieść o Joannie Chmielewskiej*. Przybliżyła również życiorysy innych wyjątkowych kobiet, m.in. Aleksandry Piłsudskiej, Hanki Ordonówny, Hanki Bielickiej.

4.10. **Gminna Biblioteka w Cekeynie** zorganizowała spotkanie autorskie z historykiem, dr. Adamem Węsierskim. Gość zaprezentował najnowszą, czwartą część publikacji z serii „Toksyczna agentura”. Książka odkrywa kolejne karty dotyczące działalności, struktur, kadr organów komunistycznego aparatu bezpieczeństwa i sieci agenturalnej na Pomorzu i Kujawach w latach 1945-1989. 6.11. autor odwiedził **Bibliotekę Publiczną**

w **Sępólnie Krajeńskim**. 18.10. gościł w **Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Nakle**. 22.11. publikację promował w **Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Żninie**. 29.11. spotkał się z czytelnikami w **Gminnym Centrum Kultury i Biblioteki w Kcyni**.

5.10. w **Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Gniewkowie** gościł Jacek Łapiński, pisarz, prawnik, pasjonat psychologii pozytywnej, autor książek *Dlaczego warto czytać?!*, *Z uśmiechem Ci do twarzy*, *Jak być lepszym*. Podczas spotkania adresowanego do młodzieży, gość opowiedział o rozwijaniu swoich pasji, doskonaleniu umiejętności, a także poznawaniu i rozumieniu różnych aspektów życia. 6.11. autor gościł w **Gminnej Bibliotece Publicznej w Kęsowie**. 9.11. odwiedził **Gminną Bibliotekę Publiczną w Pruszczu**.

5.10. w **Gminnej Bibliotece Publicznej w Pruszczu** odbyła się Biesiada adresowana do seniorów z terenu Miasta i Gminy Pruszcz. Program wydarzenia objął spotkanie autorskie z Magdaleną Stykałą, autorką powieści *W sercu ulana*, *Szlak serca*, *Grunt pod nogami* oraz reportażu *Legia cudzoziemska damskim okiem*, a także występ Kapeli Koronowiaczy pod egidą Waldemara i Barbary Kerl. Słodki poczęstunek uczestnikom Biesiady zapewniła Baumgart Pracownia Czekolady.

6.10. gościem **Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Łabiszyn** była Wioletta Piasecka, autorka książek dla dzieci i dla dorosłych. Tworzy od 20 lat, ale przez pierwsze 17 lat pisała tylko dla dzieci. *Przyjdzie pogoda na miłość* to jej pierwsza książka adresowana do dorosłych czytelników. Podczas spotkania pisarka opowiedziała o bohaterkach swoich książek oraz warsztacie pisarskim.

9.10. **Gminna Biblioteka Publiczna w Sadkach** zorganizowała spotkanie adresowane do uczniów ze Szkoły Podstawowej w Sadkach z okazji Narodowego Dnia Ofiar Niemieckiej Zbrodni Pomorskiej 1939, który obchodzony był 2 października. Prelekcję zaprezentował Mirosław Sprenger, z bydgoskiej delegatury IPN. Gość opowiedział m.in. o genezie nazwy „Zbrodnia Pomorska” oraz o szeregu zdarzeń będących przyczynkiem do ludobójstwa w okupowanej Polsce. Uczniowie poznali także pojęcia „Korytarz pomorski” oraz „skażony krajobraz”. Ilustrację wykładu stanowiła wystawa pt. „Zbrodnia pomorska 1939” autorstwa dr. Tomasza Cerana, kierownika Biura Badań Historycznych bydgoskiej delegatury IPN na temat Zbrodni Pomorskiej. Ekspozycję można było obejrzeć do 13 października 2023 roku w Urzędzie Gminy w Sadkach.

11.10. w **Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy w Barcinie** odbyło się spotkanie autorskie z Pawłem Skuteckim, dziennikarzem, autorem książek poświęconych tematyce II wojny światowej. Opowiedział m.in. o książce *Trzecia Rzesza i koncerny farmaceutyczne*, reportażu będącym efektem wielomiesięcznego śledztwa dziennikarskiego prowadzonego w archiwach, bibliotekach oraz wszędzie tam, gdzie zostały jeszcze ślady nazistowskich zbrodni popełnianych w interesie niemieckich koncernów farmaceutycznych. Dziennikarz obnaża działalność niemieckich koncernów farmaceutycznych, które stały za wieloma zbrodniczymi eksperymentami pseudomedycznymi. Za drutami obozów koncentracyjnych testowano na więźniach leki i szczepionki. Niewielu więźniów przeżyło te eksperymenty, a ci którym się to udało, zwykle zostali bez żadnego zadośćuczynienia. Autor zaprezentował także książkę *Stutthoff. Eksperymenty pseudomedyczne w relacjach więźniów*. To historia wielu więźniów, ofiar zbrodniczych eksperymentów pseudomedycznych prowadzonych przez Ottona Heidla. Podczas spotkania autor wysłuchał także opowieści przybyłych gości, którzy opowiedzieli o trudnych przeżyciach członków ich rodzin w obozach koncentracyjnych.

11.10. **Biblioteka Miejska w Inowrocławiu** gościła muzyka i aktora Roberta Janowskiego. Podczas spotkania artysta podzielił się z publicznością historiami związanymi z karierą sceniczną. Rola w kultowym musicalu *Metro* przyniosła Robertowi Janowskiemu sławę i rozpoznawalność. Na rosnącej fali popularności wydawał płyty, tomiki poezji i został gospodarzem popularnego programu telewizyjnego „Jaka to melodia”, który prowadził 20 lat. Ostatnio dokonuje oceny innych artystów jako juror w programie „Twoja twarz brzmi znajomo” i jest prowadzącym audycję w Radio Pogoda. Spotkanie odbyło się w ramach Ino Classic Festiwal.

12.10. w **Filii nr 24 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** miało miejsce spotkanie pt. „Magia Północy. Odwiedzamy Lofoty”, z cyklu „Biblioteka na końcu świata”. Gościem była Joanna Nawrocka, miłośniczka Skandynawii i współpracowniczka czasopisma *Zew Północy*, poświęconego tematyce skandynawskiej. Podczas spotkania opowiedziała o podróży na Lofoty, którą odbyła minionego lata. Niezwykła opowieść przybliżyła realia tych fascynujących wysp – od opisu trasy poprzez wspaniałą przyrodę, aż po blaski i cienie lofockiej codzienności. Nie zabrakło również degustacji miejscowych smakołyków: słynnego sera brunost oraz pysznych lukrecyjnych cukierków. Prelekcję uświetniły piękne zdjęcia oddające wyjątkowy klimat magicznej Północy.

12.10. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tucholi** miało miejsce spotkanie autorskie z Mikołajem Konkiewiczem, laureatem VI Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego „O Złotą Pszczolę”, autorem nagrodzonego tomu wierszy *Podloty*. Czytelnicy wysłuchali wybranych utworów w interpretacji autora oraz prowadzącej spotkanie Grażyny Wojcieszko, poetki i tłumaczki, autorki tekstów piosenek, prezesa Fundacji czAR(T) Krzywogońca, organizatorki Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego „O Złotą Pszczolę”.

13.10. **Miejsko-Gminna Biblioteka w Więcborku** zorganizowała wernisaż wystawy Andrzeja Feddera, malarza, rzeźbiarza, grafika i projektanta. Spotkanie z gościem oraz wystawa pt. „Feddroglify” stały się okazją do poznania twórczości niezwyklego artysty. W swoich pracach połączył malarską twórczość z profesjonalnymi pociągnięciami rytem dłuta. Dzieła wykonane na łupkach wkomponował w formy gipsowe, co nadaje artystycznej ciekawości i dowodzi wielkiej kreatywności autora.

14.10. **Filia nr 5 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała warsztaty muzyczne z wykorzystaniem, pochodzących z Afryki, bębnów djembe. Spotkanie poprowadził Piotr Schutta z zespołem. Uczestnicy poznali trzy podstawowe dźwięki wydobywane z instrumentu: slap (dźwięk wysoki), ton (dźwięk środkowy) i bas (dźwięk niski). Nauka wybijania rytmu dała początek wspólnemu muzykowaniu.

17.10. w **Filii nr 21 dla dorosłych WiMBP w Bydgoszczy** odbyły się warsztaty interpretacji poezji z cyklu „Niektórzy lubią poezję”, skierowane do młodzieży i dorosłych. Spotkanie poprowadziła wokalistka i trener wokalny Kamila Łaszczewska. Uczestniczki poznały twórczość Johna Lennona, a następnie przeszły do interpretacji wybranych utworów artysty: *Imagine*, *Stawberry Fields*, *Beautiful Boy* oraz *Oh My Love*. Była to próba odnalezienia ukrytych przesłań oraz wątków autobiograficznych.

17.10. gościem **Biblioteki Miejskiej w Inowrocławiu** był Marcin Margielewski, dziennikarz, autor piętnastu reportaży, których tematyka obejmuje tajemnice stojące za bogactwem arabskich biznesmenów. Przez dziesięć lat podróżował, mieszkając m.in. w Wielkiej Brytanii, Dubaju, Kuwejcie i Arabii Saudyjskiej. Podczas spotkania gość przybliżył życie codzienne mieszkańców Zatoki Perskiej, a także przytoczył kilka anegdot i historii związanych ze swoim pobytem w krajach arabskich.

18.10. w **Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy w Barcinie** odbył się wieczór poezji polskiej i peruwiańskiej. Gośćmi były Katarina Lavmel, polska poetka mieszkająca w Portugalii oraz Daria Danuta Lisiecka, poetka

pochodząca z Aleksandrowa Kujawskiego. Podczas spotkania zaprezentowano antologię poezji polsko-peruwiańskiej *Ulepione z gliny i słońca/Hechas de barro y sol*, pod redakcją Katariny Lavmel. Zbiór zawiera utwory, których myśl przewodnią stanowi m.in. zdrowie psychiczne. Publikacja ukazała się dzięki Stowarzyszeniu Polsko-Iberyjskiemu Arendi Cultural z patronatem honorowym Ambasady Peru w Polsce oraz Starosty Słupskiego. Pisarki wspólnie zaprezentowały wiersze zawarte w antologii, a także opowiedziały o okolicznościach jej powstania. Przedstawiono również nagrania filmowe, na których peruwiańskie poetki deklamowały swoje utwory. Muzycznym zwieńczeniem wyjątkowego wydarzenia był występ duetu Kurakas w składzie: Manuel Murillo Montenegro z Ekwadoru i Rafael Alfaro Alvarado z Peru. Nazwa zespołu zaczerpnięta została z języka Quechua, jednego z narzeczy Ameryki Południowej, a jej tłumaczenie to „wysłannicy Inków”.

18.10. Gminna Biblioteka Publiczna w Nowem gościła Sylwię Kubik, autorkę powieści obyczajowych osadzonych na Powiślu i Żuławach, m.in. cykl *Żuławskie żywioły*, Seria powiślańska, cykl *Pod obcym niebem*. Podczas spotkania z czytelnikami pisarka opowiedziała o swojej pracy twórczej oraz zaprezentowała najnowszą powieść *Leśne cuda*.

19.10. Miejsko-Gminną Bibliotekę Publiczną w Kamieniu Krajeńskim odwiedził Robert Gondek, podróżnik, fotograf, miłośnik Afryki, autor książki/albumu fotograficznego *W drodze na najwyższe szczyty Afryki*, a także ebooka podróżniczego *Poradnik przed podróżą do Afryki. Tanzania, Kenia*. Podczas spotkania zabrał uczestników w podróż do Kenii i Tanzanii. Podzielił się również swoim doświadczeniem w organizowaniu egzotycznych wycieczek. **20.10.** autor gościł w **Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy w Barcinie**, **Rejonowej Bibliotece Publicznej w Szubinie** oraz **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tucholi**, gdzie opowiedział o swoich podróżach po Tanzanii, Kenii, Ugandzie i Rwandzie. Opowieściom towarzyszył pokaz fotografii.

20.10. w **Filii nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** odbyło się spotkanie autorskie z Marzenną Lewandowską, poetką, prozatką, autorką tekstów piosenek, a także malarką i portrecistką. Podczas spotkania pt. „Pod moją nagą dłonią miłość mieszka...” zaprezentowała wybrane tomiki poezji, m.in.: *Szukam ciszy wśród drzew*, *Cichy szepc wśród gałęzi drzew*, *Erotyki bezwstydnie*, *Rozbierz mnie z wiatru*. Wieczór autorski prowadziła bydgoska poetka Lucyna Siemińska. Oprawę muzyczną przygotowała skrzypaczka ze Lwowa Switłana Pobereźniuk.

20 i 21.10. **Filia nr 19 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** przeprowadziła zajęcia edukacyjne pt. „To ci eksperyment!”, adresowane do uczniów z Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. L. Braille’a w Bydgoszczy. Podczas spotkania uczestnicy wykonali proste eksperymenty. Powstały m.in. kolorowa, musująca lampka lawa, do wykonania której użyto wody, oleju, barwników, tabletki rozpuszczającej się w wodzie oraz ciecz nienewtonowska z połączenia wody z mąką ziemniaczaną. Na zakończenie dzieci stworzyły własne slimy z mąki ziemniaczanej, mydła do rąk i pianki do włosów. Inspiracją dla młodych naukowców stała się książka Mathildy Masters *321 superciekawych faktów, które trzeba poznać, zanim się skończy 13 lat.*

20.10-15.12. **Gminna Biblioteka Publiczna w Gostycynie** zrealizowała projekt ph. „Świętość na miedzy” sfinansowany ze środków Fundacji ORLEN, w ramach programu „Moje miejsce na Ziemi. Wydarzenie skierowane do dorosłych uczestników, objęło cykl warsztatów z lokalnymi twórczyniami. Październikowe spotkania poświęcono tworzeniu obrazów na szkle pod okiem Anny Przytarskiej. W listopadzie, Aleksandra Karnowska wprowadziła uczestniczki w tajniki haftu borowiackiego. Podczas grudniowych warsztatów poprowadzonych przez koordynatorkę i pomysłodawczynię projektu Magdalenę Jutrowską, powstały obrazy na desce.

21.10. w **Bibliotece Miejskiej w Inowrocławiu** miał miejsce finał Wojewódzkiego Konkursu Recytatorskiego pt. „Niekim lubią poezję”. Do eliminacji przystąpiło 95. uczniów reprezentujących klasy VIII szkół podstawowych i szkoły średnie. Młodzi recytatorzy zaprezentowali wiersze jednej z Patronek Roku 2023 poetki i noblistki Wisławy Szymborskiej. Jury w składzie: Karolina Kasprzak, lektorka, aktorka, kierownik planu koncertów telewizyjnych, Paweł Gilewski, aktor Teatru Polskiego im. Hieronima Konieczki w Bydgoszczy i Grzegorz Wiśniewski, aktor Teatru im. Wilama Horzycy w Toruniu przyznało trzy nagrody oraz dwa wyróżnienia. Wydarzenie uświetnił występ muzyczny aktora Grzegorza Wiśniewskiego. Honorowy patronat nad Konkursem sprawowali: Przewodnicząca Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego Elżbieta Piniewska, Starosta Inowrocławski Wiesława Pawłowska i Prezydent Miasta Inowrocławia Ryszard Brejza.

22-23.10. w **Bibliotece Publicznej w Sępólnie Krajeńskim** odbyła się premiera książki *Wiadomości nie tylko potoczne* w opracowaniu bibliotekarza

i regionalisty Łukasza Jakubowskiego. To najnowsza publikacja poświęcona dziejom Sępólna Krajeńskiego i okolic, oparta na wypisach z archiwalnej prasy.

23.10. **Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie** gościła pasjonata żeglarstwa Pawła Sikorę. Podczas spotkania ph. „Po morzach i oceanach” przybliżył kilka ciekawostek związanych m.in. z nawigacją żeglarską, a także opowiedział o rejsach: z Teneryfy przez Maderę do Malagi w Hiszpanii; po Oceanie Atlantyckim, z Ponta Delgada na Azorach do Malagi; z Aten przez Cyklady, Wyspy Sariońskie, z powrotem do Aten.

27.10. we współpracy z Fundacją Nasza tradycja - nasza przyszłość, w **Bibliotece Głównej WiMBP w Bydgoszczy** odbył się wieczór tematyczny „Polskie zamiast Halloween. Profil białej damy”. Tematem były legendy o zjawach pojawiających się w polskich zamkach, pałacach, dworach. Spotkanie poprowadzili Joanna Szmytkowska i Tadeusz Oszubski. Oprawę muzyczną zapewnił Waldemar Knade.

27.10. w **Gminnej Bibliotece Publicznej w Sadkach** odbył się konkurs recytatorski ph. „W kręgu poezji Wisławy Szymborskiej” skierowany do dzieci i młodzieży z terenu Gminy Sadki. Konkurs oceniono w następujących kategoriach wiekowych: klasy IV-VI, klasy VII-VIII oraz szkoła ponadpodstawowa. Zadaniem uczestników była prezentacja wybranego utworu Wisławy Szymborskiej. Wśród kryteriów oceny znalazły się, m.in: dykcja, interpretacja utworu, ogólny wyraz artystyczny. W każdej kategorii jury przyznało trzy nagrody.

27.10. **Rejonowa Biblioteka Publiczna w Szubinie** zorganizowała wernisaz wystawy fotografii Magdaleny Stawniak pt. „Ożywić plastik. Fotografia figurkowa”. Żnińska artystka związana jest zawodowo z Muzeum Archeologicznym w Biskupinie. Inspiracje czerpie ze swojej pasji jaką jest fantastyka, a w szczególności *Gwiezdne wojny*. Należy do międzynarodowej organizacji kostiumowej 501st Legion, zrzeszającej fanów „Gwiezdných wojen”. Fotografiami figurkową zajmuje się od 2019 roku, tworząc Project Stardust. Pomysł zrodził się, gdy autorka zaczęła tworzyć kartonową dioramę korytarzy Gwiazdy Śmierci. Zdjęcia figurek w skali 6' (ok. 15 cm) nawiązują głównie do scen filmowych, ale nie brakuje fotografii przedstawiających życie codzienne na stacji bojowej Imperium znanej z filmu *Gwiezdne wojny. Nowa nadzieja*. Wystawę zaprezentowano w „Galerii na Piętrze”.

27.10. **Miejska Biblioteka Publiczna w Świeciu** zorganizowała spotkanie z historią. Gościem był Michał Wiśniewski ze Stowarzyszenia Lapidaria.

Zapomniane cmentarze Pomorza i Kujaw. Uczestnicy obejrzeni prezentację pt. „Ewangelicka Atlantyda” opowiadającą o nieczynnych i zapomnianych cmentarzach województwa kujawsko-pomorskiego. Przedstawione fotografie przybliżyły przemijające piękno detali stworzonych przez dawnych rzemieślników.

30.10. w **Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Więcborku** miało miejsce spotkanie autorskie z Katarzyną Olszewską, poświęcone debiutanckiemu tomikowi *Poezja androidów*. Swoją twórczość publikuje głównie na portalach internetowych. Zaprezentowany zbiór, wydany w wersji papierowej, porusza problematykę zmagania się człowieka z istotą wytworzoną na drodze rozwoju technologii. Wieczór poetycki odbył się w ramach cyklu „Utalentowani i nieznani obok nas”, którego celem jest promowanie twórczości lokalnych twórców.

LISTOPAD

3.11. **Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Gniewkowie** zorganizowała spotkanie autorskie z Robertem Małeckim, dziennikarzem, politologiem, filozofem, autorem wielu kryminałów oraz laureatem nagrody Wielkiego Kalibru. Spotkanie dotyczyło premiery najnowszej książki *Zrost* i odbyło się w ramach trasy „ZROSTour”. 15.12. pisarz odwiedził **Bibliotekę Miejską w Inowrocławiu**, gdzie opowiedział o procesie pisania powieści skupiającej się na tak trudnych i skomplikowanych motywach. Tematem dyskusji był również egzystencjalny wymiar fikcyjnych, kryminalnych historii. Czytelnicy dowiedzieli się także, co wiąże autora z Inowrocławiem i dlaczego to właśnie w regionie kujawsko-pomorskim rozgrywa się akcja powieści.

6.11. gościem **Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Kamieniu Krajeńskim** była Maria Paszyńska, autorka poczytnych powieści obyczajowych z historycznym tłem. Podczas spotkania autorskiego pisarka opowiedziała o początkach swojej kariery pisarskiej, a także przybliżyła anegdoty ze swojego dzieciństwa. Czytelnicy dowiedzieli się również w jaki sposób rodzą się pomysły na nowe książki oraz dlaczego historia jest ważna w życiu autorki.

7.11. w **Bibliotece Głównej WiMBP w Bydgoszczy** nastąpiło uroczyste otwarcie „Ukraińskiej półki z książkami”. Jest to inicjatywa Pierwszej Damy Ukrainy Ołeny Zeleńskiej, której celem było udostępnienie Ukraińcom przebywającym w Polsce literatury w języku ojczystym. W uroczystości uczestniczył Wasyl Zwarycz - Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny Ukrainy w Rzeczypospolitej Polskiej. Projekt został realizowany

we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych Ukrainy, Ministerstwem Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy, Ukraińskim Instytutem Książki oraz Ambasadą Ukrainy w Rzeczypospolitej Polskiej. Otwarcie „Ukraińskiej półki z książkami” odbyło się dzięki pomocy i wsparciu Towarzystwa Naukowego Historii Dyplomacji i Stosunków Międzynarodowych, które m.in. przekazało Bibliotece książki w języku ukraińskim.

7.11. w **Bibliotece Publicznej w Sępólnie Krajeńskim** nastąpiło rozstrzygnięcie dwóch konkursów powiatowych: „Wierszykarnia” oraz „Mistrz Pięknego Czytania”. Do finałów zakwalifikowało się 85. uczestników.

7.11. **Miejska Biblioteka Publiczna w Świeciu** gościła aktorów z teatru lalek „Pleciuga” ze Szczecina. W ramach promocji książki *Wiersze w kadrze* autorstwa Marioli Fajak-Słomińskiej, odbyły się dwa spotkania dla najmłodszych. Autorka opowiedziała o swoich utworach oraz etapach ich powstania, a także przedstawiła dzieciom głównych bohaterów. Animatorem lalek był Janusz Słomiński, który w cudowny sposób „ożywił” lwa i niedźwiadka. Uczestnicy spotkania nie tylko wysłuchali wierszyków, ale również aktywnie uczestniczyli w spektaklu, m.in. sznurując trzewiki dla niedźwiadka, naśladując pszczołki czy wspólnie śpiewając refren piosenki kończącej spektakl. 06.11. artyści odwiedzili **Bibliotekę Miejską w Inowrocławiu**.

8.11. w **Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy w Barcinie** odbyło się spotkanie autorskie z Joanną Jax, autorką m.in. cykli powieściowych *Zemsta i przebaczenie*, *Zanim nadejdzie jutro*. Podczas spotkania z czytelnikami autorka opowiedziała o miłości do książek oraz pasji jaką stało się dla niej pisanie. Zdradziła również skąd czerpie informacje historyczne, na kim wzorowani są niektórzy bohaterowie jej powieści oraz dlaczego tworzy pod pseudonimem.

9.11. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Świeciu** odbyło się spotkanie z Mirosławem Sejkowskim, podróżnikiem, wiceprezesem Towarzystwa Miłośników Ziemi Świeckiej, wieloletnim koordynatorem imprez TMZŚ m.in. Dnia Bałabuna i Nocy Astronomicznej. Świecianin wyruszył w trasę na ziemię wikingów razem z innymi członkami Świeckiego Stowarzyszenia Motocyklistów „Wataha”. Podróż rozpoczęła się w czerwcu 2023 roku, a jej trasa wiodła ze Świecia przez Gdynię, szwedzką Karlskronę i Trelleborg, duńskie Odense i niemiecki Rostock. Podczas prelekcji uczestnicy wysłuchali informacji o zwiedzanych zabytkach, a także poznali szczegóły organizacji podróży motocyklowej.

13.11. w **Filii nr 10 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbył się koncert chóru „Camerata”, zorganizowany w ramach obchodów Narodowego Święta Niepodległości. Chórzystki, pod dyrygenturą Hanny Żółkoś, wykonały utwory patriotyczne. Spotkanie stało się również okazją do wspólnego odśpiewania wybranych pieśni żołnierskich.

13.11. w **Filii nr 11 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** odbyła się Biesiada artystyczna, podczas której zostały zaprezentowane prace malarskie grupy „POZYTYWNI”, nawiązujące tematycznie do życia i działalności wybitnych postaci: Andrzeja Szwalbe, znakomitego wizjonera i budowniczego bydgoskiej kultury oraz Mikołaja Kopernika, słynnego astronoma i naukowca. Spotkanie uświetnił występ grupy taneczno-wokalnej działającej przy Fundacji „Arka Bydgoszcz”. Wydarzenie zorganizowano w nawiązaniu do obchodów 100. rocznicy urodzin Andrzeja Szwalbe oraz 550. rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika.

14.11. w **Filii nr 10 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbył się wykład pt. „Ziołowa apteczka na zimę” Bernadety Staśkiewicz, przedstawicielki zakładu zielarskiego „Kawon”, który od ponad 50. lat specjalizuje się w produkcji ziołowych herbat leczniczych. Słuchacze poznali sekrety naturalnych produktów ziołowych, dowiedzieli się jak można poprawić swoje zdrowie stosując dobrze dobrane zioła, a także jak dokonać dobrego wyboru produktów zielarskich.

14.11. w **Bibliotece Miejskiej w Inowrocławiu** odbyło się spotkanie z reżyserem, scenarzystą, pisarzem i grafikiem Feliksem Falkiem. W 2021 roku reżyser opublikował autobiografię *Wodzirej i inni. Rozmowa z samym sobą*. Podczas spotkania gość promował najnowszą książkę *Gmach. Opowieści prawdopodobne i prawdziwe*, do której wykonał ilustracje.

14.11. **Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Łabiszynie** zorganizowała spotkanie autorskie z Agnieszką Olejnik, autorką ponad 30 powieści obyczajowych, kryminalnych i romansów historycznych. Podczas spotkania z czytelnikami, pisarka opowiedziała o swojej pracy twórczej oraz pasji jaką jest podróżowanie.

14.11. gościem **Miejskiej Biblioteki Publicznej w Świeciu** była Joanna Kuciel-Frydryszek, autorka książki *Chłopki. Opowieść o naszych babkach*, którą można określić mianem zbiorowego świadectwa. Dyskusja oscylowała wokół rodzinnych opowieści, które jak przyznała sama autorka stanowiły podstawowy budulec stworzonej publikacji.

15.11. **Filia nr 10 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** przeprowadziła zajęcia edukacyjne dla najmłodszych pt. „Symbole narodowe nie są nam obce”. Dzieci poznały znaczenie polskich symboli narodowych, a następnie wysłuchały wybranych wierszy Michała Rusinka, pochodzących ze zbioru *Jaki znak Twój? Wierszyki na dalsze 100 lat niepodległości*. Wzięły również udział w przedstawieniu teatralnym opowiadającym o rozbiorach Polski oraz przywróceniu ojczyzny na mapę świata. Na zakończenie spotkania uczestnicy wykonali Godło Rzeczypospolitej Polskiej.

15.11. **Gminna Biblioteka Publiczna w Rogowie** przy współpracy z biblioteką Szkoły Podstawowej w Rogowie zorganizowały spotkanie autorskie z aktorem i poetą Piotrem Pilarskim. Przy dźwiękach muzyki Fryderyka Chopina, gość zaprezentował wybrane utwory z cyklu poetyckiego *Animus – serce moje*. Tego samego dnia gość wystąpił z recitalem muzyczno-poetyckim w **Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Żninie**. 22.11. odwiedził **Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy Barcin i Miejsko-Gminną Bibliotekę Publiczną w Janikowie**. 23.11. gościł w **Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Gniewkowie**. 24.11. artysta spotkał się z czytelnikami **Biblioteki Publicznej Gminy Jeziora Wielkie**.

16.11. **Filia nr 10 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała lekcję biblioteczną skierowaną do dzieci z klasy III szkoły podstawowej. Gościem spotkania była Jolanta Tobolewska z Księgarni „Arabeska”, która opowiedziała o konstrukcji książki, wyjaśniła różnice między biblioteką a księgarnią oraz zaprezentowała własne unikatowe egzemplarze. Uczestnicy wysłuchali również fragmentu opowieści *Zbawcy książek* Agnieszki Stelmaszyk oraz obejrzeli film edukacyjny pt. „Od pomysłu do projektu” poświęcony procesowi powstawania książki. Zapoznali się także z zasadami korzystania z biblioteki, a następnie rozwiązali tematyczną krzyżówkę. Na zakończenie powstały pamiątkowe zakładki do książek.

16.11. w **Filii nr 24 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** miało miejsce spotkanie podróżnicze ph. „Podróż przez magiczne Bałkany”. Przewodnikami po Półwyspie Bałkańskim byli Andrzej Cieślak i jego córka, Adrianna. Dzięki fascynującej, bogato zilustrowanej relacji gości, uczestnicy podziwiali zjawiskowe plaże Grecji i Chorwacji. Zwiedzili przepiękne zabytki Sarajewa i Mostaru, bazyry przypominające czasy Imperium Otomańskiego, a także targi pełne apetycznych owoców i przypraw.

16.11. **Miejska Biblioteka Publiczna w Strzelnie** gościła Dominika Księskiego, wydawcę i redaktora naczelnego lokalnego tygodnika *Paluki*. Podczas spotkania pt. „Wędrówka przez pasma gór Sajan”, opowiedział o systemie górskim w Azji położonym w większej części na terytorium Rosji, a także w małej części na terytorium Mongolii. Ciekawą relację wzbogaciły pokaz fotografii oraz oprawa muzyczna.

17.11. w **Filii nr 12 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** odbył się wieczór poetycki z udziałem czytelniczek biblioteki. Podczas spotkania uczestniczki zaprezentowały własne wiersze powstałe pod wpływem przeżyć i emocji oraz fragmenty wspomnień spisanych przez lata. Przedstawiły również utwory ulubionych poetów, m.in.: Haliny Poświatowskiej, Antoniego Słonimskiego, ks. Jana Twardowskiego, Barbary Katarzyny Rodziewicz, Zdzisława Prussa, Stefana Pastuszewskiego, Piotra Wiktora Grygiela.

17.11. gościem **Filii nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** był Stefan Pastuszewski, pisarz i poeta, członek Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, założyciel i sekretarz ogólnopolskiego miesięcznika literackiego *Akant*. Podczas spotkania z czytelnikami, autor opowiedział o swoich zainteresowaniach literaturą i kulturą japońską, a także fascynacji zwyczajami tego kraju, które znalazły swoje odzwierciedlenie w poezji. Wiersze zawarte w książce *Życzliwa Li-li*, nawiązują formą do tradycyjnej japońskiej pieśni tanka. Druga z omawianych książek *Opowieści niezwykłego* to powieść historyczna, obejmująca okres od 1985 do 2017 roku. Publikacja powstała na podstawie rozmów z osobami, które podlegały weryfikacji przez Wojewódzką Komisję Kwalifikacyjną Byłych Funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa, której Stefan Pastuszewski był przewodniczącym.

17.11. w **Gminnej Bibliotece Publicznej w Sadkach** odbył się wernisaż wystawy grafik wyrzyckiego artysty Tomasza Pasternaka. Motywem przewodnim wystawy był mit prehistoryczny. Uczestnicy spotkania wysłuchali również wybranych wierszy gościa: *Requiem dla umierania*, *Pomyłone rewolucje*, *Ostatni nie dostrzega*, *Zmrok*, *Prometeusz*, *Rozmowa nocą*. Artysta opowiedział o swojej twórczości, ulubionych tematach oraz inspiracjach. Wystawę można było obejrzeć w bibliotece do 31.12.2023 roku.

20.11. gościem **Gminnej Biblioteki Publicznej w Sadkach** był dr Sławomir Łaniecki, autor publikacji *Pałace, dwory i folwarki powiatu nakielskiego*. Podczas spotkania pt. „Tajemnice pałacu w Samostrzelu” przybliżył historię klasycystycznego pałacu oraz jego mieszkańców.

20.11. **Miejska Biblioteka Publiczna w Strzelnie** zorganizowała spotkanie muzyczno-literackie poświęcone twórczości Fryderyka Chopina. Biografię wybitnego kompozytora przedstawił Dawid Burdelak. Opowieści towarzyszył występ trzech solistek: Nell Polgert-Martwiczuk, Magdalena Wierzińska oraz Karolina Michalska. Artystki wykonały arie i pieśni.

20 i 29.11. gościem **Miejskiej Biblioteki Publicznej w Świeciu** był Patryk Rybus, absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, redaktor kwartalnika *Dom wariatów* oraz prezes Papierowej Fundacji. W pracy artystycznej zajmuje się słowem i komunikacją. Wygłosił wykład poświęcony sztuce i kulturze, adresowany do seniorów. Podczas pierwszego spotkania pt. „Książki w sztukach wizualnych” uczestnicy dowiedzieli się, co można zbudować z książek oraz w jaki sposób mówi się o wartości literatury za pomocą rzeźb i innych działań artystycznych. Była to również okazja do omówienia prac interpretujących literaturę. Kolejny wykład pt. „Język w sztukach wizualnych” przybliżył dzieła, które bawią się słowem, dźwiękiem i sposobem myślenia.

22.11. **Biblioteka Główna WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała wieczór autorski z Tadeuszem Oszubskim pt. „Miłość i inne straszne przypadki”. Spotkanie poświęcone literaturze grozy, fantasy oraz thrillerom, poprowadziła Joanna Szmytkowska.

22.11. gościem **Miejskiej Biblioteki Publicznej w Mogilnie** była Mariola Mikołajczak, językoznawca, profesor slawistyki, tłumacz. Zainteresowania naukowe skupiają się wokół historii języka bułgarskiego i innych języków południowosłowiańskich, a także dialektologii historycznej i związków języka z folklorem. Podczas spotkania połączonego z promocją książki *Balkany magiczne*, autorka opowiedziała o przenikających się kulturach chrześcijańskiej i muzułmańskiej, w których można znaleźć ślady zapomnianych tradycji słowiańskich.

23.11. **Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim** gościła Justynę Bednarek, autorkę książek dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Pisarka w ciekawy sposób opowiedziała o swojej twórczości, a także zdradziła, jak zrodził się pomysł na książkę *Niesamowite przygody dziesięciu skarpetek*. Podczas spotkania przeczytała również fragmenty autorskich książek *Kury z grubej rury* oraz *Babcocha*.

23.11. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Świeciu** miało miejsce spotkanie z Przemysławem Kossakowskim, dziennikarzem, podróżnikiem, autorem programów i reportaży. Tematem spotkania był program *Down The Road. Zespół w trasie*. Gość opowiedział o łamaniu stereotypów związanych

z niepełnosprawnościami oraz jak wielkie ograniczenia mają ludzie w tzw. „normie”, a jak bardzo otwarci i prawdziwi są ludzie poza nią. Program *Down The Road*, a przede wszystkim jego bohaterowie, zmienili jego życie. Aktualnie jest założycielem i prezesem Fundacji Arterytorium, a także terapeutą.

24.11. w **Filii nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** odbył się wernisaż wystawy prac malarskich bydgoszczanki Anny Najdowskiej. Maluje portrety, pejzaże, motywy z mitologii. Podczas spotkania artystka opowiedziała o genezie powstania poszczególnych dzieł.

24.11. gościem **Gminnej Biblioteki w Cekcynie** był Kamil Zieliński, uczeń tucholskiego liceum ogólnokształcącego, autor książek *Mroczna rutyna* (2022) i *Ludzie pustki* (2023). Pierwsze teksty zaczął publikować w wieku 12. lat na internetowej platformie Wattpad. Oprócz powieści pisze wiersze, tworzy podcasty. Na podstawie *Mrocznej rutyny* przygotował słuchowisko, do drugiej powieści nagrał zwiastun, świetnie oddający jej nastrój. Podczas spotkania gość opowiedział o swoich książkach oraz o tym, co go inspiruje i motywuje. Wkrótce ukaże się jego trzecia powieść wraz z tomikami wierszy.

24.11. **Biblioteka Publiczna Gminy Złotniki Kujawskie** gościła Kazimierza Szymeczko, autora *Historii Polski w opowieściach, Pomolowanej historii. Opowieści moli książkowych* i wielu opowiadań dla młodszych dzieci publikowanych m.in. w *Świerszczyku*.

25.11. w Saloniku Literacko-Artystycznym **Biblioteki Miejskiej w Inowrocławiu** odbył się XI Wojewódzki Konkurs Krasomówczy „Tu Jestem”. O tytuł najlepszego mówcy województwa walczyła młodzież z regionu kujawsko-pomorskiego. Wypowiedzi oceniło Jury w składzie: Urszula Guźlecka, dziennikarka, redaktorka Telewizji Polskiej Bydgoszcz, Krystyna Lewicka-Ritter, dziennikarka, publicystka, popularyzatorka kujawskiego folkloru oraz Marcin Woźniak, Dyrektor Muzeum im. Jana Kasprówicza w Inowrocławiu. Konkurs objęty został honorowym patronatem Marszałka Województwa Kujawsko Pomorskiego Piotra Calbeckiego, Przewodniczącej Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego Elżbiety Piniewskiej.

29.11. **Biblioteka Główna WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała spotkanie autorskie z Andrzejem Dyszakiem, autorem publikacji *Nowy słownik gwary miejskiej bydgoszczan*.

30.11. w **Filii nr 16 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbył się wernisaż wystawy fotografii Bożeny Sas. Podczas spotkania pt. „Przyroda w makro i mikro fotografii” artystka opowiedziała o swojej pasji oraz technikach fotografowania, które wykorzystuje w pracy.

GRUDZIEŃ

1-24.12 **Gminna Biblioteka Publiczna w Rogowie** publikowała w mediach społecznościowych biblioteki kalendarz adwentowy w formie filmików z nagraniami osób czytających baśń H.Ch. Andersena *Królowa Śniegu*. Do czytania fragmentów baśni zaproszeni zostali członkowie nieformalnego stowarzyszenia Mole książkowe, działającego przy bibliotece, pracownicy Urzędu Gminy w Rogowie z wójtem na czele oraz mieszkańcy Gminy Rogowo. inicjatywa spotkała się z bardzo miłym i entuzjastycznym przyjęciem.

1.12. **Miejska Biblioteka Publiczna w Świeciu** zorganizowała spotkanie z Adrianną Ratajczak, autorką debiutanckiej książki *Nuvole Bianche. Białe chmury*. Pisarka opowiedziała o swojej twórczości, a także genezie powstania tytułu powieści, który jest bezpośrednim odniesieniem do utworu włoskiego kompozytora Ludovica Einaudiego. Właśnie ta melodia towarzyszyła autorce podczas tworzenia.

5.12. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Mogilnie** miało miejsce spotkanie z Marcinem Gienieczko, podróżnikiem ekstremalnym, który samotnie przeszedł Góry Mackenzie w północnej Kanadzie na dystansie 960 kilometrów. Jest autorem m.in. filmów *Pokonać siebie* i *Zagubiony na Jukonie* oraz książki *Zatańczyć z Amazonką*, która stała się tematem dyskusji z czytelnikami. To opowieść o *ekstremalnych przeżyciach przy organizacji ambitnej wyprawy, o wielkim triathlonie i pierwszym w historii przepłynięciu Amazonki w canoe na dystansie 5980 kilometrów*.

5.12. gościem **Gminnej Biblioteki Publicznej w Rogowie** była pisarka Agnieszka Zakrzewska, autorka powieści obyczajowo-historycznych, m.in. cyklu *Saga czekoladowa* i *Do jutra w Amsterdamie* oraz powieści *Błękitny koliber*, *Deficyt niebieskich migdałów*, *Rubinowa akwarela*. Od ponad dwudziestu lat mieszka w Królestwie Niderlandów. Debiutowała w 2018 roku powieścią obyczajową *Do jutra w Amsterdamie*.

8.12. **Filia nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała wernisaż wystawy obrazów Karola Satera. Na wystawie

zaprezentował obrazy wykonane głównie farbami olejnymi oraz techniką diamond painting.

11.12. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Mogilnie** odbył się koncert poezji śpiewanej z okazji 100. rocznicy urodzin Wisławy Szymborskiej. Utwory poetki zinterpretowali Patrycja Mazurek-Toczko (wokół) oraz Wiktor Mazurkiewicz (gitara).

11.12. **Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Nakle** zorganizowała koncert mikołajkowy. Przy akompaniamencie gitary, puzonu, fletu i pianina, młodzi muzycy z Filharmonii Pomorskiej zaprezentowali kolędy, utwory jazzowe oraz klasyczne, m.in.: *Zimę* Antonio Vivaldiego, *Karnawał zwierząt* Saint-Saensa.

11.12. **Miejska Biblioteka Publiczna w Tucholi** zorganizowała spotkanie z okazji 115. rocznicy urodzin jej patrona Aleksandra Janty-Polczyńskiego. Prelekcję na temat życia i twórczości polskiego poety, prozaika, dziennikarza wygłosił Michał Folega, autor książki *Życie na świat otwarte. Aleksander Janta-Polczyński*. Wiersze patrona zaprezentował Dariusz Krygowski. W spotkaniu uczestniczyli uczniowie Zespołu Szkół Licealnych i Agrotechnicznych im. Leona Janty-Polczyńskiego w Tucholi.

13.12. w Saloniku Literacko-Artystycznym **Biblioteki Miejskiej w Inowrocławiu** wystąpili młodzi aktorzy Inowrocławskiego Teatru Otwartego. Artyści zaprezentowali projekt „Eviva l’arte!” w reżyserii Elżbiety Piniewskiej, przygotowany z okazji 163. rocznicy urodzin Jana Kasprowicza. Łukasz Wudarski, dyrektor Wojewódzkiego Ośrodka Animacji Kultury w Toruniu opowiedział o dwóch niezwykłych obrazach: *Dziwnym ogrodzie* Józefa Mehoffera i *Krzyku* Edvarda Muncha.

13.12. w **Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Żninie** odbył się montaż słowno-muzyczny w wykonaniu Zbigniewa Grabowskiego, pochodzącego z Wągrowca historyka i poety, autora tekstów piosenek oraz Andrzeja Kuligowskiego, muzyka, kompozytora. Utwory poety o tematyce świątecznej recytowały Jadwiga Łysy i Halina Szambelan. Goście przybliżyli także bożonarodzeniowe tradycje oraz zaprezentowali wybrane kolędy i pastoralki.

14.12. **Filia nr 13 dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** przeprowadziła Świąteczny Konkurs Recytatorski adresowany do uczniów klas I-III szkoły podstawowej. Zadaniem uczestników była interpretacja wybranego wiersza o tematyce świątecznej. Wśród kryteriów oceny znalazły się: dobór tekstu i jego pamięciowe opanowanie, poprawna recytacja,

interpretacja tekstu oraz ogólny wyraz artystyczny (uzasadniony gest sceniczny, element ruchu, strój). Dzieci zaprezentowały utwory polskich poetów: Lucyny Krzemienieckiej, Emilii Waśniowskiej, Wandy Chotomskiej i Leopolda Staffa. Konkurs zorganizowano przy współpracy ze Szkołą Podstawową nr 32 w Bydgoszczy.

15.12. Filia nr 4 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy zorganizowała bożonarodzeniowe spotkanie poetyckie połączone z promocją almanachu poetyckiego *...a Gopło wciąż błękitne*, będącego pokłosiem Ogólnopolskich Literackich Spotkań Pokoleń Kruszwica-Kobylniki 2023. Podczas wieczoru zaprezentowano nagrodzone utwory, a także wiersze o tematyce świątecznej. Wybrane utwory przedstawili: Alina Rzepecka, Lucyna Siemińska, Krystyna Wulert, Jarosław Stanisław Jackiewicz, Grażyna Rochna-Woźniak, Rafał Roszczyńska, Jarosław Krawczyk, Barbara Laskowska, Magdalena Jagiełłowicz. Wydarzenie zakończył koncert kolęd.

20.12. Filia nr 5 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy zaprosiła swoich czytelników na koncert kolęd w wykonaniu chóru dziecięcego „Ojejku” pod dyrekcją Roksany Ptasznik. Chór działa od 2006 roku przy Szkole Podstawowej nr 38 w Bydgoszczy.

21.12. Filia nr 16 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy zorganizowała wernisaż wystawy obrazów Grupy Plastycznej IMPRESJA 1 Blog, działającej przy Klubie 1. Brygady Lotniczej w Bydgoszczy. Wydarzenie odbyło się z okazji 100. rocznicy urodzin Andrzeja Szwalbe, honorowego obywatela Bydgoszczy, wielkiego wizjonera i kreatora bydgoskiej kultury. Podczas spotkania zaprezentowano obrazy tematycznie nawiązujące do życia i działalności wybitnej postaci. Szereg anegdot i ciekawostek przedstawił bydgoski działacz społeczny Andrzej Adamski. Wieczór uświetnił koncert kolęd i pastorałek przy akompaniamencie gitary Jerzego Radczuka.

JAK TO ROBIĄ INNI **(aktywne formy uczestnictwa w życiu kulturalnym regionu)**

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna

im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy

XII Narodowe Czytanie

XII odsłona Narodowego Czytania „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej zorganizowana została 9 września 2023 roku na dziedzińcu Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy. Organizatorem Narodowego Czytania była WiMBP w Bydgoszczy we współpracy z Teatrem Polskim im. Hieronima Konieczki w Bydgoszczy. Wydarzenie rozpoczęło się wykładem literaturoznawcy dr. Marcina Smolińskiego z Katedry Lingwistyki Stosowanej Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy na temat genezy „Nad Niemnem” oraz twórczości Elizy Orzeszkowej. Czytanie zainaugurowała aktorka Teatru Polskiego Żenia Doliak. Następnie do głośnego czytania zaproszeni zostali Czytelnicy biblioteki wojewódzkiej, uczniowie II Społecznego Liceum Ogólnokształcącego oraz mieszkańcy miasta i bibliotekarze. Wydarzenie zakończył występ aktorów Teatru Polskiego Dagmary Mrowiec-Matuszak oraz Mirosława Guzowskiego, którzy przedstawili scenę spotkania w altanie Emilii i Benedykta Korczyńskich. Wspólnemu czytaniu towarzyszyła wystawa różnorodnych wydań „Nad Niemnem” ze zbiorów Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy, a także materiałów dotyczących autorki. Kancelaria Prezydenta RP z okazji wydarzenia przygotowała pieczęć okolicznościową, którą można było przystawić w przyniesionych książkach. Relację z wydarzenia pokazała TVP3 <https://bydgoszcz.tvp.pl/72613458/zblizenia-9092023-g-1830>

V Festiwal Panien Wodnych

W terminie 2-13.10.2023 roku Fundacja Nasza tradycja – nasza przyszłość zorganizowała V Festiwal Panien Wodnych, w ramach autorskiego Projektu Legendaria realizowanego od 2016 roku. W wydarzeniu wzięły udział Biblioteka Główna oraz filie WiMBP w Bydgoszczy: Filia nr 3 dla dorosłych i dla dzieci, Filia nr 5 dla dorosłych i dla dzieci, Filia nr 10 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży, Filia nr 16 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży oraz Filia nr 23 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży.

Celem Festiwalu było przywrócenie pamięci o bydgoskich i polskich legendach, które stanowią ważną część niematerialnego dziedzictwa narodowego. Wydarzenie stworzyło szansę dla dzieci i młodzieży, w tym uczniów wykluczonych społecznie, na aktywny udział w życiu kulturalnym. Ciekawa forma zabawy edukacyjnej dała możliwość poznania legend bydgoskich, rozbudziła zamiłowanie do czytelnictwa, rozwinęła kreatywność dzieci młodszych i starszych, wpłynęła na wyobraźnię i rozwój zainteresowań młodego pokolenia oraz zintegrowała dzieci i młodzież podczas wspólnego działania. Spotkania w bibliotekach adresowano do dzieci w wieku przedszkolnym oraz uczniów klas I-III.

Motywy przewodnim tegorocznego Festiwalu było opowiadanie na motywach legendy z Bydgoszczy *Bydgosta i panny wodne* z Brdy autorstwa Tadeusza Oszubskiego, pochodzącej z książki *Legenda Panien Wodnych*. Udostępniono link do nagrania, na którym sam autor zaprezentował swój utwór. Zajęcia literacko-plastyczne zrealizowano według scenariuszy dostosowanych do wieku uczestników. Dzieci poznały definicję oraz cechy charakterystyczne legendy, wysłuchały przygotowanego opowiadania, a następnie wzięły udział w dyskusji na temat poznanego tekstu. W części warsztatowej powstały m.in. zakładki do książek nawiązujące do treści legendy oraz kolorowe wizerunki Panien Wodnych: Pasterki Ryb, Pasterki Ptaków i Panny Deszczowej. Prace zostały zaprezentowane na bibliotecznych wystawach. Spotkania zakończył barwny Korowód Stworów Wodnych. W zajęciach zorganizowanych w Bibliotece Głównej oraz filiach bibliotecznych uczestniczyło 161 osób.

Gra miejska „Odkryj tajemnice Biblioteki”

Z okazji Jubileuszu 120-lecia Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy przygotowana została gra miejska w aplikacji Action Track pt. „Odkryj tajemnice Biblioteki”. Rozgrywka konkursowa przeprowadzona w dniach 11-15 grudnia 2023 r. przyciągnęła liczne grono graczy – udział wzięło 17 drużyn.

Celem gry było przybliżenie historii i działalności Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy, która jest jedną z najważniejszych instytucji na mapie Bydgoszczy, jej patrona – dr. Witolda Bełzy oraz pobudzenie zainteresowania lokalną historią zarówno młodzieży, jak i ich rodziców, integracja międzypokoleniowa.

Gra była rozmową z patronem Biblioteki – dr. Witoldem Bełzą, a gracz wcielił się w rolę poszukiwacza wiedzy, przygotowującego się do Wielkiego Testu Wiedzy o Bydgoszczy. Akcja gry w angażujący i aktywny sposób pokazała pracę Biblioteki, jej historię, a gracz rozwiązując szyfry

i łamigłówek skupione wokół najważniejszych osób mających wpływ na rozwój instytucji, odwiedził najciekawsze miejsca i poznał unikatowe zbiory zgromadzone w Bibliotece.

Gra zaczyna się i kończy przy budynku głównym Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy. Podczas gry Gracz przechodził przez różne pomieszczenia Biblioteki – od holu, w którym poznał historię powstania Biblioteki, jej patrona i mógł podziwiać zabytkowe wnętrza, aż po pomieszczenia nowoczesnej Wypożyczalni Multimedia 39.

Centrum Informacji i Kultury „Ameryka w Twojej Bibliotece”

W 2023 roku w ramach Centrum Informacji i Kultury „Ameryka w Twojej Bibliotece”, działającym w WiMBP w Bydgoszczy, odbyło się 15 spotkań adresowanych do różnych grup odbiorców. Nowością były zajęcia z wolontariuszką Julie Johnson – native speakerką, bibliotekarką, stypendystką programu Fulbrighta z USA. Od października 2022 do czerwca 2023 uczyła języka angielskiego na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Najmłodszy mogli pod jej opieką sprawdzić swoją wiedzę w multimedialnych quizach, składać origami oraz posłuchać o amerykańskich zwyczajach. Było czytanie po angielsku i opowiadania. Młodzież mogła sprawdzić swój angielski w praktyce i posłuchać o bibliotekach, nie tylko amerykańskich. A@YL prezentowało nastolatkom komercyjne bezpłatne bazy danych online – eLibraryUSA. Pracownicy WiMBP w Bydgoszczy mogli z wolontariuszką przełamać barierę w porozumiewaniu się po angielsku. Ćwiczyli m.in. słownictwo przydatne w obsłudze czytelników, oprowadzaniu po bibliotece, ale także po Starym Mieście.

17 listopada z czytelnikami spotkała się Magdalena Żelazowska – dziennikarka, pisarka, podróżniczka, która promowała w Bydgoszczy najnowszą książkę *Nowy Jork. Miasto marzycieli*. Z pasją tłumaczyła, w czym tkwi sekret tego miasta. Opowiadała o codzienności nowojorczyków, ich podejściu do życia, pracy i miłości, stylu ubierania się oraz sposobach na szczęście.

23 listopada odbyło się spotkanie z Henrykiem Martenką – dziennikarzem, publicystą i podróżnikiem. Autor leksykonu *Hymny państw świata* podzielił się z młodzieżą ciekawostkami dotyczącymi pieśni narodowych z różnych zakątków globu, szczególnie na kontynencie amerykańskim. Młodzież miała okazję posłuchać fragmentów utworów, które przybliżyły im historię oraz charakter poszczególnych krajów. Tradycją A@YL są już wykłady dr. Adama Piekarskiego – prezesa Polskiego

Stowarzyszenia Przyjaciół Indian, który od lat angażuje się w promocję kultury tubylczych ludów Ameryki Północnej w Polsce i regularnie gości w bydgoskiej bibliotece. 12. spotkanie z indiańskimi kulturami poświęcone było refleksjom z wystawy w Forum Humboldta w Berlinie, a 13. (połączone z seminarium Polsko-Amerykańskiego Towarzystwa Etnograficznego PAES/PATE) promocji książki *Zimowe kroniki Siuksów*. Do udziału w nim został zaproszony Marek Maciołek – tłumacz literatury indiańskiej i samej książki, a przy okazji współzałożyciel pisma Tawacin oraz właściciel Wydawnictwa Tipi.

W ramach filmowego „Projektor”, biblioteka rozpoczęła pokazy filmów biograficznych, historycznych i opartych na prawdziwych wydarzeniach, które poruszają różne aspekty kultury oraz historii amerykańskiej. Widzowie mogli obejrzeć m.in. „Nomadland” oraz „Gorący temat”. Seans filmu „Cud na 34 ulicy” zakończony został wystąpieniem przygotowanym przez filmoznawczynię i koordynatora „Projektor” – Agnieszkę Wrzos. W ramach A@YL miały miejsce jeszcze inne działania – kiermasz książek anglojęzycznych i prezentacje dla uczniów w ramach Wędrującego Katalogu.

Ogółem w 15 spotkaniach zorganizowanych przez Centrum Informacji Ameryka@YourLibrary wzięło udział 330 osób. Z baz danych skorzystało 411 użytkowników, którzy pobrali 771 dokumentów.

Biblioteka Miejska w Inowrocławiu

„Człowiek od klimatu”

Biblioteka Miejska w Inowrocławiu, w terminie 28 września – 28 listopada 2023 roku, realizowała projekt ph. „Człowiek od klimatu” dofinansowany przez Fundację BGK w programie grantowym „Dzieci Kapitana Nemo” – Edycja IV. To projekt historyczny dla dzieci i młodzieży w wieku 10-18 lat, którego celem jest przypomnienie sylwetek Polaków, których osiągnięcia, odkrycia, wynalazki zrewolucjonizowały myśl ludzką i zmieniły postrzeganie świata. Poprzez zabawę i atrakcyjne formy nauki, dzieci i młodzież poznają nowe autorytety oraz inspirują się odkryciami swoich rodaków.

Cykl spotkań zorganizowanych w inowrocławskiej bibliotece oraz filiach dla dzieci poświęcono postaci Henryka Arctowskiego, Polskiej Stacji Arktycznej oraz zmianom klimatycznym, które coraz bardziej dotyczą różne zakątki świata. Wybór postaci polskiego pioniera klimatologii i badacza stron polarnych nie był przypadkowy. Pamięć o Arctowskim zapisała się również

na kartach historii Inowrocławia, w którym mieszkał i uczęszczał do gimnazjum.

Wydarzenia w ramach projektu zainauguowało spotkanie z edukatorką z Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia Dorotą Sajbor, która przybliżyła ciekawostki ze świata nauki. Uczestnicy wzięli również udział w dyskusji na temat działań człowieka na rzecz ochrony zielonej planety. Na koniec spotkania każdy otrzymał nasiona miododajnych roślin i kwiatów, będących początkiem dobrych zmian.

O ekwipunku prawdziwego podróżnika oraz sposobach na przetrwanie w trudnych warunkach klimatycznych opowiedział Mateusz Zieliński, trener pływania i biegania, zapalony górolaz oraz fan historii alpinizmu, który niedawno zdobył jeden z najwyższych szczytów Kaukazu – Kazbek. Podczas spotkania przybliżył ciekawostki o wyprawie „Belgiki” z Henrykiem Arctowskim na czele.

Każdy kto marzył o stworzeniu własnego filmu, mógł spróbować swoich sił podczas warsztatów animacji poklatkowej z wykorzystaniem iPad’ów, poprowadzonych przez Łukasza Wiesę. Uczestnicy z wielkim zaangażowaniem kreowali historie nawiązujące do wielkich wypraw Henryka Arctowskiego. Stworzyli oryginalne figurki, a także zgłębili wiedzę z animowania postaci i procesu tworzenia płynnych ruchów. Efektem warsztatów był edukacyjny film o polskim badaczu „Poklatkowa wyprawa biegunowa”. Materiał został umieszczony na stronie i Fanpage’u Biblioteki. Okazją do rozwinięcia umiejętności tworzenia podkastów, stały się warsztaty pt. „Entuzjasta niskich temperatur” poprowadzone przez dziennikarza Marcina Głapiaka. Podczas twórczych spotkań powstało słuchowisko prezentujące ciekawostki o Arctowskim.

Podczas warsztatów z cyklu „Eksperci od klimatu”, poprowadzonych przez naukowca Bartosza Pałuckiego, uczestnicy zgłębili tajniki wiedzy z zakresu nauk ścisłych. Wzięli udział w eksperymentach z wodą i lodem, a także dowiedzieli się, w jaki sposób gazy wpływają na planetę. Dzieci poznały prawa fizyki, a pod okiem specjalisty spróbowały wytworzyć prąd. Wiele radości uczestnikom sprawiły fascynujące eksperymenty: „góra-dół”, „szuru-buru” z balonami oraz magiczną kulą i świetlnymi różdżkami. Na zakończenie każdy otrzymał dyplom Eksperta od klimatu. Wiedzę na temat osiągnięć Henryka Arctowskiego, które przyczyniły się do rozwoju światowej nauki, przybliżyła z kolei Lidia Galak. Wspólnie z uczniami klasy VIII szkoły podstawowej przeprowadziła doświadczenia z suchym lodem, będące doskonałą okazją do obserwacji efektów sublimacji i właściwości termodynamicznych.

Miłośnicy świata zwierząt spotkali się z Marcinem Kostrzyńskim, dziennikarzem, leśnikiem, autorem audycji przyrodniczych dla dzieci

i młodzieży oraz książek, m.in.: *Puszcza, Przyrodyjki, Plotki o zwierzętach, Gawędy o wilkach i innych zwierzętach*. Podczas spotkania gość opowiedział o zorzy polarnej oraz przybliżył zagrożone gatunki zwierząt. Nie zabrakło anegdot i unikatowych filmów, które pozwoliły spojrzeć z innej perspektywy na fascynujący świat przyrody i jednocześnie zaszcześcić u niejednego dziecka ducha obrońcy przyrody.

W ramach wydarzenia zorganizowano również konkurs pt. „Artzt(owski)!”, skierowany do uczniów klas IV-VIII. Celem było przybliżenie sylwetki Henryka Arctowskiego oraz zachęcenie młodzieży do bliższego poznania jego działalności naukowej poprzez twórcze działania. Uczestnicy mieli za zadanie samodzielnie wykonać i opracować artykuł prasowy w formie plastycznej dotyczący życia i działalności naukowej polarnika i prekursora badań klimatu. Rozstrzygnięcie nastąpiło 14 listopada 2023 roku. Jury przyznało trzy nagrody oraz trzy wyróżnienia. Powstałe prace plastyczne dołączyły do wystawy „Arctowski – na koniec świata i jeszcze dalej!”, którą można było obejrzeć w holu Biblioteki.

Cykl spotkań zakończyło zwiedzanie miejsc związanych z dzieciństwem Henryka Arctowskiego. W ślad za polskim meteorologiem wyruszyli uczniowie Liceum Ogólnokształcącego im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu. W przeszłości było to Gimnazjum Męskie, do którego uczęszczał wybitny naukowiec. Historię jego życia przybliżył krajoznawca i przewodnik Antoni Ścigacz.

W ramach projektu ph. „Człowiek od klimatu” zrealizowano 11 wydarzeń, w których wzięło udział 688. uczestników.

Biblioteka Publiczna w Solcu Kujawskim

Mobilna gra edukacyjna „Solec: Odyseja Międzyczasowa 1932”

Od 18 maja do 1 grudnia 2023 roku Biblioteka Publiczna w Solcu Kujawskim realizowała projekt „Śladami Celebrytów Dwudziestolecia Międzywojennego w Solcu Kujawskim”, dofinansowany ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie, w programie „Patriotyzm jutra”. W ramach projektu, przy współpracy z solectką młodzieżą, Muzeum Solca im. Księcia Przemysła oraz Fundacją Good Culture, powstała mobilna gra edukacyjna pt. „Solec: Odyseja Międzyczasowa 1932”, adresowana do różnych grup wiekowych. Jej celem było przede wszystkim przybliżenie postaci związanych z historią Solca Kujawskiego, żyjących w epoce dwudziestolecia międzywojennego. Wśród nich znaleźli się: Robert Schiller (budowniczy), ks. Jan Mąkowski (działacz społeczny), Alina Prus-

Krzemińska (pisarka, poetka, dziennikarka), Wacław Czaczka-Ruciński (burmistrz), Tadeusz Jabłoński (poseł), Kazimierz Serocki (muzyk).

Premierę gry, która odbyła się 7 października 2023 roku podczas Nocy Bibliotek, poprzedziły spotkania wprowadzające młodych twórców w tematykę projektu. Pieczę merytoryczną nad opracowaniem gry sprawował Łukasz Wojtecki z Muzeum Solca im. Księcia Przemysła. Materiały historyczne przygotowane na potrzeby gry, bazowały na dokumentach pochodzących z muzealnych zbiorów. Na podstawie materiałów źródłowych, uczestnicy wykonali oryginalne pocztówki metodą kolażu, które następnie zostały zdigitalizowane, wydrukowane oraz dodane do pakietu nagród. Za stronę techniczną była odpowiedzialna Fundacja Good Culture, promująca m.in. projekt Good Games zajmujący się wdrażaniem gamifikacji w instytucjach kulturalno-edukacyjnych. Powstały dwie wersje gry: dla biegaczy oraz kanapowa, dostępne w aplikacji Action Track. Wydarzeniu towarzyszyła również miniwystwa poświęcona bohaterom gry, a także prelekcja Jadwigi Bretes, która przybliżyła postać jednego z działaczy. Dla najmłodszych również przygotowano szereg atrakcji: zabawę w detektywa i odszukiwanie przedmiotów w ciemności, brokatowe tatuaże limbo, prace plastyczne, gry planszowe oraz seans filmowy.

Miejska Biblioteka Publiczna w Strzelnie

Projekt ph. „Akcja Aktywizacja!”

Miejska Biblioteka Publiczna w Strzelnie wzięła udział w projekcie ph. „Akcja aktywizacja!”, zrealizowanym w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego (EFRR i EFS) Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Jego celem była aktywizacja i animacja minimum 120. mieszkańców obszaru LGD, czyli mieszkańców powiatu mogileńskiego z gmin Mogilno, Strzelno, Jeziora Wielkie i Dąbrowa, poprzez zwiększenie dostępu do szeroko rozumianej kultury i różnych form aktywności w okresie od 1 kwietnia do 31 października 2023 roku. W ramach projektu powstały cztery Centra Aktywności Lokalnej – Mediateki. Pierwsze utworzono w Mogilnie w siedzibie LGD, drugie w Domu Kultury w Strzelnie, trzecie w świetlicy wiejskiej w Sławsku Dolnym i czwarte w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Strzelnie. Realizatorem projektu było Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Sąsiedzi wokół Szlaku Piastowskiego.

W Centrum Aktywności Lokalnej przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Strzelnie zorganizowano: spotkania autorskie, zajęcia plastyczno-rękodzielnicze oraz zajęcia edukacyjne, adresowane do dorosłych, młodzieży i dzieci.

Gościem pierwszego spotkania autorskiego była Anna Rink, autorka książki *Dziennik Reni*, opartej na pamiętnikach pisanych przez matkę autorki, Teresę Wrzeszczyńską w okresie od października 1941r. do marca 1942 r., a także relacjach świadków i listach. Podczas spotkania zaprezentowano fragmenty wspomnień i wyjątkowych opowieści rozgrywających się w okolicach Trzemeszna, Orchowa i Strzelna przedstawionych z perspektywy dorastającej dziewczynki. Kolejne spotkanie skierowano do najmłodszych i poświęcono serii książek *Basia* autorstwa Zofii Staneckiej. Pisarka opowiedziała o swojej pracy twórczej oraz procesie powstawania książki. Dzięki pomocnym wskazówkom gościa, dzieci stworzyły bohatera wymyślonej historii. W ostatnim spotkaniu autorskim uczestniczyli uczniowie klasy VII szkoły podstawowej. Gościem był Jacek Łapiński, autor książek *Z uśmiechem Ci do twarzy!* oraz *Dlaczego warto czytać*. Zachęcił młodzież do czytania książek i odwiedzania biblioteki, a także rozwijania swoich pasji poprzez czytanie.

Cykl zajęć edukacyjnych ph. „Jak działają książki?” adresowany do dzieci, przybliżył m.in. wiadomości dotyczące historii bibliotek oraz funkcjonowania katalogu bibliotecznego. Uczestnicy wzięli udział w dyskusjach na temat ulubionych książek. Zaangażowali się również w tworzenie okładek do własnych książek oraz oryginalnych zakładek. Spotkaniom towarzyszyła lektura wybranych opowieści: *W deszczu. Czyli co się dzieje kiedy pada* Moniki Utnik-Strugały, Małgosi Piątkowskiej oraz *Fakty i plotki o smokach* Nikoli Kucharskiej.

Podczas warsztatów plastyczno-rękodzielniczych, dorośli zaprezentowali niepowtarzalne dzieła sztuki w postaci haftowanych serwet i koronek. Dużym zainteresowaniem cieszyły się również warsztaty kosmetyczne, podczas których powstały mydła, świeczki oraz różnego rodzaju kosmetyki.

W ramach projektu ph. „Akcja Aktywizacja” Biblioteka przeprowadziła 36 spotkań, w których brały udział dwie piętnastoosobowe grupy.

Miejska Biblioteka Publiczna w Świeciu

„Literacka Przystań 2023”

6 października 2023 roku w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Świeciu zainaugurowano cykl spotkań autorskich w ramach projektu ph. „Literacka Przystań 2023”. Projekt miał na celu rozbudzenie zainteresowań czytelniczych osób w każdym wieku, promowanie literatury współczesnej oraz zachęcenie mieszkańców Gminy Świecie do częstszego obcowania z książkami i odwiedzania Biblioteki. Organizatorem było Towarzystwo

Miłośników Ziemi Świeckiej przy współudziale Miejskiej Biblioteki Publicznej w Świeciu.

W ramach przedsięwzięcia zaplanowano trzy październikowe spotkania autorskie z uznanymi postaciami w świecie polskiej literatury. Pierwszym gościem była Julia Fiedorczuk, pisarka, poetka, tłumaczka, wykładowczyni Instytutu Anglistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Propagatorka ekokrytyki, autorka, m.in. zbiorów opowiadań *Poranek Marii* i *Bliskie kraje* oraz powieści *Biała Ofelia*, *Nieważność*, za którą otrzymała nominację do literackiej nagrody Nike 2016, *Pod słońcem* i *Dom Oriona*. Opublikowała również sześć tomów wierszy, za *Psalmy* otrzymała Nagrodę Poetycką im. Wisławy Szymborskiej. Rozmowę poświęconą powieści *Dom Oriona*, poprowadziła Hanna Kalinowska.

Gościem kolejnego spotkania był Maciej Robert, eseista, poeta, krytyk literacki i filmowy, redaktor. Autor zbioru wierszy *Scontrum. 2003-2023* oraz poematu *Śnieg*. Na swoim koncie ma także pracę krytyczną *Perelki i Skowronki*, adaptacje prozy Bohumila Hrabala oraz książki poetyckie: *Pora deszczu*, *Puste pola*, *Collegium Anatomicum*, *Księga meldunkowa*, *Nautilus*, *Demologos*, *Superorganizm*, *Co mogło pójść nie tak*. W 2023 roku opublikował książkę eseistyczno-reporterską *Rzeki, których nie ma*, która stała się tematem rozmowy z czytelnikami. W książce opisuje nie tylko rzeki, które wyschły i przestały istnieć ale także te, które są lecz z różnych powodów powoli tracą swoje cechy, a nawet te rzeki, które znane są tylko z mitów i opowieści. Rozmowę z autorem przeprowadziła Dorota Habel.

Trzecie spotkanie poświęcono twórczości reporterskiej Witolda Szablowskiego, dziennikarza, związanego z *Gazetą Wyborczą* i *Dużym Formatem*, a od niedawna z redakcją *Dzień dobry TVN*. W 2010 roku ukazała się jego pierwsza książka *Zabójca z miasta moreli. Reportaże z Turcji*, w której znalazł się reportaż o Ali Agcy. Jego książki: *Jak nakarmić dyktatora* i *Rosja od kuchni. Jak zbudować imperium nożem, chochlą i widelcem* to reportaże o przywódcach, dyktatorach i polityce oczywiście „od kuchni”. Autor opisuje w nich nie tylko losy kucharzy pracujących dla przywódców, ale zamieszcza również przepisy na ulubione przysmaki dyktatorów. Podczas spotkania z czytelnikami gość opowiedział o reporterskim eksperymencie, na bazie którego powstała książka *Nasz mały PRL. Pół roku w M-3 z trwałą, wąsami i maluchem*. Przeniósł się na pół roku do bloku z wielkiej płyty, zrezygnowali z Internetu i telefonów komórkowych, żyjąc jak ich rodzice w czasach PRL-u. Zaprezentował również wydaną w 2023 roku publikację *Opowieści z Wołynia* (nowe zmienione wydanie książki *Sprawiedliwi zdrajcy*), będącą zbiorem świadectw Ukraińców, którzy w 1943 roku zaryzykowali życiem, by ratować

swoich polskich sąsiadów. Książka otrzymała nagrodę *Newsweeka*, a także pozytywne recenzje od Hanny Krall, Wojciecha Smarzowskiego i abpa Józefa Michalika. Spotkanie poprowadził wiceprezes Towarzystwa Miłośników Ziemi Świeckiej – Mirosław Sejkowski.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie

Jubileusz 25-lecia Klubu Podróżnika

10 listopada 2023 roku Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie świętowała Jubileusz 25-lecia Klubu Podróżnika. Z tej okazji Biblioteka oraz Żnińskie Towarzystwo Kultury wydały publikację *Z biblioteką zwiedzaj świat. 25 lat Klubu Podróżnika działającego w Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Żninie* autorstwa Barbary Filipiak. Patronat nad wydaniem publikacji objęli: Starosta Żniński Zbigniew Jaszczuk, Burmistrz Żnina Robert Luchowski, Wójt Gminy Rogowo Tomasz Michalczak, Burmistrz Janowca Wlkp. Leszek Grzeczka. Podczas uroczystego spotkania podróżnicze prelekcje zaprezentowali: Jacek Podemski, dziennikarz i podróżnik, który opowiedział o Fukushima i Czarnobylu oraz Przemek Woźniak, globtroter pochodzący ze Żnina, który przedstawił relację z podróży do Gambii, Iranu, Mauretanii i Senegalu. Na ręce poprzedniej Dyrektorki Biblioteki, założycielki Klubu Podróżnika Jadwigi Jelinek oraz kontynuującej przedsięwzięcie, obecnej Dyrektorki Beaty Czaczyk życzenia złożyli: Burmistrz Żnina Robert Luchowski, przewodnicząca Rady Powiatu Józefa Błajet, Burmistrz Janowca Wielkopolskiego Leszek Grzeczka, Sekretarz Gminy Paulina Zawadzka. Uroczystości towarzyszyła jubileuszowa wystawa tematyczna, na którą złożyły się egzotyczne figurki z drewna cedrowego, tekowego i akacjowego, przywiezione z różnych zakątków świata. Na gości czekały urodzinowy tort oraz drobne upominki. Każdy uczestnik otrzymał również egzemplarz jubileuszowej publikacji.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim

Projekt pt. „Wakacje pięciu zmysłów”

W terminie 28 sierpnia – 1 września 2023 roku Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim realizowała projekt „Wakacje pięciu zmysłów”. Cykl wydarzeń nawiązujących do rozwijania wrażliwości sensorycznej, sprawności umysłowej i kreatywności, zainaugurowały zajęcia z robotyki, podczas których uczestnicy wykonali m.in.: mechaniczne ptaszki, aligatory, pojazdy, zwierzęta, a także postaci z Minecrafta.

Kolejne warsztaty rozbudziły zmysły smaku i węchu. Podczas kulinarnych spotkań w Pizzerii „Roberto”, dzieci przygotowały własną pizzę z wybranych przez siebie składników.

Wizyta w Centrum Kultury i Sztuki w Sępólnie Krajeńskim stała się okazją do rozwijania zmysłu dotyku. Dzięki kreatywnym warsztatom powstały oryginalne kubki i miseczki z gliny, a także figurki ulubionych zwierząt. Biblioteka zorganizowała również spotkanie z Beatą Bohaczyk, specjalistką od rękodzieła. Pod jej okiem dzieci wykonały kubki zdobione gliną polimerową.

O rozwój dziecięcej aktywności twórczej oraz trening umysłu zadbało Kilimandżaro Psychoedukacja Kreatywna. Podczas warsztatów, biblioteka zamieniła się w laboratorium chemiczne, w którym mali naukowcy przeprowadzili liczne eksperymenty. Powstały m.in.: slimy, sztuczny śnieg, tęczowe rakiety, wulkaniczne wybuchy. Dużo radości sprawiła dzieciom zabawa w kodowanie i programowanie z użyciem botów.

Wycieczka do Pomorskiego Okręgowego Muzeum PRL w Sępólnie Krajeńskim przybliżyła unikatowe eksponaty związane z minioną epoką. Dzięki wystawie podzielonej na boksy tematyczne, dzieci poznały życie codzienne w PRL. Największym zainteresowaniem cieszył się dział „Pojazdy”. Była to niepowtarzalna okazja do wcielenia się w postać traktorzysty.

W ramach wakacji, w Kinie za Rogiem w Debrznie odbyły się również dwa seanse filmowe: *Lessie, wróć!* oraz *Szajbus i pingwiny*.

Projekt „Wakacje pięciu zmysłów”, sfinansowany został ze środków Fundacji PZU.

Gminna Biblioteka Publiczna w Pruszczu

„Aktywne wakacje 2023”

Gminna Biblioteka Publiczna w Pruszczu przeprowadziła cykl wydarzeń ph. „Aktywne wakacje 2023”, skierowanych do dzieci i młodzieży. Wakacje rozpoczęło spotkanie z Małgorzatą Kwapińską, autorką ilustracji do książek dla dzieci, m.in. *Czyje to farby? Tajemnice warsztatu artysty*, *Historie zamiecone pod dywan* Agnieszki Zimnowodzkiej, *Urodziny Joanny Jagiełło*. Spotkanie autorskie zorganizowane zostało w ramach programu Dyskusyjne Kluby Książki. W terminie 3-6 lipca 2023 roku, biblioteka realizowała projekt ph. „Jestem ważny – profilaktyczne wakacje w bibliotece”, skierowany do dzieci i młodzieży z terenu Miasta i Gminy Pruszcz. Celem warsztatów i spotkań było uświadomienie młodym ludziom, jak łatwo można wpaść w mechanizm uzależnienia od alkoholu, dopalaczy

i narkotyków, jakie konsekwencje niesie za sobą ich stosowanie oraz w jaki sposób radzić sobie z przejawami agresji i przemocy, zarówno w bezpośrednich kontaktach, jak również przy użyciu multimedialnych narzędzi hejtu. Zdobyta wiedza pozwoli im podejmować właściwe decyzje, być asertywnym, reagować w sytuacjach zagrożenia, przeciwstawiać się presji rówieśniczej, kontrolować emocje oraz rozwiązywać problemy bez agresji i przemocy. GBP w Pruszczu otrzymała na realizację projektu środki z budżetu gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

Wśród wakacyjnych działań w bibliotece, znalazły się także warsztaty quillingu oraz tworzenia figurek z modeliny, karaoke z DJ-em, kalambury. Niezwykłą atrakcją był wyjazd do Ciafrotowa w Borach Tucholskich, miejsca popularyzującego wiedzę o Kociewiu. W klimacie tradycji kociewskich, dzieci uczestniczyły w grze terenowej oraz twórczych warsztatach, podczas których powstały ceramiczne aniołki. Cykl lipcowych spotkań zakończył spektakl Teatru Maska *Złośliwości jej królewskiej mości*.

Gminna Biblioteka Publiczna w Rogowie

Projekt „Synagoga”

GBP w Rogowie otrzymała grant ze Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce na projekt „Synagoga” upamiętniający miejsce, w którym do 1936 roku istniała synagoga w Rogowie. Obok stojącego w miejscu synagogi domu mieszkalnego, postawiono kamień z tablicą pamiątkową. Uroczystość odsłonięcia tablicy odbyła się 28 września 2023 roku. Wydarzenie rozpoczął koncert skrzypcowy muzyki klezmerskiej w wykonaniu Sary Powagi oraz Reginy Borkowskiej-Kędzierskiej. W uroczystości wzięli udział członkowie Gminy Żydowskiej z Poznania, zaproszeni goście oraz mieszkańcy Rogowa. W części oficjalnej przedstawiono krótki rys historyczny, dotyczący ludności żydowskiej w Rogowie. Uroczystego odsłonięcia pamiątkowej tablicy dokonali: wójt Gminy Rogowo Tomasz Michalczak oraz członek zarządu Gminy Żydowskiej w Poznaniu Aleksander Imas. Goście zapoznali się również z materiałami zgromadzonymi na wystawie, m.in. aktem sprzedaży synagogi oraz zdjęciami obrazującymi jej rozbiórkę. Zakończeniem projektu był wyjazd do Teatru Muzycznego w Poznaniu, w którym wystawiono spektakl *Irena. Historia Ireny Sendlerowej*.

Gminna Biblioteka Publiczna w Gąsawie

Nowy lokal

Gminna Biblioteka Publiczna w Gąsawie, dzięki dofinansowaniu z Rządowego Funduszu Polski Ład, zyskała nową siedzibę w budynku po dawnym posterunku policji. Remont biblioteki trwał od września 2022 do kwietnia 2023 r. W sierpniu do nowego lokalu został przeniesiony księgozbiór. 6 września Gminna Biblioteka Publiczna w Gąsawie przy ul. Biskupińskiej 2, powitała czytelników w nowym budynku. Dzięki funkcjonalnym pomieszczeniom dostosowanym do współczesnych standardów zapewniono mieszkańcom gminy lepszy dostęp do książek. Obecny lokal o powierzchni 100 m² usytuowany jest na parterze. Do Biblioteki prowadzi podjazd dla niepełnosprawnych. Również toaleta jest dostosowana dla osób z niepełnosprawnościami. Lokal Biblioteki składa się z wypożyczalni dla dorosłych, wypożyczalni dla dzieci i młodzieży oraz niewielkiego magazynu. GBP wyposażona została w nowe regały. Przed wejściem do budynku znajduje się również parking dla czytelników.

NAGRODY LITERACKIE 2023 POLSKA

KWIECIEŃ

Poznańska Nagroda Literacka: ZYTA RUDZKA, ANNA WAKULIK
Nagroda im. Kazimierza Wyki: PROF. TADEUSZ SŁAWEK – polonista,
anglista, tłumacz, pisarz, publicysta

MAJ

Nagroda Literacka im. Marka Nowakowskiego: ALEKSANDRA
MAJDZIŃSKA za książkę *Szalom bonjour Odessa*
Literacka Nagroda Warmii i Mazur Wawrzyn: ISHBEL SZATRAWSKA
za powieść *Żywoć i śmierć pana Hersha z Saramento w stanie Kalifornia*

CZERWIEC

Nagroda Literacka m.st. Warszawy w kategorii prozatorskiej:
ZYTA RUDZKA za powieść *Ten się śmieje, kto ma zęby*
w kategorii poetyckiej: KAMILA JANIAK za tomik *Miłość*
Nagroda Wielkiego Kalibru: MAREK STELAR za powieść *Krzywdza*
Nagroda Transatlantyk: HATIF JANABI – iracki tłumacz literatury
polskiej na język arabski

LIPIEC

Nagroda im. Wisławy Szymborskiej za 2021: TOMASZ RÓŻYCKI
za tom *Ręka pszczelarza*

SIERPIEŃ

Międzynarodowa Nagroda Literacka im. Zbigniewa Herberta: litewski
poeta TOMAS VENCLOVA
Nagroda Literacka Gdynia w kategorii proza: MAŁGORZATA ŻARÓW
za powieść *Zaklinanie węży w gorące wieczory*
w kategorii poezja: MARCIN CZERKASOW za tomik *Mountain View*
Nagroda Literacka im. ks. Jana Twardowskiego:
ERAZM STEFANOWSKI za tom wierszy *Za grosz świętości*

WRZESIEŃ

Nagroda im. Ryszarda Kapuścińskiego: ANNA GOC za książkę *Głusza*
Nagroda Literacka im. Witolda Gombrowicza: JAKUB NOWAK
za powieść *To przez ten wiatr*

Nagroda im. Cypriana Kamila Norwida: ANNA PIWKOWSKA
za tom poetycki *Furtianie*

PAŹDZIERNIK

Wroclawska Nagroda Poetycka Silesius w kategorii książka roku:

PIOTR SOMMER za książkę *Lata praktyki*

Nagroda Literacka Nike: ZYTA RUDZKA za powieść *Ten się śmieje, kto ma zęby*

Ogólnopolska Nagroda Literacka im. Kornela Makuszyńskiego:

KRZYSZTOF ZAPOTOCZNY za książkę *Kot Marian i odwiedzacze*

Nagroda im. Jana Długosza: KONSTANTY GEBERT za książkę *Ostateczne rozwiązania. Ludobójcy i ich dzieło*

Literacka Nagroda Europy Środkowej Angelus: niemiecki pisarz bośniackiego pochodzenia SAŠA STANIŠIĆ oraz autorka polskiego przekładu MAŁGORZATA GRALIŃSKA za powieść *Skąd*

Nagroda Czytelników im. Natalii Gorbaniewskiej: ukraińska pisarka TAMARA DUDA za powieść *Córeczka*

Nagroda Conrada za najlepszy polski debiut 2023: URSZULA HONEK za tom opowiadań pt. *Białe noce*

Górnośląska Nagroda Literacka Juliusz: WOJCIECH ORLIŃSKI

za książkę *Kopernik. Rewolucje*

Nagroda Literacka im. Jerzego Żuławskiego: RADEK RAK

za powieść *Agla. Alef*

Nagroda im. Beaty Pawlak: ANNA GOC za książkę *Głusza*

Nagroda Fandomu Polskiego im. Janusza A. Zajdla: RADEK RAK

za powieść *Agla. Alef*, MICHAŁ CHOLEWA za opowiadanie *Na granicy*

LISTOPAD

Nagroda Planety Lema: SZCZEPAN TWARDOCH

Nagroda Literacka im. Józefa Mackiewicza: RAFAŁ WOJASIŃSKI

za książkę *Tefil*

Nagroda im. Ferdynanda Wspaniałego: MARCIN SZCZYGIELSKI

za książkę *Antosia w bezkresie*

GRUDZIEŃ

Nagroda Najlepsza Książka Roku Pióro Fredry:

wydawnictwo KARAKTER i AKADEMIA SZTUK PIĘKNYCH

W KATOWICACH za książkę *Wytwórcy książek. Historia społeczności wydawniczej w czasach PRL-u* pod red. Jacka Mrowczyka

Nagroda Dobre Strony: Wydawnictwo DRUGANOGA
za książkę *Ziemia* EWY SOLARZ z ilustracjami DOMINIKI
CZERNIAK-CHOJNACKIEJ

Nagroda Historyczna im. Kazimierza Moczarskiego:
SŁAWOMIR ŁOTYSZ za książkę *Pińskie błota. Natura, wiedza i polityka
na polskim Polesiu do 1945 roku*

Nagroda Fundacji im. Kościelskich za 2023: URSZULA HONEK
za tom opowiadań *Białe noce*

Nagroda Literacka im. Juliana Tuwima: MAREK BIEŃCZYK

Grand Press 2023 w kategorii Książka Reporterska: BARTEK SABELA
za książkę *Wędrowka tusz*

Paszport Polityki 2023 w kategorii Książka: JACEK ŚWIDZIŃSKI
za powieść graficzną *Festiwal*

N A G R O D Y L I T E R A C K I E 2023 ŚWIAT

STYCZEŃ

Heinrich-Mann-Preis (Niemcy): GYÖRGY DALOS – pisarz węgierski

KWIECIEŃ

Österreichischer Staatspreis für Europäische Literatur (Austria):
francuska pisarka MARIE NDIAYE

MAJ

Man Booker International Prize (Wielka Brytania): bułgarski pisarz
GEORGI GOSPODINOW za powieść *Time Shelter* (tł. z bułgarskiego
na ang. Angela Rodel, pol. *Schron przeciwczasowy*)

IMPAC Dublin Literary Award (Irlandia): niemiecka pisarka
KATJA OSKAMP za powieść *Marzahn, Mon Amour*

CZERWIEC

Bologna Ragazzi Award (Włochy): książka *Todo lo que pasó antes de que
llegaras* argentyńskiej autorki YAEL FRANKEL

Pulitzer Prize (USA): amerykańscy pisarze: BARBARA KINGSOLVER
za powieść *Demon Copperhead* i HERNAN DIAZ za powieść *Trust* (pol.
Zaufanie)

Premio Princesa de Asturias de las Letras (Hiszpania): japoński pisarz
HARUKI MURAKAMI

International Griffin Poetry Prize (Kanada): amerykański poeta ROGER REEVES za tom wierszy *Best Barbarian*

WRZESIEŃ

Arthur C. Clarke Award (Wielka Brytania): brytyjski pisarz NED BEAUMAN za powieść *Venomus Lumpsucker*

PAŹDZIERNIK

Georg-Büchner-Preis (Niemcy): niemiecki pisarz LUTZ SEILER
Literacka Nagroda Nobla: norweski pisarz, tłumacz JON FOSSE
Man Booker Prize for Fiction (Wielka Brytania): powieść *Prophet Song* irlandzkiego pisarza PAULA LYNCHA

Deutscher Buchpreis (Niemcy): austriacki pisarz TONIO SCHACHINGER za powieść *Echtzeitalter*

Premio Strega (Włochy): włoska pisarka ADA d'ADAMO za powieść *Come d'aria*

Premio Strega Europeo (Włochy): francuski pisarz EMMANUELE CARRÉRE za powieść *V13*

LISTOPAD

Prix Goncourt (Francja): francuski pisarz JEAN-BAPTISTE ANDRÉA za powieść *Veiller sur elle*

National Book Award (USA): powieść *Blackouts* amerykańskiego autora JUSTINA TORRESA

Österreichischer Buchpreis (Austria): austriacki pisarz CLEMENS J. SETZ za książkę *Monde von der Landung*

Kulturhuset Stadsteatern internationella litteraturpris (Szwecja): urodzona w Ameryce brytyjska powieściopisarka LUCY ELLMANN za powieść *Ankor, Newburyport*

Premio Cervantes (Hiszpania): hiszpański pisarz LUIS MATEO DÍEZ

GRUDZIEŃ

Hugo Award (USA) w kategorii **najlepsza powieść**: amerykańska pisarka T. KINGFISHER (właśc. Ursula Vernon) za powieść *Nettle & Bone* (pol. *Pokrzywa i kość*),

w kategorii **najlepsza powieść graficzna lub komiks**: BARTOSZ SZTYBOR i KRZYSZTOF OSTROWSKI za komiks *Cyberpunk 2077. Big City Dreams* (pol. *Cyberpunk 2077. Sny wielkiego miasta*)

Nagroda Grand Continent (Europa): TOMASZ RÓŻYCKI za książkę *Złodzieje żarówek*

POŻEGNANIE

Maria Kołata (1955-2024)

Ze smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci Marii Kołaty, wieloletniego dyrektora Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Więcborku. Urodziła się 24 stycznia 1955 roku w Nowinie (powiat pilski). Z biblioteką związana była od 1 września 1982 r. aż do przejścia na emeryturę w 2016 roku. W 1992 r. uzyskała tytuł magistra bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jej praca magisterska poświęcona była związanemu z Bydgoszczą pisarzowi Władysławowi Dunarowskiemu. Od roku 1996 kierowała biblioteką pełniąc funkcję zastępcy dyrektora Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Więcborku. Włączała się wówczas aktywnie w organizację imprez kulturalnych odbywających się w gminie Więcbork. W 2008 roku, gdy biblioteka stała się samodzielną instytucją kultury, powierzono jej funkcję dyrektora. Była inicjatorką wielu imprez kulturalnych adresowanych do różnych grup wiekowych lokalnej społeczności, w tym szczególnie do specjalnych grup użytkowników: najmłodszych dzieci i seniorów. Szczególny nacisk kładła na tematykę dotyczącą regionu, „małej ojczyzny”. W 2008 roku założyła i prowadziła Dyskusyjny Klub Książki dla dorosłych, a po przejściu na emeryturę pozostała jego aktywnym członkiem. Była też długoletnim członkiem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz Związku Zawodowego Pracowników Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy. Odeszła 5 marca 2024 roku. Miała 69 lat.